

2
0
2
0

pensioenfonds

Jaarverslag

STICHTING PENSIOENFONDS PGB
JAARVERSLAG 2020

68ste BOEKJAAR

Inhoudsopgave

Bestuursverslag	5
Voorwoord.....	6
2020 in het kort.....	7
De belangrijkste cijfers 2016 - 2020.....	8
Profiel.....	9
Hoofdpijnen 2020	10
Bestuur en toezicht.....	13
Pensioenregeling.....	24
Pensioencommunicatie, relatiebeheer en dienstverlening	28
Financiële situatie	29
Balans- en vermogensbeheer	36
Risicomanagement.....	45
Kosten pensioenfonds.....	50
Toekomstverkenning	54
Bijlagen bij het bestuursverslag	57
Bijlage 1: Samenstelling fondsorganen	58
Bijlage 2: Overige betrokkenen.....	63
Bijlage 3: Sectorinformatie en nieuwe aansluitingen.....	65
Bijlage 4: Statuten- en reglementswijzigingen.....	67
Bijlage 5: Toelichting op het buffervermogen.....	70
Jaarrekening	71
Balans per 31 december 2020	72
Staat van baten en lasten over 2020	73
Kasstroomoverzicht over 2020	74
Toelichting behorende tot de jaarrekening	75
Toelichting op de balans per 31 december 2020.....	85
Toelichting op de staten van baten en lasten over 2020	108
Overige gegevens	115
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	116
Verklaring van de actuaris.....	127
Verslag van het verantwoordingsorgaan	129
Verantwoording van de raad van toezicht.....	132
Bijlagen bij het jaarverslag	135
Begrippenlijst	136

Bestuursverslag

Voorwoord

Het was een bijzonder jaar, 2020. Voor ons allemaal. Ook bij Pensioenfonds PGB. Corona had invloed op alles: onze financiële situatie, de financiële huishouding bij aangesloten werkgevers, onze dienstverlening en ons contact met klanten en met collega's. Privé moesten we leren leven met beperkingen van onze bewegingsvrijheid en met zorgen over de gezondheid van naasten en onszelf. Op het werk moesten we wennen aan digitaal vergaderen en misten we het snelle overleg in de koffiehok.

Corona zorgde voor een versnelde digitale ontwikkeling, voor regelmatig crisisonderleg en voor extra complexiteit in de uitvoering. En dat in een jaar dat ook zonder een pandemie al bijzonder zou zijn geweest.

Werkgevers- en werknemersorganisaties en kabinet sloten in juni een akkoord dat gaat zorgen voor een andere manier van pensioen opbouwen in de toekomst. Binnen onze eigen muren veranderde de manier van werken en besturen. Ook investeerden we samen met Achmea in een onderneming met een IT-platform waarop onze pensioenadministratie straks efficiënt en toekomstgericht kan draaien. En we verhuisden naar een ander pand, in Amstelveen, waar iedereen bij het pensioenfonds en de uitvoeringsorganisatie onder één dak kan samenwerken en waar ook onze relaties kunnen samenkomen.

Een verandering die heel persoonlijk voelde, was het afscheid van onze bestuurscollega's Ruud Degenhardt, Bert Coenradie en Frans de Haan. Stuk voor stuk mensen die zich jarenlang inzetten voor de belangen van deelnemers en werkgevers in ons pensioenfonds. Vertrouwde gezichten aan onze bestuurstafel, zonder wie ons pensioenfonds niet zou zijn wat het nu is, en op wiens betrokkenheid we altijd konden rekenen.

Terugkijkend op afgelopen jaar zien we hoe relatief gemakkelijk onze deelnemers, werkgevers, andere gesprekspartners en wijzelf digitale vernieuwingen accepteerden. En hoe dat onze blik op het samen optrekken in de toekomst heeft bijgesteld. Ook al komt het elkaar fysiek ontmoeten en handen schudden vast weer terug.

Het gesprek met elkaar, de sector en de politiek over het nieuwe pensioen zal zeker nog enige tijd duren. Onze belanghebbenden goed begeleiden naar het nieuwe stelsel is onze belangrijkste opgave voor de komende jaren. Dat is dan ook een speerpunt in onze strategie voor de toekomst, samen met beheerste groei, innovatieve en solidaire premieregelingen, kostenefficiënte samenwerking en authentieke klantbeleving. Ook investeren we – mede met het oog op het nieuwe stelsel - verder in ons dynamisch balans- en vermogensbeheer en duurzaam beleggingsbeleid.

Door de lage rente staat de premie al jaren onder druk en afgelopen jaar moesten we die dan ook noodgedwongen fors verhogen. Ook kunnen de pensioenen nu al vele jaren niet omhoog. Dat zouden we als bestuur liever anders zien. Maar tegelijkertijd zijn we gelukkig dat na de zware start de schade van de coronapandemie en de rentedaling in 2020 voor onze dekkingsgraad beperkt is gebleven.

We hopen dat onze financiële situatie dit jaar verder verbetert, maar veel is nog onzeker. De impact van corona op de economie laat zich nog niet voorspellen en ook de rente staat nog steeds laag. Wel zien we dat de politiek op weg naar het nieuwe pensioenstelsel meer ruimte wil bieden om kortingen zo veel mogelijk te voorkomen, premiestijgingen te beperken en eerder opgebouwde reserves te kunnen inzetten voor een verhoging van pensioen. Zodra er duidelijkheid is over de kaders bij de overgang naar het nieuwe stelsel zullen wij zo snel mogelijk verder vormgeven aan een evenwichtige overgang. Dat doen we in overleg met de belanghebbenden, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.

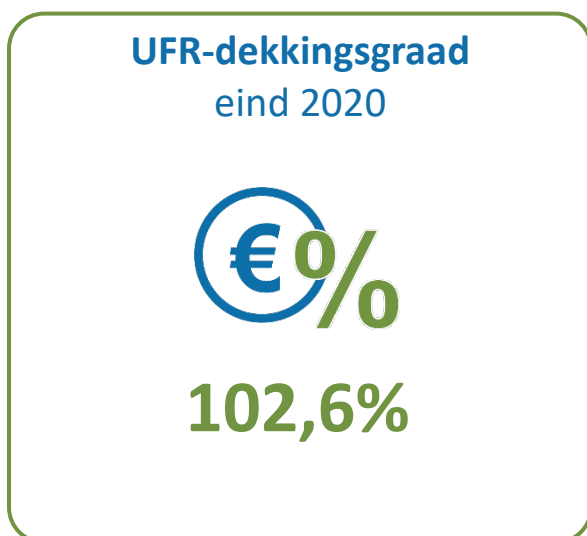
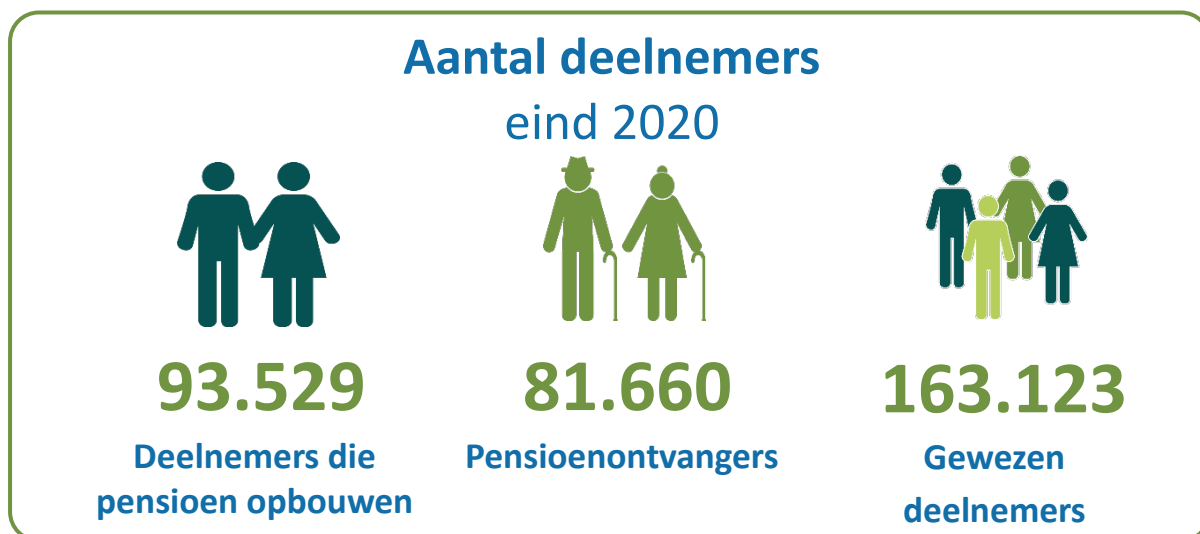
Tot slot verwelkomen wij graag alle nieuwe gezichten in ons pensioenfonds. In het bestuur zijn dat Ronald Heijn, Edwin de Jong en Hans Kamps. En in onze organisatie zijn er verschillende nieuwe medewerkers en zakelijke partners met wie we nu samen voor het pensioen van onze deelnemers zorgen. Een speciaal woord van welkom, namens ons allemaal hier bij Pensioenfonds PGB, voor onze nieuwe deelnemers, onder wie die uit de Agrarische en voedselvoorzieningshandel en de Reisbranche. We hopen dat u zich bij ons thuis gaat voelen.

Amstelveen, 15 april 2021

Jochem Dijckmeester
Voorzitter bestuur Pensioenfonds PGB

2020 in het kort

De belangrijkste cijfers 2016 - 2020

Aan het einde van, respectievelijk over de jaren 2016 t/m 2020.

NB: alle bedragen van de kerncijfers zijn afgerond op miljoenen euro's met uitzondering van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer. De percentages zijn berekend op basis van de niet-afgeronde bedragen.

	2020	2019	2018	2017	2016
Aantal werkgevers					
Aangesloten werkgevers	2.594	2.577	2.555	2.434	2.384
Aantal deelnemers					
Premiebetalende deelnemers	89.139	82.110	73.705	70.347	63.971
Deelnemers met toekenning wegens arbeidsongeschiktheid	4.390	4.262	4.423	4.495	4.631
Premievrije deelnemers ¹	163.123	157.167	165.663	160.845	161.901
Totaal	256.652	243.539	243.791	235.687	230.503
Aantal pensioenen					
Ingegane ouderdompensioenen	58.242	56.511	54.765	53.097	51.519
Ingegane partnerpensioenen	22.669	22.314	22.172	21.707	21.350
Ingegane wezenpensioenen	749	802	809	814	863
Totaal	81.660	79.627	77.746	75.618	73.732
Pensioenuitvoering					
Premiebijdragen	814	701	599	561	433
Uitkeringen	719	694	675	652	619
Pensioenuitvoeringskosten	33	31	28	26	23
Reguliere kosten pensioenbeheer per deelnemer	187	188	176	175	163
Beleggingen					
Beleggingen voor risico pensioenfondsen inclusief negatieve derivaten	32.196	29.989	25.542	25.633	23.941
Beleggingen voor risico deelnemers inclusief negatieve derivaten	232	187	141	134	108
Totale waarde beleggingsportefeuille inclusief negatieve derivaten	32.428	30.176	25.683	25.767	24.049
Beleggingsopbrengst totale portefeuille	2.008	4.105	-589	1.607	2.344
Totaal rendement in %	6,8	16,0	-2,3	6,7	10,9
Z-score	-0,69	-0,14	-0,29	0,51	1,01
Performancetoets	0,18	0,58	0,60	0,87	0,67
Kosten vermogensbeheer in % gemiddeld belegd vermogen	0,41	0,43	0,42	0,44	0,41
Vermogensmutatie en solvabiliteit					
Technische voorzieningen risico pensioenfondsen	30.985	28.229	24.313	23.356	23.790
Technische voorzieningen risico deelnemers	229	185	140	133	107
Eigen vermogen	802	1.536	917	2.047	118
Aanwezig pensioenvermogen (exclusief risico deelnemers)	31.785	29.763	25.229	25.403	23.908
Minimaal vereist eigen vermogen	1.289	1.182	1.015	986	987
Vereist vermogen o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	36.691	34.049	29.524	28.401	28.813
Vrije reserve (+) reservetekort (-) o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	-4.906	-4.286	-4.294	-2.998	-4.905
Gemiddelde rekenrente in %	0,16	0,71	1,35	1,47	1,31
Actuele UFR-dekkingsgraad in %	102,6	105,4	103,8	108,7	100,5
Beleidsdekkingsgraad in %	96,3	103,3	108,7	106,1	96,0
Reële dekkingsgraad in %	79,4	83,7	89,2	86,6	79,0
Vereist vermogen in % o.b.v. werkelijke beleggingsportefeuille	116,5	121,0	119,2	121,5	121,1
Vereist vermogen in % o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	118,3	120,5	121,3	122,1	121,5
Verhoging ingegane pensioenen en aanspraken per 1 januari in %					
Toeslag	-	-	-	-	-

¹ Pensioengerechtigden die hun pensioen nog niet hebben aangevraagd zijn meegeteld bij premievrije deelnemers.

Profiel

Missie

Pensioenfonds PGB biedt houvast voor de toekomst

Dat doen we door onze pensioenregelingen toekomstbestendig en met oog voor de belangen van alle betrokkenen uit te voeren en te streven naar optimale toegevoegde waarde voor de ingelegde premies. Zo zorgen wij er vandaag, morgen en ver in de toekomst voor dat onze deelnemers, ook als ze arbeidsongeschikt worden, op hun oude dag een aanvullend inkomen hebben. En dat hun nabestaanden verzekerd zijn tegen de gevolgen van overlijden. Onze ambitie is een betaalbare, moderne pensioenvoorziening die op de lange termijn zo veel mogelijk koopkracht behoudt.

Pensioenfonds PGB is meer dan geld

Pensioenfonds PGB wil ook op andere manier van betekenis zijn, zowel bij de opbouw van het pensioen als in de periode dat het pensioen wordt uitgekeerd. Vanuit onze sociale traditie geloven wij in samenwerken zonder winst oogmerk en de kracht van collectiviteit. Daarom werken wij via beheerste groei en partnerschappen aan schaalvoordelen in het belang van onze deelnemers. Wij geloven dat we daarmee zowel onze bestaande als nieuwe deelnemers het beste kunnen bedienen. En dat we zo bijdragen aan een gezond en toekomstbestendig pensioenstelsel.

Visie

Veel mensen zijn onzeker over het geld voor later

De wereld wordt steeds gecompliceerder en pensioen staat toenemend onder druk. Pensioenfonds PGB wil daar iets tegenoverstellen. Wij willen angst en onzekerheid over pensioen wegnemen. Dit doen wij door houvast te bieden, begrijpelijk te zijn, misstanden weg te nemen en door pensioen inzichtelijk te maken.

Inzetten op innovatie en beheerste groei

Pensioenfonds PGB heeft geleerd uitdagingen onder ogen te zien en in actie te komen. We zetten in op innovatie van onze dienstverlening aan deelnemers en werkgevers, pensioenregelingen en beleggingsbeleid. En door te streven naar beheerste groei zijn investeringen en kosten beter op te vangen en worden beleggingsrisico's nog beter gespreid. Doordat meerdere sectoren en bedrijven zich kunnen aansluiten, heeft Pensioenfonds PGB zich ontwikkeld tot een betrouwbaar onderkomen waarin vele sectoren, werkgevers en deelnemers zich nu en in de toekomst thuis kunnen voelen.

Waarden

▪ **Samen**

We geloven in de kracht van collectiviteit en werken samen met onze partners. Dat doen we vanuit de gedachte dat we met elkaar verbonden zijn en we een positieve bijdrage willen leveren.

▪ **Betrokken**

We besteden aandacht aan onze deelnemers, werkgevers en sociale partners, hun pensioen en hun toekomst. Dat doen we zo persoonlijk mogelijk.

▪ **Authentiek**

Ons verleden kenmerkt wie we zijn: flexibel en innovatief in het belang van de deelnemers. We bewegen mee met de tijd, maar letten daarbij wel op de kosten.

▪ **Helder**

Openheid vinden we belangrijk. Net als inzicht bieden in pensioen en het delen van expertise.

Strategie

De strategische uitgangspunten voor de komende jaren zijn:

- houvast bieden op weg naar een nieuw pensioenstelsel;
- goede samenwerking met sociale partners en andere relaties;
- beheerste groei van het pensioenfonds;
- klantbediening en klantbeleving verbeteren;
- streven naar een innovatief en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid;
- pensioenproducten aanbieden die aansluiten bij de behoeften van onze deelnemers en de maatschappelijke ontwikkelingen.

Hoofdlijnen 2020

Pensioenfonds PGB beweegt zich in een landschap dat voortdurend in beweging is. Het jaar 2020 stond voor een groot deel in het teken van onzekerheid op de financiële markten, de impact van corona en een verdere consolidatie (fusies van pensioenfondsen) in de pensioensector. Ook moesten we anticiperen op de veranderende omgeving met de komst van het pensioenakkoord. Verwacht wordt dat de implementatie van het pensioenakkoord en de versnelling van alle technologische ontwikkelingen de komende jaren een grote impact zullen hebben op de sector. Pensioenfonds PGB heeft hierop ingespeeld door te investeren in een nieuw platform voor de pensioenadministratie. Daarnaast hebben we nagedacht over de inrichting van een nieuwe pensioenbeheerketen om de wendbaarheid van de organisatie te vergroten. En om meer duidelijkheid te verschaffen over de noodzakelijke, wenselijke en realiseerbare koers heeft in 2020 een aanscherping van de strategie plaatsgevonden.

Financiële ontwikkelingen op hoofdlijnen

In 2020 is het belegd vermogen gestegen van 30,2 naar 32,4 miljard euro. Deze stijging wordt enerzijds veroorzaakt door de wereldwijde stijging van de aandelenkoersen en anderzijds door een waardestijging van de beleggingen in de matching-portefeuille als gevolg van de daling van de marktrente. De totale verplichtingen stegen van 28,4 naar 31,2 miljard euro.

Actuele UFR-dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad

De actuele UFR-dekkingsgraad eindigde op 31 december 2020 op 102,6 procent (2019: 105,4 procent). De daling is vooral toe te schrijven aan een daling van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De beleidsdekkingsgraad daalde in 2020 van 103,3 procent naar 96,3 procent.

Geen verlaging van pensioenen

In het uiterste geval kan het bestuur genoodzaakt zijn om op grond van de financiële situatie de pensioenen van deelnemers en pensioenontvangers te verlagen. Pensioenfondsen hoefden in het jaar 2020 geen kortingen door te voeren als hun (actuele) dekkingsgraad op 31 december van dit jaar 90 procent of hoger was. Pensioenfonds PGB heeft de opgebouwde en ingegane pensioenen dus niet hoeven te verlagen.

Geen verhoging van pensioenen

Het bestuur streeft ernaar een toeslag te verlenen op de opgebouwde en ingegane pensioenen. Dit wordt jaarlijks bepaald op basis van de financiële situatie per 30 september. Pensioenfondsen mogen volgens de wet de pensioenen pas verhogen als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110 procent. Pensioenfonds PGB kon de pensioenen daarom niet verhogen per 1 januari 2021, net als voorgaande jaren.

Met de komst van het pensioenakkoord worden de regels voor toeslagen en kortingen ingrijpend gewijzigd. Het pensioenakkoord biedt pensioenfondsen meer mogelijkheden om pensioenen te verhogen met gerealiseerde beleggingswinsten. De keerzijde is dat pensioenen ook verlaagd kunnen worden als de beleggingsresultaten tegenzitten.

Beursjaar 2020

Begin 2020 daalden de rentes, bedrijfsleningen en aandelen zeer snel en fors vanwege de mogelijke gevolgen van het coronavirus. De wereldeconomie kromp, de werkloosheid steeg, met deflatie vanwege vraaguitval als gevolg. Overheden reageerden met lockdowns, meer schuldcreatie en meer monetaire verruiming. Na de scherpe 35 procent daling van de aandelenkoersen in maart herstelden vele koersen. Later in het jaar herstelde de economische activiteit in eerste instantie snel van het dieptepunt, ook dankzij steunmaatregelen vanuit de overheid en de eerste heropeningen van bedrijven. Met de herfst kwam de tweede coronagolf met nieuwe en steeds forsere maatregelen. Hoewel de meerderheid van de bedrijven werd getroffen door het virus, waren er ook bedrijven die profiteerden zoals producenten van medische apparatuur, voedselproducenten en webshops. Luchtvaartmaatschappijen, reisorganisaties, de horeca en de transportsector werden juist hard geraakt. Aandelen en kredietobligaties bleven relatief duur (of anders gezegd, de vergoeding voor risico voor deze beleggingscategorieën, de zogeheten risicopremie, bleef laag). Centrale banken willen de rentes laag houden voor het bedrijfsleven en schuldenrijke overheden. Pensioenfonds PGB sluit daarop aan met een *low for longer*-scenario dat uitgaat van een situatie waarin de rente voor een langere periode laag blijft.

Rendement 2020

Het nettorendement van de totale beleggingen van Pensioenfonds PGB kwam in 2020 uit op 6,8 procent, de benchmark op 7,5 procent. De beleggingen zijn onderverdeeld in een matching- en returnportefeuille. Het nettorendement van de matchingportefeuille was in 2020 10,8 procent en van de returnportefeuille 5,2 procent.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Maatschappelijk verantwoord beleggen gaat wat ons betreft verder dan geen schade willen toebrengen aan mens en milieu. We geloven namelijk dat we als pensioenfonds ook kansen kunnen benutten om bij te dragen aan een duurzame toekomst voor de deelnemer. Met de keuze van onze beleggingen oefenen we invloed uit op de wereld om ons heen. Hoewel die invloed bescheiden is, is het wel onze verantwoordelijkheid die invloed positief te gebruiken. We zijn er bovendien van overtuigd dat duurzaam beleggen het beste resultaat oplevert voor onze deelnemers omdat we daarmee risico's verminderen. In 2020 hebben we daarom ons MVB-beleid naar een hoger niveau getild door nadrukkelijk te kiezen voor een *geïntegreerd* duurzaamheidsbeleid. Dat betekent dat we onze criteria voor duurzaam beleggen zullen gaan hanteren voor al onze beleggingen.

Premie basisregeling verhoogd

De lage rente zorgt ervoor dat de inkoop van pensioen duur is. Door een te lage premie verslechtert de zogenoemde premiedekkingsgraad. Die geeft de verhouding weer tussen de premie en de inkoop van pensioen. Het bestuur vindt een verhoging van de premie nodig om recht te doen aan de evenwichtige afweging van de belangen van deelnemers. Het bestuur besloot in 2020 om de premie voor de basisregeling voor 2021 te verhogen naar 28 procent. Onder de huidige omstandigheden en binnen het huidige beleid is de verwachting dat de premie verder zal stijgen naar 30 procent in 2022. In de transitie naar het nieuwe pensioenakkoord (zie hieronder bij 'Wettelijke veranderingen') beoordeelt het bestuur wat evenwichtig is en zal er in 2021 nog een toetsing plaatsvinden op de huidige uitgangspunten.

Wettelijke veranderingen

In 2020 waren er belangrijke ontwikkelingen op gebied van de toekomst van het pensioenstelsel. Nadat sociale partners en kabinet in 2019 al een principeakkoord sloten, stuurde minister Koolmees in juni 2020 een hoofdlijnennotitie met daarin de uitwerking op hoofdlijnen naar de Tweede Kamer. In december 2020 volgde de publicatie van het conceptwetsvoorstel over de stelselhervorming. Het bestuur volgt de ontwikkelingen op dit dossier nauwgezet, en heeft hiervoor samen met de uitvoerder een strategische werkgroep ingesteld. Onder regie van deze werkgroep vond in 2020 verkenning plaats van de belangrijkste thema's binnen het pensioenakkoord met bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht. Ook zijn gesprekken met de achterban gestart over de mogelijke invulling van de transitie naar het nieuwe stelsel. Het bestuur stuurde begin 2021 een reactie op het conceptwetsvoorstel in, waarin het aandacht vraagt voor de specifieke kenmerken van Pensioenfonds PGB.

Governance

Om de wendbaarheid en slagvaardigheid van het bestuur alsook de efficiëntie van de aansturing te verhogen, besloot het bestuur in 2020 om de opzet van de bestuurlijke aansturing te wijzigen. Onder meer is gekozen voor het 'paritair plus model', waarin twee expert-bestuursleden benoemd kunnen worden. Het bestuur heeft in 2020 ook besloten tot een andere opzet van de commissiestructuur. In de nieuwe structuur is het aantal commissies teruggebracht tot vier commissies. Dit zijn de commissies pensioenbeheer, balansbeheer, risicobeheer en audit. Het doel is dat met deze aangepaste structuur de efficiency toeneemt.

Ontwikkeling deelnemerskring 2020

In 2020 nam het aantal actieve deelnemers en pensioenontvangers toe van 165.999 tot 175.189. Dat kwam vooral door uitbreiding in de sectoren dienstverlening, maritieme aannemerij, procesindustrie en (technische) groothandel. Het totale aantal deelnemers (inclusief deelnemers die geen pensioen meer opbouwen) steeg van 323.166 eind 2019 tot 338.312 eind 2020. Het aantal werkgevers steeg van 2.577 eind 2019 tot 2.594 eind 2020.

Ontwikkeling deelnemerskring 2021

Aansluiting Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Agrarische en Voedselvoorzieningshandel (BPF AVH)

BPF AVH bracht per 1 januari 2021 de pensioenen onder bij Pensioenfonds PGB. Om de overstap mogelijk te maken worden de opgebouwde pensioenen van deelnemers van BPF AVH verlaagd.

BPF AVH heeft ruim 18.800 werknemers die pensioen opbouwen, zo'n 48.000 oud-deelnemers en 8.300 pensioenontvangers.

Aansluiting Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche (Reiswerk Pensioenen)

Reiswerk Pensioenen bracht per 1 januari 2021 de pensioenen onder bij Pensioenfonds PGB. Om de overstap mogelijk te maken worden de opgebouwde pensioenen van deelnemers van Reiswerk Pensioenen verlaagd.

Reiswerk Pensioenen heeft ruim 6.200 werknemers die pensioen opbouwen, zo'n 21.800 oud-deelnemers en 700 pensioenontvangers.

Nieuw platform pensioenadministratie

Achmea en PGB Pensioendiensten hebben in 2020 ieder 50 procent van de aandelen van InAdmin RiskCo (IAR) verworven, waarin het RiskCo Administratie Platform (RAP) wordt ontwikkeld. Pensioenfonds PGB investeert in het nieuwe platform met het doel schaalgroottes, kwaliteitsverbeteringen en kostenvoordelen te realiseren voor deelnemers, pensioenuitvoerders en pensioenfondsen. Het nieuwe platform maakt het bovendien mogelijk om flexibeler en sneller in te spelen op de grote veranderingen in het Nederlandse pensioenstelsel.

Realisatie nieuwe pensioenbeheerketen

Parallel aan de verbetering van de IT-ondersteuning is het pensioenfonds bezig met de inrichting van een nieuwe pensioenbeheerketen. Doel hiervan is te komen tot een nieuwe organisatie-inrichting met ondersteunende processen die Pensioenfonds PGB in staat stelt om tegen concurrerende kosten de huidige regelingen nu en in het nieuwe pensioenstelsel te administreren. Daarnaast beoogt de nieuwe pensioenbeheerketen kwalitatief hoogwaardige (online) dienstverlening te bieden aan deelnemers en werkgevers.

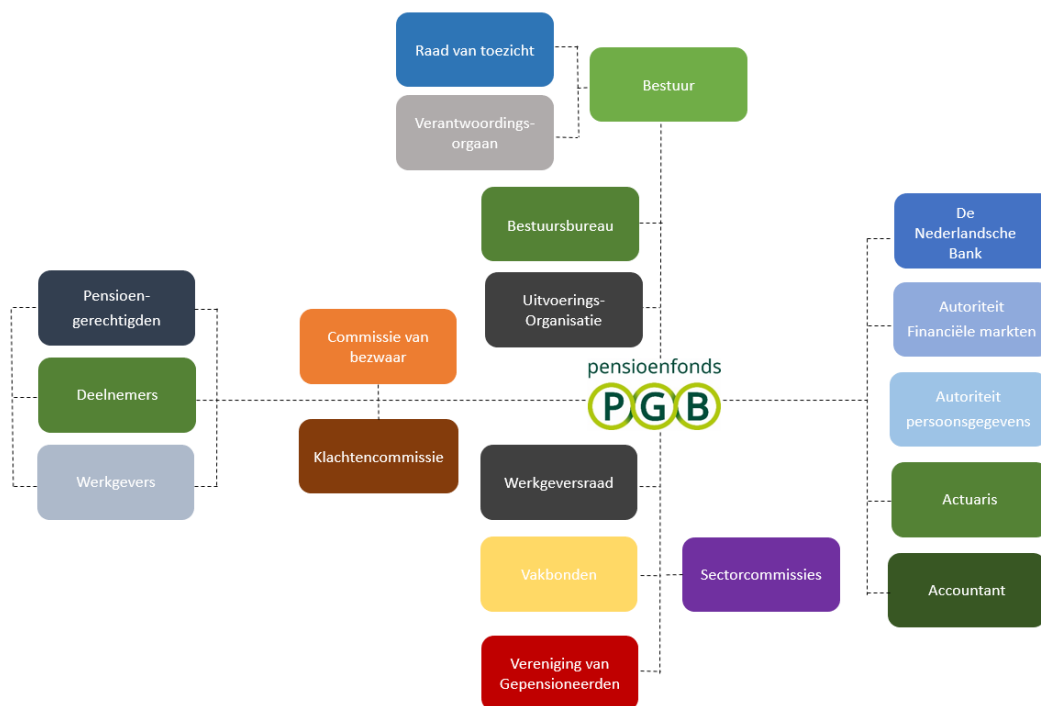
Realisatie nieuwe balansbeheerketen

Sinds het vierde kwartaal is zowel de administratie van de beleggingen als de bewaarneming ervan (*custody*) uitbesteed aan Northern Trust. De informatievoorziening voor rapportages, risicobeheer en een breed scala aan beleggingsanalyses is in 2020 overgegaan naar het platform FactSet. Daarmee is de informatievoorziening in 2020 zo ingericht dat de onderscheidende functies van vermogens- en risicobeheer optimaal worden ondersteund.

Bestuur en toezicht

Pensioenfonds PGB heeft zich ontwikkeld van het bedrijfstakpensioenfonds voor grafische ondernemingen naar een multisectoraal fonds met een grote diversiteit aan sectoren en aangesloten ondernemingen. Pensioenfonds PGB voert in opdracht van sociale partners en individuele werkgevers hun pensioenregeling uit. Het bestuursmodel van Pensioenfonds PGB wordt in onderstaand schema weergegeven.

Figuur 1: Bestuursmodel Pensioenfonds PGB

Bestuur

Het bestuur richt zich primair op de strategisch relevante aspecten, het beleid, de ontwikkeling van Pensioenfonds PGB, het onderhouden van contacten met sociale partners, het risicobeheer en toezicht op en de richting van de uitvoering. Het bestuur heeft zich in eerste instantie in 2019 een beeld en oordeel gevormd over een bestuursmodel dat past bij de ambities voor de toekomst. In de veranderende pensioenwereld wil Pensioenfonds PGB beheerst en duurzaam verder groeien. Daarnaast staat het pensioenfonds met het pensioenakkoord aan de vooravond van grote veranderingen in het stelsel. Om de wendbaarheid en slagvaardigheid van het bestuur alsook de efficiëntie van de aansturing te verhogen heeft het bestuur in 2020 besloten tot een wijziging van de opzet van de bestuurlijke aansturing.

Dit betekent onder meer dat is gekozen voor het 'paritair plus model'. Dit model geeft het bestuur de mogelijkheid zelf twee expert-bestuursleden te benoemen en zo de kwaliteit op de expertgebieden te borgen. Het bestuur vindt het daarnaast van groot belang dat sociale partners en gepensioneerden in het bestuur vertegenwoordigd zijn en hecht ook aan een onafhankelijke raad van toezicht.

Het bestuur bestaat uit tien leden, van wie:

- a. drie *werkgeversleden* worden voorgedragen door de werkgeversraad van Pensioenfonds PGB;
- b. drie *werknemersleden* worden voorgedragen door de werknemersorganisaties, te weten:
  - twee door FNV en de Nederlandse Vereniging van Journalisten gezamenlijk en
  - één door CNV Vakmensen.
- c. twee vertegenwoordigers van *pensioenontvangers* die (bij meerdere kandidaten) worden verkozen door gepensioneerden;
- d. twee *onafhankelijke leden* die worden voorgedragen en benoemd door het bestuur.

Bestuursvergaderingen

De bestuursvergaderingen worden voorgezeten door een uit het bestuur gekozen voorzitter; ook kiest het bestuur een vicevoorzitter. Het bestuur vergadert in beginsel twee keer per maand collectief. In één vergadering worden de reguliere rapportages en beleidszaken besproken. Tijdens de andere vergadering worden de onderwerpen besproken die betrekking hebben op de strategie en governance en/of andere onderwerpen waarvoor bestuurlijke verdieping nodig is.

Figuur 2: Belangrijkste onderwerpen bestuurstafel 2020 (zie ook genoemde hoofdstukken voor verdere toelichting)

Hoofdstuk	Onderwerp
Bestuur en toezicht	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Keuze voor het 'paritair plus model' ▪ Wijziging van commissiestructuur ▪ Afscheid en benoeming bestuursleden ▪ Strategie (waaronder missie en visie) ▪ Herijking governance
Pensioenregeling	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pensioenakkoord ▪ Introductie keuzes in <i>life cycles</i> DC en zorgplicht ▪ AOW-leeftijd minder snel omhoog
Pensioencommunicatie, relatiebeheer en dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Introductie <i>tooling</i> voor passend beleggingsprofiel ▪ Verbeteringen UPO-proces
Financiële situatie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Premiebeleid ▪ Toeslag- en kortingsverlening
Balans- en vermogensbeheer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ontwikkeling financiële markten ▪ Maatschappelijk verantwoord beleggen ▪ Informatievoorziening voor vermogens - en risicobeheer
Risicomanagement	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategische risicoanalyses (Brexit, corona, aansluitingen etc.) ▪ Functioneren van risico- en controlesystemen
Kosten pensioenfonds	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kostenontwikkeling ▪ Budgettering

Coronacrisisteam bestuur

In maart besloot het bestuur een tijdelijk crisisteam samen te stellen vanwege de steeds verdergaande maatschappelijke ingrepen rond de bestrijding van het coronavirus en de financiële en economische effecten ervan. Het primaire doel van het crisisteam was het aansturen van het proces om mogelijk de kwalijke gevolgen van de crisis op het pensioenbeheer te voorkomen dan wel te beperken. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er betalingsafspraken zijn gemaakt met een aantal werkgevers. De taken van het crisisteam zijn vastgelegd in de noodprocedure en richten zich op overzicht, regie en communicatie op de aan de crisis gerelateerde zaken. Nagenoeg alle medewerkers werkten vanaf 16 maart 2020 thuis en de werkzaamheden zijn daarom anders georganiseerd. Gedurende de crisis heeft zich geen verstoring voorgedaan in de operationele processen als gevolg van de coronapandemie. De verdere ontwikkelingen worden gemonitord.

Commissiestructuur

Het bestuur heeft in 2020 nagedacht welke commissiestructuur best past bij de gewijzigde opzet van de aansturing. Er is besloten tot de volgende commissiestructuur:

Commissie balansbeheer

De commissie balansbeheer adviseert het bestuur over het balans- en het beleggingsbeleid. Ze bereidt de besluitvorming voor over onder meer beleggings- en balans risicostrategieën, actief en passief beheerde mandaten en het jaarlijkse beleggingsplan. Het bestuur heeft aan de commissie, voor zover het bestaande beleggingsproducten en beleggingsmandaten respectievelijk fondsen betreft, de bevoegdheid gedelegeerd om binnen de bandbreedtes van het geldende strategisch beleggingsplan besluiten te nemen.

Commissie pensioenbeheer

De commissie pensioenbeheer adviseert het bestuur over het pensioenbeleid en bereidt de besluitvorming voor met betrekking tot pensioenbeheerbeleid op basis van een bestuurlijke opdracht. De commissie vertaalt het beleid van

Pensioenfonds PGB naar concrete opdrachten voor de uitvoeringsorganisatie en monitort de opdracht tot uitvoering van het beleid en evalueert deze. De commissie monitort de uitbesteding van de pensioenuitvoering, zoals vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomst en de *servicelevel agreement* pensioenadministratie en evalueert deze. Zij monitort de realisatie van de strategische doelen die door het bestuur aan haar zijn toegewezen.

Commissie risicobeheer

De commissie beoordeelt het functioneren van de risico- en controlesystemen van het pensioenfonds en voert indien nodig wijzigingen door. De commissie volgt de stand van de risico's ten opzichte van de gedefinieerde risicotoleranties en rapporteert daarover. De commissie voert strategische risicoanalyses uit en adviseert het bestuur waar nodig aanvullende maatregelen te nemen voor een goede risicobeheersing.

Commissie audit

De commissie audit heeft als taak toezicht te houden op de interne beheersing, inclusief gedrag en cultuur, financiële verslaggeving en op de risicobeheersing binnen Pensioenfonds PGB. Daarnaast heeft de commissie als taak de relatie met de interne auditor, de externe accountant en de certificerende actuaris vorm te geven. Dit door een effectieve mobilisatie van voldoende bestuurlijke aandacht voor de daadwerkelijke realisatie van verbeteringen.

De bevoegdheden van bovengenoemde commissies zijn vastgelegd in afzonderlijke reglementen. Het bestuur kan naast de algemene taken ook specifieke taken delegeren aan de commissie. Het bestuur is en blijft integraal verantwoordelijk. Het pensioenfonds maakt daarnaast gebruik van (tijdelijke) werkgroepen voor de uitwerking van bestuurlijke en strategische projecten.

Ontwikkeling samenstelling bestuur

Afgetreden in 2020

In 2020 traden drie bestuursleden af. Deze bestuursleden hebben zich langdurig ingezet voor het pensioenfonds en een grote bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van Pensioenfonds PGB de afgelopen jaren. Het bestuur van Pensioenfonds PGB dankt hen hiervoor hartelijk.

- De heer drs. R. Degenhardt is ultimo december 2020 afgetreden als lid en vicevoorzitter van het bestuur.
- De heer drs. L. Coenradie RA is ultimo december 2020 afgetreden als lid van het bestuur.
- De heer F. de Haan is ultimo juni 2020 afgetreden als lid van het bestuur.

Benoemd in 2020

- De heer R.A.L. Heijn RBA EPP (1965) is per mei 2020 benoemd namens gepensioneerden.

Herbenoemd in 2020

- De heer J.H. Dijkmeester MSc is herbenoemd per januari 2020. Vanaf 1 februari 2020 heeft de heer Dijkmeester de rol van voorzitter op zich genomen. Vanaf die datum vervulde de heer drs. R. Degenhardt de functie van vicevoorzitter. Deze functie heeft de heer Degenhardt vervuld tot aan zijn aftreden ultimo december 2020.
- Mevrouw drs. H. Kapteijn RA is per mei 2020 herbenoemd voor een periode van vier jaar. Met de herbenoeming is haar derde en laatste termijn ingegaan.

Benoemd in 2021

- De heer drs. J.H. Kamps (1959) is per januari 2021 benoemd als vicevoorzitter van het bestuur. Hij is voorgedragen door de werkgeversraad.
- De heer E.D.O. de Jong (1964) is per januari 2021 benoemd als lid van het bestuur. Hij is voorgedragen door de werkgeversraad.

Een overzicht van de samenstelling van het bestuur per 31 december 2020 is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'.

Zelfevaluatie

Het bestuur voert jaarlijks een zelfevaluatie uit. Het bestuur evalueert hierbij het functioneren van het bestuur als geheel. Het bestuur heeft in 2020 zijn functioneren uitgebreid geëvalueerd om te komen tot het bestuursmodel voor de komende jaren en een hernieuwde visie op de aansturing van de uitvoering.

Functiehuis en geschiktheid

Het bestuur heeft besloten de vaste functieprofielen te vervangen door een 'functiehuis'. Het functiehuis is bedoeld om diversiteit in kennis, ervaring en persoonskenmerken te stimuleren en zo de kracht van het collectief te vergroten. Bij een vacature wordt aan de hand van het functiehuis en op basis van de ontstane behoefte in het bestuur een profiel samengesteld. Bestuursleden moeten beschikken over de vereiste kennis en aantoonbare expertise op hun aandachtsgebied.

Gezien de omvang en complexiteit van het pensioenfonds streeft het bestuur van Pensioenfonds PGB naar geschiktheidsniveau B voor alle bestuursleden op de algemene deskundigheidsgebieden. Het bestuurslid met aandachtsgebied vermogensbeheer en het bestuurslid met aandachtsgebied integraal risicomanagement beschikken minimaal over geschiktheidsniveau B+. Als een bestuurslid op onderdelen beschikt over geschiktheidsniveau A, is er een ontwikkelplan opgesteld om op geschiktheidsniveau B te komen. In dit ontwikkelplan worden opleiding, training, coaching, zelfstudie en eventueel andere activiteiten daartoe uitgewerkt. Het ontwikkelplan en de voortgang bij het realiseren daarvan zijn onderwerp in de periodieke evaluatiegesprekken tussen het bestuurslid en de voorzitter en vicevoorzitter. De voorzitter en vicevoorzitter zien toe op het functioneren van het bestuur als collectief en de rol die individuele leden hierin spelen. Beide voorzitters houden periodiek 'hr-gesprekken' met individuele bestuursleden. Het functioneren van de voorzitters zelf wordt met hen besproken door twee bestuursleden.

Diversiteit

Naast geschiktheid is diversiteit een belangrijk aandachtspunt in het opvolgingsbeleid van Pensioenfonds PGB. Het bestuur van Pensioenfonds PGB voldoet momenteel met twee vrouwelijke bestuurders en een bestuurder jonger dan 40 jaar aan de norm in de Code Pensioenfondsen 2018. Om de diversiteit te borgen nemen we dit aspect mee bij het onderhouden van contacten met de voordragende partijen. Verder zal Pensioenfonds PGB bij het opstellen van zoekprofielen aangeven waar, voor de diversiteit op dat moment, de (nadrukkelijke) voorkeur naar uitgaat. Het bestuur weegt diversiteitsaspecten mee bij de beoordeling van de voorgedragen kandidaat/kandidaten.

Figuur 3: Samenstelling bestuur naar geslacht en leeftijdsopbouw

Samenstelling bestuur naar geslacht en leeftijdsopbouw (april 2021)									
20 tot 40		40 tot 50		50 tot 60		60 tot 70		70 tot 80	
Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
1	-	-	-	2	1	4	1	-	-

Bestuursvergoeding

De dagvergoeding is voor alle bestuursleden gelijk en bedraagt 950 euro. Dit bedrag is sinds 2011 ongewijzigd. De feitelijke vergoeding is afhankelijk van het aantal dagen dat een bestuurder werkzaam is. Dit varieert van gemiddeld 1,5 tot 3,5 dag per week. Sommige bestuursleden zijn in dienst van de organisatie die hen voorgedragen heeft. In dat geval is de dagvergoeding bestemd voor de voordragende instantie. Die maakt dan zelf afspraken met het bestuurslid over de beloning. Pensioenfonds PGB kent geen variabele beloningen en bonussen.

Het beloningsbeleid is in 2020 geëvalueerd en dat heeft niet geleid tot aanpassingen.

Benoeming sleutelfunctiehouders

De introductie van IORP II-wetgeving* heeft tot gevolg gehad dat Pensioenfonds PGB sleutelfuncties heeft ingericht.

Pensioenfonds PGB heeft de volgende sleutelfunctiehouders:

- Actuariel beheer : De heer drs. B. Weijers AAG verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.
- Risicobeheer : Mevrouw drs. H. Kapteijn RA
- Interne audit : Mevrouw drs. M. van Maarseveen RA

(*) Verdere toelichting op IORP II is opgenomen in het hoofdstuk 'Risicomanagement'.

Intern toezicht

De raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zijn verantwoordelijk voor het intern toezicht bij Pensioenfonds PGB.

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie leden en houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. De raad van toezicht is ook belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

Jaarlijks stelt de raad een jaarplan op waarin hij aangeeft hoe hij zijn taken invult en welke onderwerpen in de toezicht- en adviesrol centraal zullen staan bij het toezicht op het bestuurlijk functioneren. De raad komt maandelijks bijeen. In 2020 kwamen de raad van toezicht en het bestuur vier keer bijeen. Op periodieke basis vinden overleggen plaats met het gehele bestuur en zijn er regelmatig incidentele gesprekken met beleidsbepalers en andere functionarissen, zowel intern als extern. Twee keer per jaar vindt overleg plaats tussen de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Hierin wordt de verantwoording over het voorgaande jaar en het jaarplan voor het komende jaar besproken.

Werkzaamheden in 2020 waren onder meer de goedkeuring van:

- het jaarverslag 2019 van het pensioenfonds met daarin verantwoording over de eigen toezichthoudende rol;
- drie collectieve waardeoverdrachten;
- gewijzigde bestuursprofielen.

Strategie

Ook in 2020 is het onderwerp strategie regelmatig besproken tussen de raad van toezicht en bestuur.

De raad van toezicht heeft vastgesteld dat het bestuur in 2020 een integrale strategische visie heeft opgeleverd, waardoor keuzes voor klantbediening, bestuursmodel en aansturing van de uitvoeringsorganisatie consistent en transparant zijn gemaakt. De raad heeft in dit kader aandacht gevraagd voor de robuustheid van de strategie van Pensioenfonds PGB en het verloop van het bestuurlijk proces. Met name daar waar het gaat om het blijvend actief betrekken van de interne stakeholders (raad van toezicht, verantwoordingsorgaan, uitvoeringsorganisatie) bij de ontwikkeling van de strategie. Ook de beheersbare operationalisering van de strategie in termen van slagkracht, tijd, middelen en kostenniveau zijn hierbij belangrijke aandachtspunten voor de raad van toezicht.

Nieuwe administratiesystemen

Voor zowel de pensioen- als de beleggingsadministratie zijn in 2020 grote stappen gezet. Besloten is om het huidige administratiesysteem (Maia) op termijn te vervangen door het administratieplatform RAP. De raad van toezicht is nauw betrokken geweest bij de strategische afwegingen van het bestuur om te komen tot dit besluit. De raad van toezicht is in 2019 ook nauw betrokken geweest bij de totstandkoming en de voortgang van het project om de informatievoorziening van de beleggingsadministratie te verbeteren en bij de uitvoering ervan.

Een overzicht van de samenstelling van de raad van toezicht is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'.

Het verslag van de raad van toezicht is opgenomen onder de 'Overige gegevens'.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan kwam vier keer bijeen voor overleg met het bestuur en vergaderde vier keer in eigen kring. Er was twee keer een overleg met de raad van toezicht. Daarnaast was er één gezamenlijk overleg van de raad van toezicht, het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan boog zich onder meer over aansluitingen, het communicatieplan en het premiebeleid. Daarnaast is het verantwoordingsorgaan geïnformeerd over ontwikkelingen rondom het nieuwe bestuursmodel, huisvestings-plannen van de uitvoeringsorganisatie, jaarverslag 2019, het jaarplan 2021, de begroting 2021 en het strategisch beleggingsplan.

Het verantwoordingsorgaan heeft de heer T. van Veen voorgedragen om herbenoemd te worden als voorzitter van de commissie van bezwaar. De heer Van Veen is per februari 2020 herbenoemd voor een periode van vier jaar.

BESTUURSVERSLAG

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2020 een evaluatie uitgevoerd over het eigen functioneren. Het orgaan heeft in 2020 een communicatieplan verantwoordingsorgaan opgesteld om de zichtbaarheid te vergroten en meer inzicht te geven in de rol en de werkzaamheden met als doel meer leden te trekken voor het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan werkt met commissies. In 2020 kende het orgaan de volgende commissies: commissie governance, commissie jaarverslag en begroting, commissie aansluitingen, commissie beleggingen en risk, commissie communicatie. Deze commissies sluiten aan bij de aandachtsgebieden van het bestuur. Ook waren er enkele ad-hoc commissies.

Benoemd in 2020

- Mevrouw J. Visser is per maart 2020 benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan. Zij volgde de heer drs. L. Dijkema op. Zij is benoemd voor een periode van vier jaar door de werkgeversraad.

Herbenoemd in 2020

- De heer J.G.C. van Rijsingen is per mei 2020 herbenoemd voor een periode van vier jaar door de Vereniging van Gepensioneerden.

Afgetreden in 2020

- De heer drs. L. Dijkema heeft in maart 2020 zijn functie als lid van het verantwoordingsorgaan neergelegd. Hij heeft bij zijn herbenoeming in december 2019 aangegeven de functie tijdelijk nog te willen uitvoeren totdat een opvolger benoemd zou zijn.
- De heer drs. B. Hoekstra heeft zijn functie als lid van het verantwoordingsorgaan in december 2020 beëindigd. Voor hem is nog geen opvolger benoemd.

Het bestuur dankt alle leden die zijn afgetreden voor hun inzet en betrokkenheid.

Een overzicht van de samenstelling van het verantwoordingsorgaan is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan is opgenomen onder de 'Overige gegevens'.

Communicatie met de toezichthouders

Pensioenfonds PGB staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het pensioenfonds had in 2020 regelmatig contact met de toezichthouders en nam deel aan een aantal onderzoeken.

De Nederlandsche Bank

DNB houdt toezicht op banken, pensioenfondsen, verzekeraars en andere financiële instellingen. DNB let daarbij op de financiële positie en de kwaliteit van het bestuur. DNB doet dit onder andere door het toetsen van bestuurders, verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit. Ook controleren zij of instellingen financieel solide zijn, zodat deze, ook als het economisch tegenzit, kunnen voldoen aan hun verplichtingen. Gedurende het verslagjaar is met de toezichthouder contact geweest over diverse onderwerpen. Hieronder een overzicht.

Onderwerp	Achtergrond
Uitvraag monitoring transitie rentebenchmarks	Er vindt een wereldwijde transitie plaats naar nieuwe rentebenchmarks. Aanleiding voor deze transitie is de eerder opgetreden manipulatie van diverse benchmarks en de verminderde liquiditeit van sommige onderliggende markten. Om de voortgang van de transitie bij pensioenfondsen te monitoren, werd een data-uitvraag gedaan. De data hebben betrekking op de waarde van uitzettingen uitgesplitst naar rentebenchmarks en de producttypes voor contracten. Hiermee wordt inzichtelijk welk deel van de contracten i) moet worden aangepast, ii) reeds is overgezet naar alternatieve rentebenchmarks en iii) moet worden voorzien van een terugvaloptie.

Onderwerp	Achtergrond
Digitale strategie	Verdiepend en vergelijkend onderzoek naar de digitale (en/of IT-)strategie van een selectie van pensioenfondsen en pensioenuitvoeringsorganisaties. Het onderzoek behelst het opvragen en bestuderen van genoemde strategie en het afnemen van interviews over de totstandkoming en monitoring daarvan. Ook is de operationele wendbaarheid van het applicatielandschap in dit onderzoek betrokken. Er volgt nog een generiek verslag met geanonimiseerde feedback op basis van de geïnterviewde pensioenfondsen.
Periodiek overleg met raad van toezicht/ intern toezicht	In juni heeft het reguliere gesprek plaatsgevonden. De agenda betrof: impact corona, verslag raad van toezicht 2019, aandachtspunten 2020, toezicht agenda DNB 2020 met specifiek aandacht voor: governance, evenwichtige belangenafweging, strategie en sleutelfunctie-houders.
Vragenlijst niet-financiële risico's	Een sectorbreed onderzoek onder pensioeninstellingen naar de beheersing van niet-financiële risico's (operationele, IT- en integriteitsrisico's) bij pensioeninstellingen en hun pensioenuitvoeringsorganisatie en de invloed van de governance en het gedrag en cultuur op het risicoprofiel van pensioeninstellingen.
Vragenlijst informatiebeveiliging (pensioeninstellingen)	Een sectorbreed onderzoek naar de volwassenheid van informatiebeveiliging bij een selectie van pensioeninstellingen. Pensioenfonds PGB is gevraagd een <i>self-assessment</i> in te vullen en hierin verwijzingen op te nemen naar de belangrijkste bewijsstukken. DNB koppelt de resultaten via een geanonimiseerd artikel in de Nieuwsbrief Pensioenen terug.
Vragenlijst rentebenchmarks	De uitvraag was bedoeld om de AFM en DNB een beeld te geven van de status van de transitie bij financiële instellingen.
Uitvraag premie en indexatie	Het betreft een statistische uitvraag voor het CPB en SZW ter bepaling van koopkrachtontwikkelingen, belastinginkomsten, loonkosten en het Economische en Monetaire Unie saldo. Er vindt geen individuele terugkoppeling plaats van deze uitvraag.
Data-uitvraag Nederlandse woninghypotheken	Na eerdere uitvragen herhaalde DNB de uitvraag in 2020. Gedetailleerde informatie over deze leningen helpt DNB bij een zorgvuldige monitoring van ontwikkelingen in de hypothecaire kredietverlening met het oog op de risico's die een excessieve hypothecaire kredietgroei met zich mee kan brengen voor de financiële stabiliteit. Er vindt geen individuele terugkoppeling plaats van deze uitvraag.
Periodiek overleg najaar	In november heeft het bestuur gesproken met DNB. Gespreksonderwerpen waren IT (datakwaliteit, systemen, risicoprofielen), duurzaamheid/beheersing ESG (MVB), migratie, pensioenakkoord, financiële opzet en sleutelfunctiehouders.

Autoriteit Financiële Markten

De AFM is gedragstoezichthouder op de financiële markten. Dat houdt in dat de AFM-toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector: sparen, beleggen, verzekeren en lenen. Daarmee wil de AFM een bijdrage leveren aan het goed functioneren van de financiële markten. DNB en de AFM werken samen, vanuit hun eigen rol. De AFM houdt toezicht op het gedrag van ondernemingen, DNB houdt prudentieel toezicht. Hieronder een overzicht met de contactmomenten met de AFM.

Onderwerp	Achtergrond
Vragenlijst tweede-pijlerpensioenmarkt	De AFM stuurt jaarlijks een informatieverzoek naar pensioenfondsen, pensioenverzekeraars en premiepensioeninstellingen over de geadmistrateerde pensioenen (kapitaal-, premie- en uitkeringsovereenkomsten in de opbouw- en uitkeringsfase).

Onderwerp	Achtergrond
Overschrijding termijn voor aanlevering data aan Pensioenregister.	In 2019 is na aanbod van het Pensioenregister gebruik gemaakt van een technische overgangperiode voor het aanleveren van data voor het communiceren met deelnemers in termen van toekomstige pensioenscenario's. De AFM is vervolgens geïnformeerd over deze beperkte overschrijding van de wettelijke termijn die hiervan het gevolg was. Helaas was dit toch voor de AFM reden om een brief te sturen dat Pensioenfonds PGB artikel 51 Pensioenwet had overtreden.
Proactieve gesprekken over nieuwe keuze-ondersteuning beleggingsprofiel.	Deelnemers met pensioenkapitaal kregen in 2020 beleggingskeuzevrijheid. Pensioenfonds PGB ontwikkelde hiervoor een digitale tool waarin we aan de hand van enkele vragen advies geven over een passend beleggingsprofiel (defensief, neutraal of offensief). Met de AFM zijn proactief gesprekken gevoerd over deze nieuwe keuzeondersteuning.
Verkennd onderzoek naar de transparantie van en verantwoording over uitvoeringskosten bij pensioenfondsen.	De AFM heeft in september 2020 gesproken met een delegatie van het verantwoordingsorgaan en het bestuur over de wijze waarop in het jaarverslag verantwoording wordt afgelegd over de uitvoeringskosten, de overwegingen die hieraan ten grondslag liggen en in hoeverre stakeholders als een verantwoordingsorgaan hiermee in hun informatiebehoefte zijn voorzien.

Autoriteit Persoonsgegevens

De AP is opgericht en aangewezen als toezichthouder op de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De AP is een zelfstandig bestuursorgaan.

Pensioenfonds PGB heeft in 2020 drie keer (2019: zeven keer) een datalek aan de AP gemeld en waar mogelijk aan betrokken deelnemers. Het betrof hier:

- het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) van een gepensioneerd deelnemer samen met een UPO-arbeidsongeschiktheid van een andere deelnemer, dat verzonden was naar de gepensioneerd deelnemer;
- het UPO van een deelnemer dat verzonden was naar een andere deelnemer (twee keer gemeld).

Pensioenfonds PGB heeft maatregelen genomen om het risico op datalekken te minimaliseren en is continu bezig om informatieveiligheid en privacy structureel te borgen binnen de organisatie.

Overige zaken

Code Pensioenfondsen 2018

De huidige Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd in de Pensioenwet. De Code bevat 65 normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' die verdeeld zijn over de volgende acht thema's:

- vertrouwen waarmaken;
- verantwoordelijkheid nemen;
- integer handelen;
- kwaliteit nastreven;
- zorgvuldig benoemen;
- gepast belonen;
- toezicht houden en inspraak waarborgen;
- transparantie bevorderen.

Pensioenfonds PGB voldoet aan deze normen, behalve dat het verantwoordingsorgaan anders dan het bestuur nog geen vertegenwoordiger jonger dan 40 jaar heeft, en daarom nog niet aan de diversiteitsnorm voldoet. Dit heeft de aandacht voor 2021.

Gedragscode

De leden van bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan hebben allen de Verklaring naleving Gedragscode Pensioenfonds PGB over 2020 ondertekend. De externe compliance officer heeft in zijn rapportage van 23 april 2020 geconcludeerd dat alle gedragsregels zijn nageleefd.

Organisatie van openbaar belang

Op 10 juli 2019 heeft de wetgever het 'Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang' definitief gepubliceerd. Door dit besluit worden onder meer zogeheten grote pensioenfondsen, waaronder Pensioenfonds PGB, per 1 januari 2020 aangewezen als organisatie van openbaar belang (OOB). Het besluit stelt met name strengere eisen aan de kwaliteitsbeheersing en onafhankelijkheid van de accountant bij de controle van de jaarrekening van de betreffende organisaties.

De belangrijkste gevolgen hebben betrekking op de aanstelling en rol van de externe accountant. Hierbij geldt een aantal overgangsbepalingen, opgenomen in het nieuwe artikel 42a van het besluit toezicht accountantsorganisaties. De veranderingen hebben onder meer betrekking op:

- rolatieverplichting voor de externe accountant en accountantsorganisatie;
- scheiding van controle en advies door de externe accountant;
- begrenzing van de maximale vergoeding overige dienstverlening door de externe accountant;
- uitgebreide controleverklaring bij de jaarrekening;
- verplichte kwaliteitsbeoordeling.

Informatiebeveiliging

Pensioenfonds PGB heeft het grootste deel van zijn IT-infrastructuur uitbesteed aan zijn pensioenuitvoerder PGB Pensioendiensten. De office-omgeving is uitbesteed aan een onafhankelijke IT-dienstverlener. Het bestuur van Pensioenfonds PGB ziet erop toe dat de uitbesteding voldoet aan de eisen die hieraan gesteld worden. Een verdere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk 'Risicomanagement'.

Pensioenuitvoering

PGB Pensioendiensten, de uitvoerder van onze pensioenregelingen, heeft zijn plannen volledig afgestemd op de strategie van Pensioenfonds PGB. Het jaarplan van PGB Pensioendiensten stond net als in 2019 in het teken van het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening en het verhogen van de klanttevredenheid. Belangrijke verbeteringen zijn doorgevoerd in het verwerken van de salarisgegevens door een overstap naar de Uniforme Pensioen Aangifte (UPA). Ook is veel aandacht besteed aan het doorvoeren van structurele verbeteringen voor de jaarlijkse UPO-verzending.

Coronacrisisteam

PGB Pensioendiensten heeft begin 2020 in verband met het uitbreken van de corona-epidemie een coronacrisisteam ingesteld. Dit team monitort op dagelijkse basis de ontwikkelingen en heeft de nodige maatregelen getroffen om op een verantwoorde manier te blijven functioneren. Waar nodig worden aanvullende maatregelen getroffen. Nagenoeg alle medewerkers werken sinds 16 maart 2020 thuis en de werkzaamheden zijn daarom anders georganiseerd. De continuïteit van de dienstverlening aan Pensioenfonds PGB is daarmee gewaarborgd voor zover de huidige situatie dat toelaat.

Uitbestedingsrelatie

Het bestuur beschouwt Pensioenfonds PGB en PGB Pensioendiensten als een geheel dat samenwerkt in het belang van de deelnemers en overige stakeholders van Pensioenfonds PGB. Elk vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid.

PGB Pensioendiensten is de *dedicated single client* pensioenuitvoerder van Pensioenfonds PGB. Pensioenfonds PGB heeft de uitvoering van het pensioen- en balansbeheer uitbesteed aan PGB Pensioendiensten. Pensioenfonds PGB is 100 procent aandeelhouder en heeft volledige zeggenschap over PGB Pensioendiensten.

De relatie met PGB Pensioendiensten betreft een uitbestedingsrelatie in de zin van de Pensioenwet. Het uitbestedingsbeleid is dan ook van toepassing op de relatie met PGB Pensioendiensten en haar (onder)uitbestedingen. De taken en verantwoordelijkheden van PGB Pensioendiensten zijn vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst (UBO). In de UBO zijn afspraken over de wijze waarop de dienstverlening plaatsvindt op hoofdlijnen uitgewerkt. Voor het pensioen- en balansbeheer zijn aparte contracten opgesteld. Bepaalde aspecten van de dienstverlening op het gebied van het pensioen- en balansbeheer zijn nader uitgewerkt en vastgelegd in een *servicelevel agreement*. Ieder kwartaal legt de uitvoeringsorganisatie verantwoording af aan het bestuur over de geleverde prestaties.

Investerings 2020

De grootste investeringen werden gedaan in het verbeteren van de bedrijfsprocessen en de bijbehorende (IT-)infrastructuur om de ambities van pensioen- en balansbeheer te ondersteunen. Voor de pensioenketen worden voorbereidingen getroffen om het huidige pensioensysteem te vervangen en klaar te maken voor de toekomst. In 2020 heeft de implementatie plaatsgevonden van een nieuw systeem voor informatievoorziening voor vermogens- en risicobeheer.

Gelijk met de vernieuwing van de bestuurlijke opzet heeft ook PGB Pensioendiensten in 2020 gewerkt aan een nieuwe organisatiestructuur, zodat er een passend samenwerkend geheel van pensioenfondsen en uitvoerder blijft bestaan. In 2020 is PGB Pensioendiensten verhuisd naar Amstelveen, net als ons bestuursbureau. Nagenoeg alle medewerkers hebben echter een groot deel van 2020 thuisgewerkt in verband met het coronavirus. Als de omstandigheden het weer toelaten treffen medewerkers elkaar in het nieuwe pand dat ruimte biedt voor alle moderne werkvormen. Tot die tijd wordt succesvol samengewerkt via toepassingen als Teams en Skype.

Klachten en geschillen

Pensioenfonds PGB heeft een klachten- en geschillenregeling. In 2020 waren er 162 klachten (2019: 149) over de dienstverlening en 30 geschillen (2019: 4).

De meeste klachten gingen over te late of onjuiste informatieverstrekking en zijn afgehandeld door de klantenservice. Als een belanghebbende het niet eens is met de wijze waarop een klacht is afgehandeld door de klantenservice bestaat de mogelijkheid om zich te wenden tot de klachtencommissie van Pensioenfonds PGB.

De klachtencommissie heeft in 2020 vijf klachten behandeld. Drie keer is een klacht toegewezen door de commissie. De eerste klacht betrof een deelnemer voor wie herhaaldelijk een herberekening van zijn pensioen was toegezegd, wat niet was nagekomen. De tweede klacht betrof een UPO dat te laat was verstuurd en een onjuist partnerpensioen vermeldde. De derde klacht ging over het feit dat Pensioenfonds PGB een 'klein' ouderdompensioen heeft overgedragen aan een partij die volgens het pensioenregister de nieuwe pensioenuitvoerder was van betrokkene. Die informatie bleek echter onjuist. Pensioenfonds PGB heeft toegezegd zich te zullen inspannen om de waardeoverdracht op verzoek van betrokkene terug te draaien.

Twee van de behandelde klachten zijn niet toegewezen. De eerste klacht had betrekking op de opschorting van een inkomende individuele waardeoverdracht en de trage informatievoorziening daarover. Daarna heeft de Ombudsman Pensioenen betrokkene in overweging gegeven om een klacht bij het overdragende fonds in te dienen. De tweede klacht had betrekking op de kwaliteit van de informatievoorziening, zowel schriftelijk als telefonisch.

Pensioenfonds PGB kent ook een onafhankelijke commissie van bezwaar. Belanghebbenden die het niet eens zijn met een beslissing van het bestuur over de toepassing van de pensioenregeling kunnen zich tot die commissie wenden. De commissie oordeelt en beslist bij bindend advies (bindend voor Pensioenfonds PGB) over een geschil dat door een belanghebbende aan haar is voorgelegd.

De commissie van bezwaar heeft in 2020 in een viertal geschillen uitspraak gedaan. Drie keer zijn de betrokkenen in het ongelijk gesteld. Het betrof de volgende geschillen:

- Het eerste geschil had betrekking op de hoogte van de verschuldigde premie voor vrijwillige voortzetting. Omdat betrokkene zich niet in de uitspraak van de commissie kon vinden heeft hij zich vervolgens gewend tot de Ombudsman Pensioenen. Die heeft aangestuurd op een schikking.
- Het tweede geschil was een claim van een arbeidsongeschikte deelnemer op extra voorwaardelijk pensioen (EVP). Ook hier kon de betrokkene zich niet vinden in de uitspraak van de commissie en heeft zich vervolgens gewend tot de Ombudsman Pensioenen. Die zag geen mogelijkheid tot bemiddeling. Volgens de Ombudsman Pensioenen was er geen EVP voor werkenden en daarom ook niet voor arbeidsongeschikten.
- Het derde geschil betrof een claim op bijzonder partnerpensioen. Betrokkene claimde dat het bijzonder partnerpensioen van zijn ex-partner na haar overlijden zou moeten toekomen aan zijn huidige partner, ook als dit bijzonder partnerpensioen al zou zijn ingegaan (en hijzelf dus reeds overleden).

BESTUURSVERSLAG

Een geschil waarbij de betrokkene gedeeltelijk in het gelijk is gesteld ging over de hoogte van een partnerpensioen na een inkomende waardeoverdracht. De aanbevelingen die de commissie heeft gedaan bij de behandeling van deze geschillen zijn door het pensioenfonds opgevolgd. Deze aanbevelingen hadden met name betrekking op de verbetering van de communicatie.

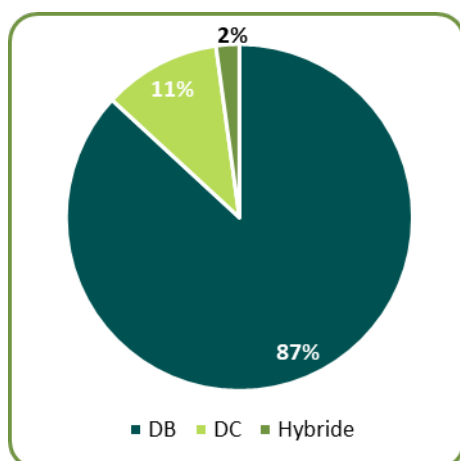
Boetes, dwangsommen, verplichte aanwijzing en bewindvoering

Er zijn in 2020 geen boetes of dwangsommen opgelegd aan het pensioenfonds. Ook was in 2020 geen sprake van een verplichte aanwijzing of van bewindvoering.

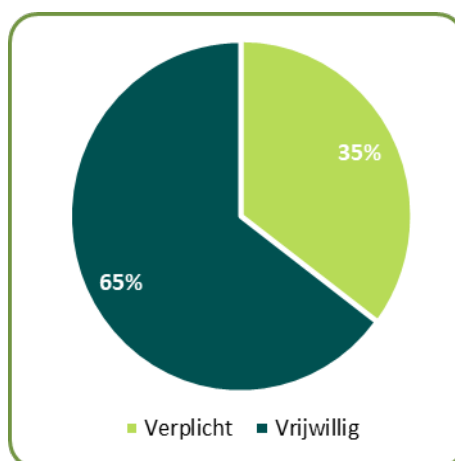
Pensioenregeling

Pensioenfonds PGB kent twee verschillende pensioenregelingen: uitkeringsregelingen op basis van middelloon (DB-regeling) en beschikbare premieregelingen (DC-regeling). Combinaties daarvan zijn ook mogelijk (hybride regelingen). In figuur 4 is de verhouding daarvan aangegeven. In figuur 5 staat de verhouding tussen verplichte (volgens de cao) en vrijwillige pensioenregeling.

Figuur 4: Pensioenregelingen actieve deelnemers (ultimo 2020)

Figuur 5: Type aansluiting actieve deelnemers (ultimo 2020)

Middelloonregeling (DB)

Aangesloten bedrijfstakingen en ondernemingen kunnen hierbij keuzes maken over opbouwpercentage, partnerpensioen, franchise, loonbegrip en premievrijstelling. Voorwaarde hiervoor is dat de pensioenregeling binnen de fiscaal toegestane grenzen blijft. Pensioenfonds PGB berekent de premie voor uitvoering van een pensioenregeling naar rato van een vastgestelde prijs per eenheid pensioen. Die prijs is afgeleid van de doorsneepremie voor de basismiddelloonregeling. In 2020 bedroeg deze premie 24 procent. Op 15 oktober 2020 heeft het bestuur besloten de doorsneepremie voor de basismiddelloonregeling voor 2021 vast te stellen op 28 procent.

Deze basismiddelloonregeling heeft verder de volgende kenmerken:

- Het jaarlijkse opbouwpercentage voor ouderdompensioen is 1,75 procent bij een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
- Het partnerpensioen wordt voor 35 procent van het te bereiken ouderdompensioen opgebouwd en voor 35 procent op risicobasis verzekerd. Het op risicobasis verzekerd partnerpensioen vervalt bij einde deelname en uiterlijk op pensioeningangsdatum.
- Het wezenpensioen bedraagt 14 procent van het te bereiken ouderdompensioen. Het uitkeringsbedrag is gemaximeerd op vijf wezen; zijn er meer dan vijf wezen dan gaat het pensioen per wees omlaag.
- De premievrijstellingsregeling bij arbeidsongeschiktheid is gemaximeerd op 70 procent in geval van volledige arbeidsongeschiktheid.
- De toeslagverlening is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit overrendement.

Daarnaast kunnen ondernemingen aanvullende afspraken maken over premimaximalisatie (CDC) of een eenmalige verbetering van pensioenaanspraken. Het pensioenfonds voerde in 2020 voor 154 ondernemingen (2019: 129) in 11 sectoren (2019: 9) een regeling uit waarbij een maximale premie (CDC) is afgesproken.

Beschikbare premieregeling (DC)

Naast middelloonregelingen kent Pensioenfonds PGB ook beschikbare premieregelingen. Een beperkt aantal ondernemingen heeft een hybride regeling, een combinatie van een middelloonregeling met een beschikbare premieregeling, bij het pensioenfonds ondergebracht.

De basis beschikbare premiereregeling bevat een aantal standaard elementen:

- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.
- Het partnerpensioen is voor 70 procent van het ouderdompensioen op risicobasis verzekerd. Het op risicobasis verzekerd partnerpensioen vervalt bij einde deelname en uiterlijk op pensioeningangsdatum.
- Het wezenpensioen is voor 20 procent van het partnerpensioen op risicobasis verzekerd.
- De opbouw van pensioenkapitaal bij arbeidsongeschiktheid is premievrij tot maximaal 100 procent.
- Het persoonlijk pensioenkapitaal wordt vanaf tien jaar voor de pensioendatum in stapjes omgezet naar een DB-pensioenaanspraak vanaf pensioendatum ('Carrousel').

Deelnemers aan de beschikbare premiereregeling hebben vanaf 1 januari 2020 de keuze tussen een vaste en een variabele uitkering. Omdat Pensioenfonds PGB geen variabele uitkering uitvoert, krijgen deelnemers die een variabele uitkering kiezen het recht om een uitkering in te kopen bij een andere pensioenuitvoerder dan Pensioenfonds PGB ('shoprecht').

In 2020 introduceerde Pensioenfonds PGB de mogelijkheid om in de beschikbare premiereregeling te kiezen uit meerdere beleggingsprofielen (*life cycles*). Een deelnemer kan kiezen voor een defensief, neutraal of offensief beleggingsprofiel. De uitbreiding van het aantal beleggingsprofielen betekent ook aanvullende eisen rondom zorgplicht. Pensioenfonds PGB heeft maatregelen getroffen om aan deze eisen te kunnen voldoen. Zo heeft het pensioenfonds een 'Keuze-adviestool' ontwikkeld. De vragen van de keuze-adviestool zijn zodanig opgesteld dat op basis van de antwoorden een risicohouding van de deelnemer kan worden bepaald. Op basis van deze risicohouding krijgt een deelnemer advies over een passend beleggingsprofiel.

Per 2021 biedt Pensioenfonds PGB ook 'gestapelde' DC-regelingen en vlakke staffels aan. Bij een gestapelde DC-regeling gaat het om een combinatie van bij Pensioenfonds PGB bestaande staffels die worden 'gestapeld': tot een bepaald inkomen of pensioengrondslag geldt een bepaalde staffel, daarboven geldt een andere staffel.

Ten aanzien van een vlakke staffel is het fiscaal mogelijk voor het pensioenfonds om deze uit te voeren, mits passend binnen de kostprijsstaffel van een fiscaal maximaal middelloonregeling op basis van 2021 grondslagen. Er zijn geen aanvullende fiscale beperkingen als een staffel gelijkblijvend is. De voorwaarden en uitgangspunten zijn gelijk aan de voorwaarden en uitgangspunten die golden voor het invoeren van de 1 en 1,5 procentstaffel.

Aangesloten bedrijfstakken en ondernemingen kunnen een keuze maken over pensioengevend salaris, franchise, staffel en benuttingspercentage. Voorwaarde hiervoor is dat de pensioenregeling binnen de fiscaal toegestane grenzen blijft. Voor verplichte bedrijfstakregelingen wordt de beschikbare premiereregeling uitgevoerd met een doorsneepremie.

Aanvullende regelingen

Ondernemingen kunnen ook aanvullende regelingen afsluiten zoals een WIA-excedentverzekering, Anw-verzekering of een verzekering voor partnerpensioen boven het wettelijk maximumpensioensalaris (netto partnerpensioen). In 2020 waren 16.844 deelnemers verzekerd via hun werkgever voor een WIA-excedentpensioen (2019: 13.238). Van de 16.844 deelnemers werd er voor 7.149 premie afgedragen omdat ze boven het gemaximeerde dagloon verdienden (2019: 5.126). Aan de collectieve verzekering voor netto partnerpensioen namen 454 werknemers deel (2019: 397). Via collectieve contracten hadden 17.319 deelnemers een verzekering voor een aanvullende Anw-uitkering (2019: 15.505).

Voor alle uitkeringsregelingen geldt dat deelnemers binnen de fiscaal gestelde grenzen kunnen kiezen voor extra pensioenopbouw via een pensioenkapitaal. Via PGB Pensioen Plus hadden 3.160 deelnemers een pensioenkapitaal staan bij Pensioenfonds PGB, met een vermogen van 46 miljoen euro (2019: 2.268 deelnemers met een vermogen van 43,5 miljoen euro). Het rendement over 2020 was 5,7 procent² (2019: 15 procent).

PGB Pensioen Plus wordt vanaf 2020 niet meer actief aangeboden. Uitzondering hierop wordt gemaakt voor de deelnemers die werkzaam zijn bij een werkgever die reeds voor 1 januari 2020 PGB Pensioen Plus aanbod aan zijn werknemers. Het is dus voor een werknemer die deelneemt aan een pensioenregeling die op of na 1 januari 2020 is ondergebracht bij het pensioenfonds niet mogelijk om van deze aanvullende regeling gebruik te maken.

---

² Het rendement van PGB Pensioen Plus is het rendement van het pensioenfonds, verminderd met 1 procentpunt voor administratiekosten en garantieopslag.

BESTUURSVERSLAG

Vanaf 1 januari 2021 introduceert het pensioenfonds de regeling Ouderdomspensioen Plus (OP+). De deelnemer kan in deze regeling extra premie inleggen voor de opbouw van pensioenkapitaal voor de inkoop van een uitkering in aanvulling op het ouderdomspensioen. Anders dan PGB Pensioen Plus kent de OP+ regeling geen inleggarantie. Het persoonlijk pensioenkapitaal wordt vanaf tien jaar voor de pensioendatum in stapjes omgezet naar een DB-pensioenaanspraak vanaf pensioendatum ('Carrousel').

Deelnemers kunnen verder aanvullende regelingen afsluiten om hun partner beter te beschermen bij een eventueel overlijden van de deelnemer. In 2020 waren er 791 deelnemers met een individuele PGB Partnerpensioen Plus-regeling (2019: 888) en 3.803 met een individuele verzekering voor een aanvullende Anw-uitkering (2019: 4.013).

Regelingen voorwaardelijk extra pensioen

Voor een aantal opdrachtgevers voerde Pensioenfonds PGB tot eind 2020 een zogenoemde VPL-regeling 'voorwaardelijk extra pensioen' uit. Hiervoor geldt dat deelnemers aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen om een verhoogde pensioenopbouw te krijgen. In de sector 'Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf' werd in 2020 voor de VPL-regeling een premie geheven van 1,0 procent over de loonsom. In de sector 'Verf- en drukinktindustrie' is voor de VPL-regeling in 2020 geen premie meer geheven. De omzetting van de voorwaardelijke aanspraken in pensioen vond al ultimo 2019 plaats. Vanwege het verlopen van de wettelijke overgangstermijn is de uitvoering van de VPL-regelingen grotendeels per eind 2020 beëindigd.

AOW-leeftijd minder snel omhoog

De regering, werkgevers en werknemers hebben afspraken gemaakt over een aantal veranderingen in het pensioenstelsel. Deze afspraken staan in het pensioenakkoord. Eén van de veranderingen is dat de AOW-leeftijd minder snel omhooggaat. De AOW-leeftijd tot 2026 ligt vast:

- tot en met 2021: leeftijd 66 jaar en 4 maanden;
- in 2022: 66 jaar en 7 maanden;
- in 2023: 66 jaar en 10 maanden;
- in 2024 en 2025: 67 jaar.

Wet waardeoverdracht klein pensioen

Op 1 januari 2019 is de 'wet waardeoverdracht klein pensioen' ingegaan. Die maakt het mogelijk kleine pensioenen waarvan de uitkering op de pensioendatum onder de afkoopgrens ligt (in 2020: 497,27 euro), automatisch over te dragen. Waardeoverdracht vindt dan plaats zonder tussenkomst van de gewezen deelnemer. Klein pensioen hoeft dus niet meer te worden afgekocht. De totale periodieke pensioenuitkering na pensionering valt voor de deelnemer dan hoger uit. Hele kleine pensioenen (lager dan 2 euro per jaar) ontstaan na 1 januari 2019 vervallen op basis van de wet.

Wet bedrag ineens

De Wet bedrag ineens, die op 1 januari 2023 in werking treedt, geeft deelnemers meer keuzes rondom pensioendatum. Deelnemers krijgen de keuze om een beperkt deel van het pensioen op de pensioendatum op te nemen als bedrag ineens. Met de introductie van een nieuw keuzerecht wordt beoogd deelnemers bij de start van de uitkeringsfase meer flexibiliteit te bieden in de aanwending van hun pensioenvermogen. Meer flexibiliteit kan de welvaart van deelnemers vergroten, doordat het pensioen beter kan worden afgestemd op de persoonlijke leefsituatie en bestedingsbehoefte. De introductie van dit keuzerecht leidt tot een vergroting van de regie die deelnemers over hun pensioen hebben. Dit kan de betrokkenheid van deelnemers bij het pensioenstelsel – en meer specifiek hun eigen pensioensituatie – vergroten.

Wet Pensioenverdeling bij scheiding

Het in september 2019 ingediende wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021 voorziet in een standaard verdeling van het pensioen bij scheiding in twee zelfstandige pensioenpotten voor de ex-partners, ook wel conversie genoemd. Kort gezegd komt het erop naar dat de verdelingsgerechtigde partner dezelfde rechten en plichten krijgt als een gewezen deelnemer ('slaper') bij de pensioenuitvoerder.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in april 2020 laten weten meer tijd te nemen voor de invoering van de nieuwe wet. De beoogde inwerkingtredingsdatum van de wet is verplaatst naar 1 januari 2022.

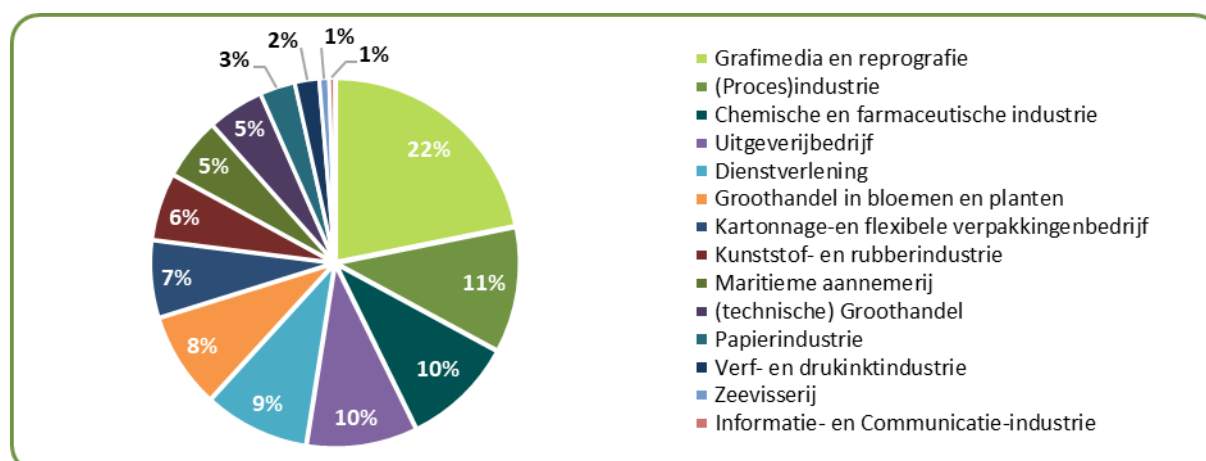
Ontwikkelingen in deelnemers- en werkgeversbestand

In 2020 nam het aantal premiebetalende werknemers (inclusief toerekening wegens arbeidsongeschiktheid) en pensioenontvangers toe van 165.999 tot 175.189. Het aantal deelnemers (inclusief gewezen deelnemers) en pensioenontvangers kwam eind 2020 uit op 338.312. De toename is vooral het gevolg van nieuwe aansluitingen. Het totaal aantal werkgevers nam in 2020 toe van 2.577 tot 2.594. In 2020 gingen 4.137 ouderdomspensioenen in (2019: 3.243). Het totaal aantal mensen dat pensioen ontvangt (inclusief partner- en wezenpensioenen) steeg van 79.627 eind 2019 naar 81.660 eind 2020.

Tabel 1: Overzicht deelnemers

	31 december 2020	31 december 2019
Premiebetalende deelnemers	89.139	82.110
Deelnemers met toekenning wegens arbeidsongeschiktheid	4.390	4.262
Pensioengerechtigden	81.660	79.627
Gewezen deelnemers	163.123	157.167
Totaal	338.312	323.166

Figuur 6: Actieve deelnemers naar sector (ultimo 2020)

Tabel 2: Overzicht aantallen verloop pensioenen

Overzicht ingegane pensioenen	Ouderdoms-pensioenen	Partner-pensioenen	Wezen-pensioenen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	56.511	22.314	802	79.627
Ingegaan op basis van toekenningen	4.137	1.520	108	5.765
Ingegaan op basis van collectieve waardeoverdrachten	-	-	-	-
	4.137	1.520	108	5.765
Beëindigingen	2.406	1.165	161	3.732
Stand per 31 december 2020	58.242	22.669	749	81.660
Ontwikkeling	3,1%	1,6%	-6,6%	2,6%

Pensioencommunicatie, relatiebeheer en dienstverlening

Op het gebied van pensioencommunicatie en klantbediening was 2020 een bijzonder jaar. Zo zorgde de coronacrisis voor versnelde invoering van digitale diensten voor deelnemers. Ook de verbetering van het proces van de jaarlijkse UPO-verzending was een belangrijke speerpunt in 2020. Het pensioenfonds gebruikte de resultaten van een klanttevredenheidsonderzoek bij werkgevers om de dienstverlening in 2020 ook voor hen te verbeteren.

Volgende stap in klantbediening deelnemers

In 2020 is Pensioenfonds PGB doorgegaan met enkele nieuwe initiatieven, zoals animatiefilmpjes en webinars waarin deelnemers op weg worden geholpen bij persoonlijke pensioenkeuzes. Zo kregen deelnemers met pensioenkapitaal in 2020 beleggingskeuzevrijheid. Pensioenfonds PGB ontwikkelde hiervoor een digitale tool waarin we aan de hand van enkele vragen advies geven over een passend beleggingsprofiel (defensief, neutraal of offensief). Voor deelnemers kwam er een animatiefilmje met uitleg en in een interactieve uitzending kregen zij antwoorden op hun vragen over dit onderwerp. In juli was er een webinar voor bijna-gepensioneerden om hen te ondersteunen bij de keuzes die zij kunnen maken. Dit kwam in de plaats van de gebruikelijke bijeenkomsten in het land, die door corona niet konden plaatsvinden. De kijkers waren positief en beoordeelden de uitzending gemiddeld met een 8,1.

Houvast voor werkgevers

Begin 2020 verschenen de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek bij werkgevers dat onderzoeksbureau Motivaction deed in opdracht van Pensioenfonds PGB. Daaruit blijkt dat de tevredenheid onder werkgevers licht gestegen is (score 7,1) ten opzichte van het onderzoek uit 2016 (score 7,0). Werkgevers krijgen hun informatie bij voorkeur digitaal, maar blijven ook behoefte houden aan persoonlijke gesprekken en voorlichtingsbijeenkomsten. De communicatie over administratieve zaken en reactietermijnen verdienen volgens de werkgevers meer aandacht. In maart 2020 hield Pensioenfonds PGB een congres over het nieuwe pensioenstelsel. En in drie digitale bijeenkomsten in augustus ging bestuursvoorzitter Jochem Dijkmeester in gesprek met werkgevers over de impact van het nieuwe pensioenstelsel.

Wettelijke communicatie

Het herstel van de onregelmatigheden van de UPO-verzendingen in 2019 werd in 2020 afgerond. De structurele verbeteringen in het proces wierpen in 2020 hun vruchten af. Het pensioenfonds verstuurd dit jaar 362.906 UPO's. Vooruitlopend op de nieuwe wet Digitale Overheid is in 2020 de implementatie van eHerkenning voorbereid. Deze staat gepland voor het eerste kwartaal van 2021. Als de wet ingaat op 1 juli 2021 zal eHerkenning het verplichte inlogmiddel op het werkgeversportaal worden.

In gesprek met de sectoren

Ook de sectorcommissies vergaderden in 2020 vooral digitaal door de coronamaatregelen. Vanwege de positieve ervaringen hiermee blijven de sectorcommissies in de toekomst, naast de fysieke bijeenkomsten, vaker digitaal vergaderen. Vertegenwoordigers van de sociale partners van aangesloten sectoren en het pensioenfonds spraken over zaken die spelen in de eigen sector zoals de impact van de coronacrisis. Ook werd ingezoomd op de actualiteiten en de onderwerpen die van belang zijn voor de inhoud en uitvoering van de geldende pensioenregelingen. Verder spraken de sectorcommissies over het beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB waaronder de invulling van maatschappelijk verantwoord beleggen. Andere onderwerpen van gesprek waren het nieuwe pensioenstelsel en de aanlooproute daarnaar toe de komende jaren. Ook de voorbereiding op de overgang van de pensioenfondsen AVH en Reisbranche vond in nauw overleg plaats met de betreffende sectoren.

Communicatie in cijfers

	2020	2019	Vershil
Schriftelijke informatieverzoeken Klantenservice	43.964	45.522	-3,4%
Telefonische informatieverzoeken Klantenservice	32.233	32.871	-1,9%
Unieke bezoekers website pensioenfondspgb.nl	266.735	222.695	19,8%
Unieke bezoekers deelnemersportaal ³	62.227	-	-
Bezoekers aan (digitale) voorlichtingsbijeenkomst 'Bijna met pensioen'	2.922 ⁴	1.414	106,6%

³ In 2019 werd het aantal bezoekers nog niet gemeten.

⁴ In 2020 vonden deze voorlichtingsbijeenkomsten digitaal plaats, dat verklaart mede de sterke stijging van het aantal bezoekers.

Financiële situatie

De UFR-dekkingsgraad eindigde op 31 december 2020 op 102,6 procent (2019: 105,4 procent). De daling is vooral toe te schrijven aan een daling van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

De beleidsdekkingsgraad in 2020 is gedaald van 103,3 procent naar 96,3 procent.

Rekenrente

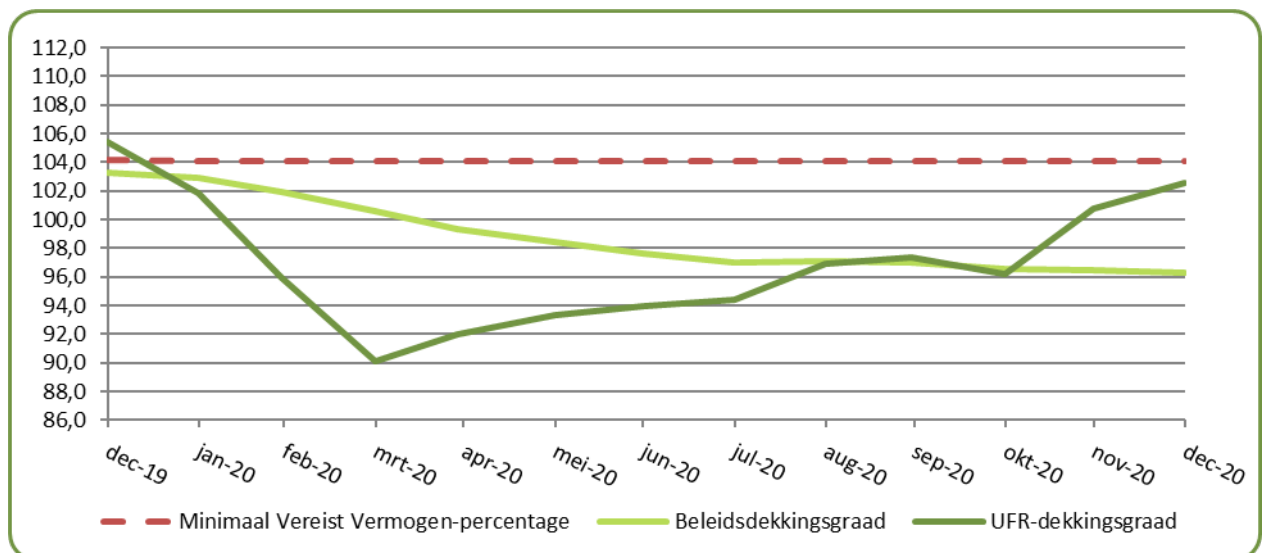
Pensioenfondsen hebben lange-termijnverplichtingen en beleggen daarom ook voor de lange termijn. De vermogenspositie, en dus ook de dekkingsgraad, wordt echter op marktwaarde bepaald. Dit leidt ertoe dat bij sterk schommelende rentestanden of beurzen ook de dekkingsgraad hevig beweegt. Een lastig aspect bij de waardering op marktwaarde is dat de looptijd van pensioenverplichtingen zo lang is, dat daar geen goede marktnotering voor bestaat. Om aan dit bezwaar enigszins tegemoet te komen wordt bij de rekenrente voor lange looptijden uitgegaan van de Ultimate Forward Rate (UFR). In 2020 daalde de UFR van 2,1 procent per 31 december 2019 naar 1,8 procent per 31 december 2020. De gemiddelde rekenrente eind 2020 bedroeg 0,16 procent (2019: 0,71 procent). Met deze rekenrente berekent het pensioenfonds elke maand de actuele pensioenverplichtingen en vervolgens de actuele dekkingsgraad: de UFR-dekkingsgraad.

Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de UFR-dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend bij het vaststellen of sprake is van een tekort en bij het vaststellen of het pensioenfonds een toeslag mag verlenen. Zowel de beleidsdekkingsgraad als de UFR-dekkingsgraad op 31 december is van belang voor de vraag of het pensioenfonds de pensioenen moet verlagen.

In grafiek 1 is het verloop van de UFR-dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad weergegeven ten opzichte van de minimaal vereiste dekkingsgraad (oftewel minimaal vereist vermogen: ultimo 2020 104,1 procent).

Grafiek 1: Ontwikkeling dekkingsgraden Pensioenfonds PGB

Tabel 3 geeft weer hoe de daling van de UFR-dekkingsgraad van 105,4 (de dekkingsgraad op 31 december 2019) naar 102,6 procent in het verslagjaar tot stand is gekomen.

Tabel 3: Verklaring ontwikkeling UFR-dekkingsgraad

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad 1 januari	105,4	103,8
M1 Premie	-0,9	-0,3
M2 Uitkering	0,1	0,1
M3 Indexering	-	-
M4 Rentetermijnstructuur	-11,6	-13,5
M5 Overrendement	7,4	16,9
M6 Overig	2,2	-1,6
Dekkingsgraad 31 december	102,6	105,4

Hieronder volgt een toelichting op de ontwikkeling van de UFR-dekkingsgraad:

- Het resultaat op premie (M1) in 2020 komt overeen met de verwachting uit het geactualiseerde herstelplan 2020. De premiedekkingsgraad in 2020 (74 procent) was lager dan de dekkingsgraad op 1 januari 2020 (105,4 procent) zodat de premie een negatief effect heeft op de dekkingsgraad.
- De dekkingsgraad op 1 januari 2020 van 105,4 procent zorgde voor een vrijval van het eigen vermogen door uitkeringen. De uitkeringen (M2) hadden daardoor een positief effect op de dekkingsgraad.
- Er is geen toeslag per 1 januari 2021 verleend waardoor M3 0 procent bedraagt.
- De wijziging van de rentetermijnstructuur was het gevolg van marktontwikkelingen. In 2020 is de gemiddelde rente uit de rentetermijnstructuur gedaald waardoor de technische voorzieningen zijn gestegen. Dit heeft een negatief effect van 11,6 procentpunt op de dekkingsgraad (M4).
- Het feitelijke rendement is hoger dan de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen. De beleggingsrendementen, na aftrek van de benodigde rente, hebben een positief effect op de dekkingsgraad van 7,4 procentpunt (M5).
- Het positieve effect op de dekkingsgraad onder overige resultaten (M6) van 2,2 procentpunt in 2020 bestaat voornamelijk uit de overgang naar de nieuwe overlevingstafel en de aanpassing van de ervaringssterfte.

In 2020 hebben de beleggingen van Pensioenfonds PGB een positief rendement behaald van 6,8 procent (2019: 16 procent positief). Het pensioenvermogen steeg van 30,0 naar 32,0 miljard euro. Dit werd veroorzaakt door zowel de impact van de daling van de rente op de waarde van de vastrentende waarden als de stijging van de aandelenkoersen. De gewogen gemiddelde rente waarmee de technische voorzieningen moeten worden berekend, daalde van 0,71 procent eind 2019 naar 0,16 procent eind 2020. Hierdoor stegen de technische voorzieningen. Tegenover deze stijging staan dalingen als gevolg van de uitkeringen, de overgang naar de nieuwe overlevingstafel (zijnde de Prognosetafel AG2020) en een aanpassing van de ervaringssterfte. De technische voorzieningen voor rekening en risico van de deelnemers bedroegen 0,2 miljard euro. In totaal zijn de technische voorzieningen gestegen van 28,4 naar 31,2 miljard euro.

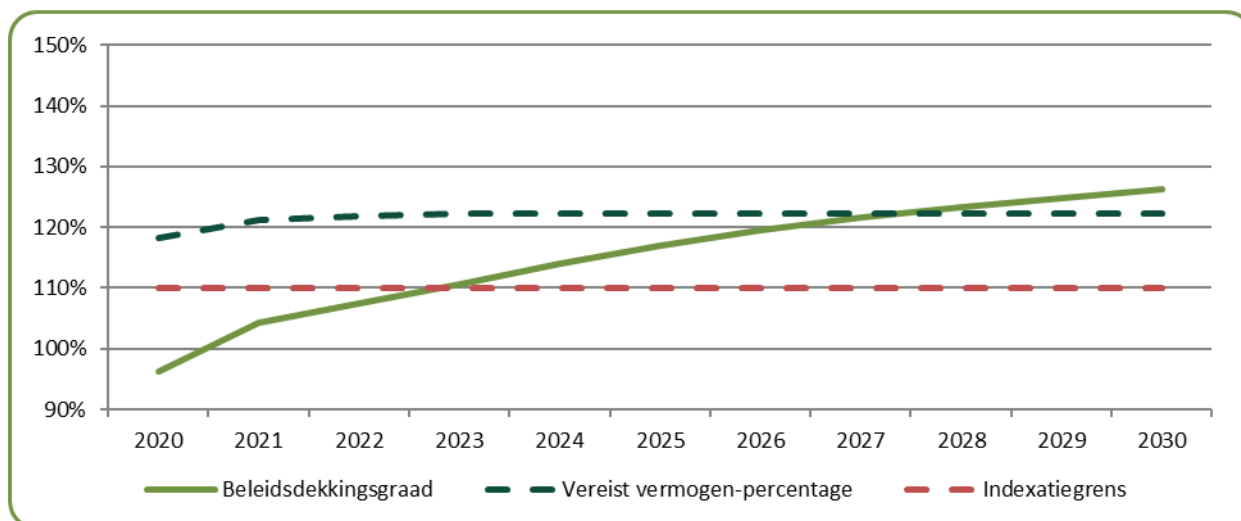
Tabel 4: Kengetallen Financieel Toetsingskader op basis van de rentetermijnstructuur van DNB

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2020	31 december 2019
Totaal vermogen	32.016	29.950
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	30.985	28.229
Technische voorzieningen risico deelnemers	229	185
Reserves	802	1.536
Actuele UFR-dekkingsgraad	102,6%	105,4%
Vereist vermogen in % werkelijke beleggingsportefeuille	116,5%	121,0%
Vereist vermogen in % strategische beleggingsportefeuille	118,3%	120,5%

Herstelplan

In het herstelplan staat hoe het pensioenfonds naar verwachting binnen de wettelijke termijn uit het reservetekort komt. Dit betekent dat onder de gehanteerde aannames het vermogen binnen de wettelijke termijn minimaal gelijk zal zijn aan het vereist vermogen (VV) op basis van de strategische beleggingsportefeuille. Jaarlijks wordt getoetst door de DNB of Pensioenfonds PGB naar verwachting binnen de gestelde termijn van 10 jaar het VV zal bereiken.

Volgens het geactualiseerde herstelplan van 31 december 2019 werd per 31 december 2020 een beleidsdekkingsgraad van 107,0 procent verwacht. De daadwerkelijke beleidsdekkingsgraad bedraagt 96,3 procent. Voor de UFR-dekkingsgraad geldt dat deze uitkwam op 102,6 procent, terwijl deze dekkingsgraad op basis van het verwachte herstelpad 108,5 procent zou zijn. Er is daarmee een achterstand op het herstel, die vooral wordt veroorzaakt door de gedaalde rente. De actualisatie van het herstelplan vanaf 31 december 2020 laat zien dat de beleidsdekkingsgraad bij de gehanteerde aannames binnen de wettelijke termijn van 10 jaar herstelt. Het is daarmee niet noodzakelijk gebleken om gebruik te maken van de mogelijkheid tot een langere hersteltermijn (van maximaal 12 jaar). Toeslagverlening (gedeeltelijk) is weer mogelijk als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110 procent.

Grafiek 2: Herstelpad herstelplan 2020 onder de gehanteerde aannames

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er wordt jaarlijks een haalbaarheidstoets uitgevoerd waarmee wordt getoetst of het verwachte pensioenresultaat overeenkomt met de gewekte verwachtingen (ambitie).

De resultaten van de haalbaarheidstoets op basis van de door DNB voorgeschreven scenarioset 2020 en de ondergrenzen zijn opgenomen in tabel 5.

Tabel 5: *Uitkomsten haalbaarheidstoets*

	Uitkomst	Ondergrens
	%	%
Pensioenresultaat vanuit actuele dekkingsgraad	100,8	82,5
Pensioenresultaat vanuit vereiste dekkingsgraad	n.v.t.	87,5
Maximale afwijking in slechte omstandigheden	27,3	37,5

De resultaten van de haalbaarheidstoets geven aan dat de doelen en grenzen ook haalbaar zijn. Dit betreft een statistische analyse met een horizon van 60 jaar, zoals die door de regelgever is gedefinieerd. Het pensioenresultaat op basis van de vereiste dekkingsgraad wordt alleen berekend als een aanvangshaalbaarheidstoets wordt uitgevoerd. In boekjaar 2020 is er geen aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd omdat het beleid niet significant is aangepast.

Toeslagbeleid

Het bestuur streeft ernaar een toeslag te verlenen op de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Dit wordt jaarlijks bepaald op basis van de financiële situatie per 30 september. Er is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening waarvoor geen bestemmingsreserve is gevormd en geen premie wordt betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement dan wel het eigen vermogen gefinancierd.

Het toeslagbeleid, als bedoeld in artikel 13 van het pensioenreglement, is als volgt:

Tabel 6: *Toeslagbeleid*

Financiële positie (peildatum 30 september):	Mogelijke toeslagverlening op pensioenen:
Beleidsdekkingsgraad $\leq$ MVV-percentage	Geen toeslag, korting mogelijk
MVV-percentage < beleidsdekkingsgraad $\leq$ 110%	Geen toeslag
110% < beleidsdekkingsgraad $\leq$ toeslagdekkingsgraad	Pro rata toeslag (percentage van een vaste 2%)
> Toeslagdekkingsgraad	Volledige toeslag (een vaste 2%) plus: ongedaan maken korting; extra toeslag tot maximaal 1%.

Per 31 december 2020 bedraagt het minimaal vereist vermogen-percentage (MVV) 104,1 procent.

Er wordt geen toeslag verleend tot een beleidsdekkingsgraad van 110 procent. Bij een beleidsdekkingsgraad van meer dan 110 procent wordt de maximale hoogte van de toeslagverlening bepaald door de wettelijk voorgeschreven systematiek van 'toekomstbestendige indexering'. Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan de toeslagdekkingsgraad kan het bestuur, op grond van artikel 13 pensioenreglement, besluiten om een door Pensioenfonds PGB eerder toegepaste korting ongedaan te maken voor zover zich dit heeft voorgedaan. De toeslagdekkingsgraad is afhankelijk van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 september van het jaar waarin het besluit tot toeslagverlening wordt genomen. Pas nadat een eventuele eerder toegepaste korting ongedaan is gemaakt, kan eventueel een extra toeslag worden verleend van maximaal 1 procent. Er zal geen inhaaltoeslag worden verleend. De beleidsdekkingsgraad per 30 september 2020 bedroeg 97 procent. Het bestuur heeft zoals wettelijk verplicht en conform het reglement besloten om per 1 januari 2021 geen toeslag te verlenen.

In het uiterste geval kan het bestuur genoodzaakt zijn om op grond van de financiële situatie de pensioenen van deelnemers en pensioenontvangers te verlagen. Tot nu toe heeft Pensioenfonds PGB deze maatregel niet hoeven te nemen.

Individuele waardeoverdrachten

Met ingang van 1 mei 2020 kunnen er geen individuele waardeoverdrachten meer plaatsvinden, aangezien de beleidsdekkingsgraad per 30 april 2020 onder het niveau van 100 procent is uitgekomen. Conform de Pensioenwet is het voor pensioenfondsen bij een beleidsdekkingsgraad onder de 100 procent niet toegestaan om mee te werken aan individuele waardeoverdrachten.

Premiebeleid

Het bestuur bepaalt jaarlijks de premie van de basismiddeloonregeling. Hierbij streeft het bestuur een evenwichtige premie na. Hierbij neemt het bestuur in zijn afweging de volgende ankerpunten mee:

- een zoveel als mogelijk dekkingsgraadneutrale premie. Een verschil tussen de werkelijke premie en de dekkingsgraadneutrale premie wordt beoordeeld in het kader van evenwichtige belangenafweging;
- een zo stabiel mogelijke premie met draagbare premiestappen van maximaal 2 procentpunt;
- draagvlak bij sociale partners;
- de premie wordt niet als sturingsinstrument gebruikt in geval van een tekort: er is geen sprake van verhoging van de premie of bijstortingen als de dekkingsgraad onder de (minimaal) vereiste dekkingsgraad ligt;
- er is geen sprake van premiekorting of terugstorting van premie.

Het bestuur heeft een discretionaire bevoegdheid van bovenstaand beleid af te wijken. In 2019 heeft het bestuur relatief laat in het jaar geconcludeerd dat de premie zou moeten stijgen, zodat besloten is de stijging pas een jaar later te effectueren. Hierdoor hadden sociale partners en werkgevers meer tijd om zich op de hogere premie voor te bereiden.

De zogenoemde kostendekkende premie volgens de definitie van de Pensioenwet wordt ten behoeve van stabiliteit gedempt, zoals mogelijk is conform artikel 128 van de Pensioenwet. Met ingang van boekjaar 2019 hanteert Pensioenfonds PGB een systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement, gecorrigeerd voor de toeslagambitie van het pensioenfonds. Een toetspremie op basis van verwacht rendement past beter bij het beleid van Pensioenfonds PGB en is gebruikelijk bij grote bedrijfstakpensioenfonds.

De premie voor de basismiddeloonregeling is voor 2020 vastgesteld op 24 procent (voor 2019: 24 procent). Voor 2021 is de premie verhoogd naar 28 procent.

De samenstelling van de zuivere kostendekkende premie volgens de definitie van de Pensioenwet op basis van de door DNB gepubliceerde rekenrente per 31 december 2019 (premie 2020) respectievelijk 31 december 2018 (premie 2019) en de gedempte toetspremie wordt in onderstaande tabel toegelicht.

Tabel 7: Samenstelling feitelijke premie, zuivere kostendekkende premie en gedempte toetspremie

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Feitelijke premie		
Werkgeversgedeelte	395	340
Werknemersgedeelte	264	227
Totaal feitelijke premie	659	567
Zuivere kostendekkende premie		
Inkoop aanspraken ouderdoms- en partnerpensioen	789	559
Risico nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid	74	54
Kosten	17	10
Opslag solvabiliteit	178	131
Totaal zuivere kostendekkende premie	1.058	754
Gedempte toetspremie		
Inkoop aanspraken ouderdoms- en partnerpensioen	268	216
Risico nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid	31	28
Kosten	17	10
Opslag solvabiliteit/toeslag	214	166
Totaal gedempte toetspremie	530	420

In 2020 was de feitelijke premie hoger dan de gedempte toetspremie, hiermee is voldaan aan de gestelde wettelijke eisen.

BESTUURSVERSLAG

Bij de berekening van de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte toetspremie zijn de totale uitvoeringskosten opgenomen. De gepresenteerde zuivere kostendeekkende premie is inclusief een solvabiliteitsopslag van 20,6 procent (2019: 21,4 procent).

De zuivere kostendeekkende premie en de gedempte toetspremie worden bepaald op basis van de grondslagen aan het begin van het boekjaar. De gewogen gemiddelde rekenrente van de zuivere kostendeekkende premie begin 2020 bedroeg 0,87 procent (2019: 1,59 procent).

De premiedekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de premie en de inkoop van pensioen. Begin 2020 was de premiedekkingsgraad 73,5 procent. De UFR-dekkingsgraad bedroeg ultimo 2019 105,4 procent. De peildatum voor de vaststelling van de premie is 30 september voorafgaand aan het jaar van de premie. Op basis van de gegevens op 30 september 2019 was de verwachte premiedekkingsgraad 67 procent en de UFR-dekkingsgraad was 97,4 procent. Door de lage rente is de inkoop van pensioen duur met als gevolg dat de premiedekkingsgraad verslechtert bij een gelijkblijvende premie. Dit heeft op zijn beurt een verlagend effect op de UFR-dekkingsgraad.

Het bestuur vindt een verhoging van de premie nodig om recht te doen aan de evenwichtige afweging van de belangen van deelnemers.

Actuariële analyse

Het pensioenfonds maakt voor de financiële opzet gebruik van veronderstellingen. De actuariële analyse geeft inzicht in de verschillen tussen de veronderstellingen en de werkelijkheid zoals die na afloop van het verslagjaar kunnen worden vastgesteld. De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten is als volgt:

Tabel 8: Actuariële analyse

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>				
	2020	2019	2018	2017	2016
	€	€	€	€	€
Premieresultaat					
Premiebijdragen	710	611	557	554	408
Pensioenopbouw (inclusief risicokoopsommen)	-934	-654	-544	-627	-457
	-224	-43	13	-73	-49
Kostenresultaat					
In premie begrepen bedrag voor kosten	19	11	9	8	10
Vrijval voor kosten uit voorziening	14	14	13	13	12
Pensioenuitvoeringskosten (betaalde kosten)	-33	-31	-28	-26	-23
	-	-6	-6	-5	-1
Interestresultaat					
Beleggingsresultaten (direct en indirect, na aftrek kosten vermogensbeheer)	1.990	4.081	-589	1.607	2.344
Rentetoevoeging technische voorzieningen	93	59	67	44	13
Wijziging marktrente	-3.486	-3.641	-946	300	-1.904
	-1.403	499	-1.468	1.951	453
Overig resultaat					
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo-overdracht van rechten)	1	35	40	4	12
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	41	40	29	25	33
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	843	-	256	-	-281
Overige baten	8	94	6	29	-
Overige lasten	-	-	-	-2	-2
	893	169	331	56	-238
Totaal saldo baten en lasten	-734	619	-1.130	1.929	165

Premieresultaat

De pensioenopbouw bestaat voor de middelloonregelingen uit de ingekochte aanspraken. De premies worden gefinancierd op basis van een doorsneepremie. De koopsommen worden gefinancierd op basis van de in 2020 geldende inkooptarieven. Voor de beschikbare premiereregelingen bestaat de pensioenopbouw uit de ingelegde staffelpremies.

De verschuldigde premie voor de basismiddelloonregeling van Pensioenfonds PGB was 24 procent in 2020. Deze premie is in oktober 2019 vastgesteld op basis van de door DNB gepubliceerde rekenrente eind september 2019 en het premiebeleid van het pensioenfonds. De actuariel benodigde premies zijn berekend op de grondslagen van eind 2019.

Het premieresultaat is weergegeven inclusief koopsommen en exclusief de premies VPL en exclusief de opslag voor pensioenuitvoeringskosten. De opslag voor pensioenuitvoeringskosten is in het kostenresultaat opgenomen. In totaal bedraagt de inkoop uit de premies en koopsommen, inclusief bijstellingen inkoop voor voorgaande boekjaren, 934 miljoen euro. Financieel stond hier 710 miljoen euro tegenover waardoor er een negatief resultaat van 224 miljoen euro overblijft. Dit negatieve resultaat wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de premiedekkingsgraad in boekjaar 2020 van ongeveer 74 procent.

Kostenresultaat

De systematiek voor de vaststelling van het kostenresultaat is met ingang van boekjaar 2020 gewijzigd. De totale werkelijke pensioenuitvoeringskosten worden verminderd met de vrijval voor excassokosten. Het bedrag dat overblijft wordt vervolgens in zijn geheel onttrokken aan de ontvangen premies. Op deze wijze ontstaat een kostenresultaat van nihil.

Interestresultaat

Voor 2020 bedraagt de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen 0,324 procent negatief (dit is de eenjaarsrente per 31 december 2019). In 2020 is de rekenrente gedaald. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de daling van de UFR van 2,1 naar 1,8 procent. Daarnaast is de swaprentecurve gedaald. Hierdoor is het resultaat op wijziging marktrente negatief. De beleggingsresultaten waren daarentegen positief (6,8 procent). Per saldo ontstaat een negatief interestresultaat van 1.403 miljoen euro.

Overig resultaat

Het totaal van de overige resultaten bedraagt 893 miljoen euro positief.

Het positieve resultaat op waardeoverdrachten bedraagt 1 miljoen euro.

Het resultaat op kanssystemen bedraagt 41 miljoen euro positief en bestaat uit het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid en overige mutaties. Het resultaat op sterfte is 53 miljoen euro positief. Er gingen minder nabestaandenpensioenen in en er overleden meer deelnemers, gepensioneerden en nabestaanden dan verwacht. Hierbij wordt opgemerkt dat als gevolg van het coronavirus, de sterfte in Nederland vanaf medio maart 2020 hoger is uitgevallen dan verwacht. Het sterfteresultaat over boekjaar 2020 is hoger ten opzichte van boekjaar 2019.

Op arbeidsongeschiktheid bedroeg het resultaat 13 miljoen euro negatief en op overige mutaties 1 miljoen euro positief.

Het positieve resultaat wordt vooral veroorzaakt door de wijziging van de actuariële uitgangspunten. Dit bedraagt 843 miljoen euro positief. Het resultaat is tweeledig:

- Op 9 september 2020 publiceerde het Actuarieel Genootschap een nieuwe overlevingstafel. De nieuwe overlevingstafel is verwerkt in de technische voorzieningen: resultaat 606 miljoen euro positief.
- Ultimo 2020 is de technische voorzieningen vastgesteld op basis van de nieuwe ervaringssterfte: resultaat 237 miljoen euro positief.

De overige baten waren 8 miljoen euro.

Balans- en vermogensbeheer

Pensioenfonds PGB belegt met de ambitie om tegen een acceptabel risico de koopkracht van alle deelnemers in het pensioenfonds op peil te houden. Daarvoor is het noodzakelijk dat de totale beleggingen van Pensioenfonds PGB op lange termijn een overrendement behalen van in totaal ongeveer 3,4 procent. Dit betreft het nettorendement van de totale beleggingen verminderd met het rendement van de pensioenverplichtingen. Als dat lukt kan Pensioenfonds PGB op de lange termijn toekomstbestendig indexeren. Deze rendementsverwachting is in 2020 niet gehaald. Het overrendement in 2020 was 0,7 procentpunt negatief. In 2020 steeg de waarde van de pensioenverplichtingen (berekend op basis van de markttrente) namelijk met 7,5 procent, terwijl het nettorendement van de totale beleggingen uitkwam op 6,8 procent.

Financiële markten in 2020 en verder

In het eerste kwartaal van 2020 daalden de rentes, bedrijfsleningen en aandelen zeer snel en fors vanwege de mogelijke gevolgen van het coronavirus. De wereldeconomie kromp, de werkloosheid steeg, met deflatie vanwege vraaguitval als gevolg. Overheden reageerden met lockdowns, meer schuldcreatie (*fiscal spending*) en meer monetaire verruiming. Lockdowns waren destructief voor veel MKB-bedrijven en de werkloosheid liep verder op. De vraaguitval leidde zelfs kort tot negatieve olieprijsen, waarna olieproducerende bedrijven en landen de olieproductie verlaagden. De overvloed aan centrale bank liquiditeit en opkoopprogramma's hielden de rentes laag voor overheden en grote bedrijven. Na de scherpe 35 procent daling van de aandelen in maart herstelden vele koersen. Later in het jaar herstelde de economische activiteit in eerste instantie snel van het dieptepunt, mede dankzij steunmaatregelen vanuit de overheid en de eerste heropeningen van bedrijven. Met de herfst kwam de tweede coronagolf met nieuwe en steeds forsere maatregelen. Hoewel de meerderheid van de bedrijven werd getroffen door het virus, waren er ook bedrijven die juist profiteerden zoals producenten van medische apparatuur, voedselproducenten en webshops. Luchtvaartmaatschappijen, reisorganisaties, de horeca en de transportsector werden juist hard geraakt. Aandelen en kredietobligaties bleven relatief duur (of anders gezegd, de vergoeding voor risico voor deze beleggingscategorieën, de zogeheten risicopremie, bleef laag). Met Joe Biden als de aankomende president van de Verenigde Staten daalde de US-dollar en verminderden de handelsspanningen met China enigszins.

Lockdowns zijn volgens de WHO nodig totdat in 2022 iedereen gevaccineerd is. Zowel de OESO als het IMF verwachten herstel van de groei in 2021. Maar de verwachtingen zijn onzeker en hangen af van onder andere eventuele nieuwe lockdowns en het fiscaal en monetair beleid van overheden en centrale banken. Verschillende Europese overheden geven aan een groot deel van de steunmaatregelen in te willen zetten voor verduurzaming en milieu. Centrale banken willen de rentes laag houden voor het bedrijfsleven en schuldenrijke overheden. Dit sluit aan bij het *low for longer*-scenario van Pensioenfonds PGB, dat uitgaat van twintigjaars-swaprentes van voorlopig tussen -0,5 en 1,5 procent en lagere inflatieverwachtingen van tussen 0,5 en 1,5 procent. Het effect van een lagere rente is in eerste instantie positief voor aandelen, die profiteren van lagere financieringskosten en het hogere dividendrendement versus de lagere rente. Aan de andere kant geven lagere rentes aan dat centrale banken en beleggers de macro-economische groeiomgeving als fragiel beoordelen. Deze fragiliteit kan leiden tot lagere en tegenvallende winsten en daarmee lagere aandelenrendementen.

Beleggingsresultaten 2020: positief beleggingsrendement

Ondanks de coronacrisis heeft de beleggingsportefeuille dankzij het sterke herstel van de markten over 2020 met een positief resultaat kunnen afsluiten. Een gedeelte van dit positieve resultaat is te danken aan de gedaalde rentes waarvan vastrentende waarden profiteerden. De verplichtingen stegen hierdoor helaas ook en harder in waarde. Het resultaat van de returnportefeuille was positief maar deze bleef achter bij zijn benchmark.

Tabel 9: Rendement beleggingen

	Rendement	
	Pensioenfonds PGB	Benchmark
	%	%
Totaal rendement	6,8	7,5
Matchingportefeuille	10,8	9,3
Euro-staatsobligaties, renteswaps en - futures	23,9	-
Euro-bedrijfsobligaties	1,6	-
Hypotheken	0,9	-
Returnportefeuille	5,2	6,4
Aandelen	3,5	6,9
Alternatieve zakelijke waarden*	4,1	9,4
Alternatieve vastrentende waarden**	3,7	4,3
*Alternatieve zakelijke waarden	4,1	9,4
Onroerend goed	3,9	6,8
Infrastructuur en private equity	4,4	10,9
**Alternatieve vastrentende waarden	3,7	4,3
Bedrijfsobligaties opkomende markten	5,3	5,2
Bank loans	1,0	1,1
High yield-obligaties	9,7	11,4
Directe leningen	5,7	4,6

Het nettorendement van de totale beleggingen van Pensioenfonds PGB kwam in 2020 uit op 6,8 procent, de benchmark op 7,5 procent. De beleggingen zijn onderverdeeld in een matching- en returnportefeuille. In 2020 was het nettorendement van de matchingportefeuille 10,8 procent en van de returnportefeuille 5,2 procent.

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille bevat vastrentende beleggingen met een laag risico, die bedoeld zijn om de ontwikkeling van de waarde van de pensioenverplichtingen bij te houden, te *matchen*. Het beheer van de matchingportefeuille is integraal. Dat betekent dat de pensioenverplichtingen centraal staan in het beheer van de matchingportefeuille en niet de onderliggende beleggingscategorieën. Hierdoor is het mogelijk het rendement en risico van de verschillende beschikbare instrumenten efficiënt in te zetten, zonder rekening te houden met tussenliggende benchmarks per beleggingscategorie.

De matchingportefeuille kende door de sterk gedaalde rente een hoog rendement van 10,8 procent over 2020. Het rendement van de benchmark, de pensioenverplichtingen, was 9,3 procent. Dit verschil in rendement werd veroorzaakt door de verhoging van de renteafdekking met 5 procent ten opzichte van de normafdekking in het eerste kwartaal. Dit was het gevolg van het dynamisch beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB. Bedrijfsobligaties en hypotheek lieten in 2020 per saldo een vrijwel neutraal rendement zien.

Returnportefeuille

De returnportefeuille bevat beleggingen in zakelijke waarden en vastrentende waarden met een hoger risico. De returnportefeuille realiseerde over 2020 een rendement van 5,2 procent. De benchmark van de returnportefeuille presteerde beter met een rendement van 6,4 procent. De drie onderliggende beleggingscategorieën presteerden elk minder dan de benchmark. Bij de beleggingscategorie aandelen viel het rendement tegen van het factorbeleggen en de *equal weight*-portefeuille. Aanvullend presteerde één van de factormandaten in 2020 extra teleurstellend. De alternatieve zakelijke waarden hielden in het vierde kwartaal het flinke herstel van aandelenbeurzen niet bij. De rendementscijfers van deze categorie zijn berekend op basis van de bij jaarafsluiting bekende waarderingen. Dit waren voornamelijk waarderingen van Q3 2020. Hierdoor én door de voorzichtige waardering vanwege corona, is van deze beleggingen nog geen herstel te zien zoals dit wel op aandelenmarkten te zien was. De grootste achterblijver was infrastructuur. In vierde kwartaal waarderingen, die in 2021 zijn binnengekomen, is al wel herstel te zien.

De alternatieve vastrentende waarden presteerden minder dan de benchmark. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door de *high yield*-obligaties. Deze portefeuille is opgebouwd in 2020 en onder andere vanwege de voorzichtige opbouw en de daarbij komende transactiekosten van die portefeuille bleef deze achter bij de benchmarkrendementen.

Dynamisch beleid: positieve resultaten in 2020

Het balansrisico ten aanzien van rente, aandelen en valuta wordt bijgestuurd op basis van waardering (risicopremie) en sentiment (momentum). Op basis van deze indicatoren is er de eerste drie maanden per saldo meer renterisico afgedekt (in vergelijking met de strategische rentestafel). Gegeven de indicatoren en ondersteund door de risico's van de Brexit, de Amerikaanse presidentsverkiezingen en de daaropvolgende machtsoverdracht en de onzekerheid over beheersbaarheid van de tweede coronagolf, is de renteafdekking in oktober nog een keer verhoogd. Begin maart zijn er aandelen verkocht. Dit was gunstig omdat daarna de aandelenkoersen fors daalden. Op basis van de eerdergenoemde indicatoren zijn er per saldo vanaf mei aandelen bijgekocht. Het dynamisch balansbeheerbeleid leverde over 2020 een positieve bijdrage van 1,3 dekkingsgraadpunt op.

Z-score: negatief over 2020, boven vereist minimum over vijf jaar

Pensioenfonds PGB moet een Z-score berekenen overeenkomstig de eisen voor verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds. Over 2020 is een Z-score behaald van 0,69 negatief (2019: 0,14 negatief). De performancetoets over de periode 2016 tot en met december 2020 bedraagt 0,18 (2019: 0,58). Daarmee blijft de performancetoets boven het vereiste minimum van 1,28 negatief.

Het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 biedt ondernemingen de gelegenheid vrijstelling te verkrijgen van de verplichtstelling van deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds als uit de performancetoets, uitgevoerd over een periode van vijf kalenderjaren, blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het pensioenfonds in negatieve zin aanzienlijk afwijkt van het rendement van de door het pensioenfonds vastgestelde normportefeuille. Er is sprake van een aanzienlijke afwijking in negatieve zin als de uitkomst van de berekening van de performancetoets lager is dan het vereiste minimum van 1,28 negatief.

Beleggingsbeleid 2020

In 2020 zijn beperkt wijzigingen in het beleggingsbeleid doorgevoerd. De belangrijkste wijziging is het nieuwe MVB-beleid (zie paragraaf 'Maatschappelijk Verantwoord Beleggen'). Verder is vanuit de ALM-studie in 2019 besloten de rentestafel aan te passen, die nu beter aansluit bij een *low for longer*-scenario en een hogere renteafdekking kent. Deze wijziging is in 2020 doorgevoerd. Daarnaast is in het tweede kwartaal van 2020 op hogere spreads door de coronacrisis de invulling van hoogrentende waarden verhoogd richting de beoogde langetermijn-allocatie. De langetermijn-referentieportefeuille is niet veranderd.

Beleggingsbeleid: dynamisch, ook in 2020

Het beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB is dynamisch. Het is gebaseerd op de risicobereidheid van de deelnemers en op onze ambitie om zoveel mogelijk koopkracht te behouden, ofwel indexatie (verhoging) van de pensioenen.

In de afweging van deelnemers tussen de kans op indexatie en het risico op korten zit dynamiek:

- Bij hoge dekkingsgraden kan er volledig geïndexeerd worden en is er de wens om minder risico te nemen.
- Bij lage dekkingsgraden is er de wens om kans op (grote) kortingen te beperken door minder risico te nemen.
- Ertussenin kan het meeste risico genomen worden om de kans op indexatie te vergroten.

Bij lage dekkingsgraden daalt de kans op indexatie en stijgt de kans op korten. In dat geval preferereert de kans op behoud van indexatie op lange termijn boven de kans op korten op korte termijn.

Risicobudget

De mate van risico nemen, het risicobudget, beweegt mee met de nominale dekkingsgraad op marktwaarde en is vastgelegd in de beleidsmatrix (zie tabel 10). Het is een optelsom van vooral aandelen-, rente-, valuta- en kredietrisico en wordt weergegeven in de vorm van een VEV-percentage. Dit percentage is gebaseerd op de methodiek van het vereist eigen vermogen (VEV) van DNB.

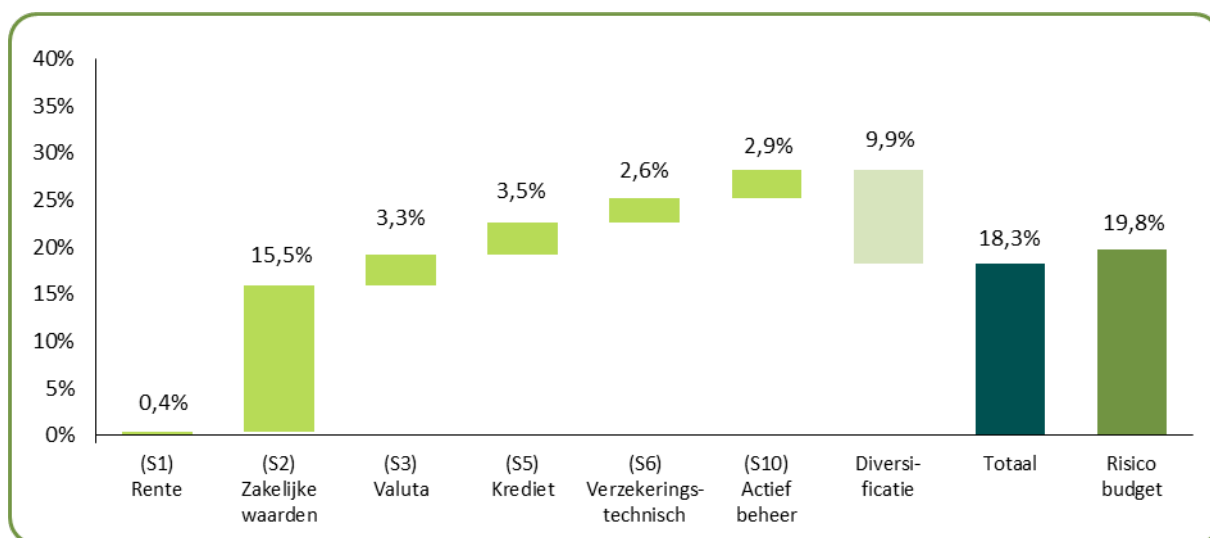
Tabel 10: Beleidsmatrix

Dekkingsgraad-regime	Swapdekkingsgraad	Risicobudget strategisch	Risicobudget -2,5% VEV	Risicobudget +2,5% VEV
Hoog	150%	17,1%	14,6%	19,6%
	145%	18,1%	15,6%	20,6%
	140%	19,2%	16,7%	21,7%
	135%	20,2%	17,7%	22,7%
Midden	130%	21,3%	18,8%	23,8%
	125%	22,3%	19,8%	24,8%
	120%	22,3%	19,8%	24,8%
	115%	22,3%	19,8%	24,8%
	110%	22,3%	19,8%	24,8%
	105%	22,3%	19,8%	24,8%
Laag	100%	21,4%	18,9%	23,9%
	95%	20,5%	18,0%	23,0%
	90%	19,1%	16,6%	21,6%
	85%	18,3%	15,8%	20,8%
	80%	17,6%	15,1%	20,1%

Pensioenfonds PGB kan het risicobudget iets laten afwijken, dat wil zeggen iets meer of iets minder risico nemen dan de matrix voorschrijft. Hiervoor is maximaal 2,5 procent-VEV-punt beschikbaar. Daarbij wordt gekeken naar marktomstandigheden (momentum) en rendementsverwachtingen (risicopremie). Zijn deze indicatoren positief dan kan maximaal 2,5 procentpunt meer risico worden genomen. Zijn de indicatoren negatief dan kan maximaal 2,5 procentpunt minder risico genomen worden.

Ultimo 2020 was het VEV-risicogebruik 18,1 procent en het risicobudget 19,8 procent (zie grafiek 3). Na marktbevingen raakte het risicogebruik in de laatste week van december net buiten de herbalanceringsbandbreedte van 1,5 procent VEV. Het risicogebruik is overeenkomstig beleid begin januari 2021 weer binnen deze bandbreedte gebracht. Het grootste gedeelte van het risicobudget is gealloceerd naar zakelijke waarden (vooral aandelen; zie (S2) in grafiek 3).

Grafiek 3: Risicogebruik

Tabel 11: Beleggingsportefeuille

	Werkelijke portefeuille 31 december 2020	Strategische portefeuille 31 december 2020
	%	%
Matchingportefeuille	46,3	44,1
Euro-staatsobligaties, renteswaps en futures	21,8	20,5
Euro-bedrijfsobligaties	16,0	17,7
Hypotheke	5,6	5,9
Euro-liquiditeiten	2,9	-
Returnportefeuille	53,7	56,0
Aandelen	39,9	41,6
Alternatieve zakelijke waarden*	3,9	4,0
Alternatieve vastrentende waarden**	10,1	10,4
Liquiditeiten	-0,6	-
Valuta-afdekking	0,4	-
*Alternatieve zakelijke waarden	3,9	4,0
Onroerend goed	2,1	2,1
Infrastructuur	1,8	1,9
**Alternatieve vastrentende waarden	10,1	10,4
Bedrijfsobligaties opkomende markten	3,2	3,3
Bank Loans	4,3	4,5
High yield-obligaties	2,1	2,1
Directe leningen	0,5	0,5
Renteafdeckingspercentage	40,3	40,0
Valuta-afdeckingspercentage	70,7	72,6

Portefeuilleconstructie: matching- en returnportefeuille

Bij een ALM-studie ligt de focus primair op de beleidsmatrix en de renteafdekking. Dit is assetallocatie op hoofdlijnen. In de portefeuilleconstructie wordt het risicobudget vertaald naar de daadwerkelijk gewenste verhouding tussen de matching- en de returnportefeuille en daarbinnen naar de verschillende beleggingscategorieën. In tabel 11 is de werkelijke en strategische verdeling van de matching- en returnportefeuille en de onderliggende beleggingscategorieën per eind 2020 opgenomen.

Matchingportefeuille

De beleggingscategorieën die samen de matchingportefeuille vormen zijn: euro-staatsobligaties (van Nederland en Duitsland), euro-liquiditeiten, euro-bedrijfsobligaties en Nederlandse woninghypotheken. Daarnaast worden derivaten, eurorenteswaps en rentefutures ingezet voor het dynamisch renteafdeckingsbeleid.

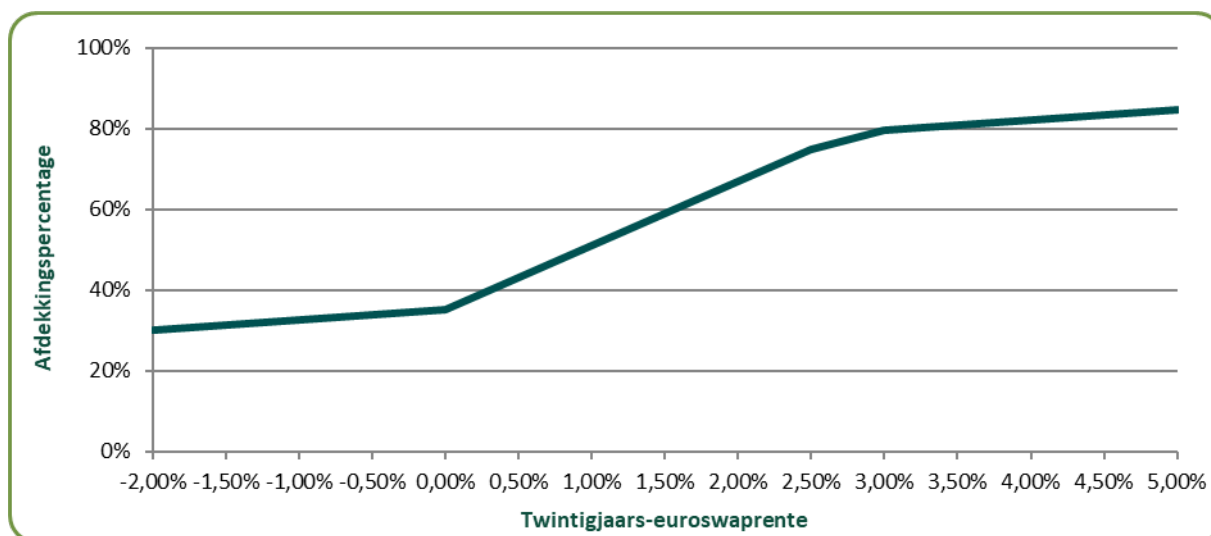
Returnportefeuille

De beleggingscategorieën die samen de returnportefeuille vormen, zijn: aandelen, vastgoed, infrastructuur, private equity en alternatieve vastrentende waarden. Aandelen vormen veruit de grootste beleggingscategorie. Binnen de beleggingscategorie aandelen is er een onderverdeling naar ontwikkelde en opkomende markten. Binnen deze ontwikkelde en opkomende markten wordt enerzijds passief belegd en anderzijds op basis van factoren.

Renteafdekking

Het renteafdeckingsbeleid is ontwikkeld om het renterisico dat Pensioenfonds PGB loopt, zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de ambitie en het risicoprofiel van het pensioenfonds. De renteafdekking is dynamisch, want gekoppeld aan de hoogte van de twintigjaars-euroswaprente (zie grafiek 4). Het renteafdeckingsbeleid wordt via de matchingportefeuille geïmplementeerd.

Grafiek 4: Renteafdekking, afhankelijk van niveau twintigjaars-euroswaprente

Aandelenrisicobeheersing

Om het pensioenvermogen deels te kunnen beschermen tegen een extreme daling van de aandelenkoersen is in 2018 de dynamische aandelenrisicobeheersing (DAR) ontwikkeld. Bij bepaalde trends in de markt worden aandelenindexputopties gekocht, op voorwaarde dat de aankoopkosten acceptabel zijn en opwegen tegen het risico. Deze tijdelijke beheersmaatregel biedt bescherming tegen bepaalde aandelenkoersdalingen.

Belangrijke kenmerken van DAR zijn:

- DAR gaat over beheersing van het aandelenrisico door middel van het op bepaalde momenten aan- en verkopen van aandelenindexputopties. De strategie biedt geen bescherming tegen daling van de dekkingsgraad door andere risico's.

BESTUURSVERSLAG

- DAR kent een dynamisch beleid: er wordt alleen geïnvesteerd in bescherming tegen aandelenkoersdalingen door het aankopen van aandelenindexputopties als de kans op aandelenkoersdalingen toeneemt, er recent geen extreme aandelenkoersdalingen zijn geweest en de kosten acceptabel zijn. Pensioenfonds PGB koopt, om kosten te besparen, dus niet altijd bescherming tegen aandelenkoersdalingen. Het kan dus gebeuren dat aandelenkoersen sterk dalen en de strategie geen bijdrage levert. Dit is het geval bij plotselinge aandelenkoersdalingen als gevolg van specifieke gebeurtenissen.
- DAR geeft een gedeeltelijke beheersing van aandelenrisico; de dekkinggraad zal bij een extreme aandelenkoersdaling nog steeds sterk dalen, maar naar verwachting wel minder.

De beheersmaatregel heeft geen continu karakter. Dit zou te kostbaar zijn. Het is dus mogelijk dat er geen aandelenindexputopties aanwezig zijn in de beleggingsportefeuille van Pensioenfonds PGB op het moment van een significante aandelenkoersdaling.

Aan het begin van de coronacrisis in maart heeft DAR de daling van de dekkinggraad met 1,2 dekkinggraadpunt gedempt. Volgens de DAR-systematiek is later in die maand het grootste gedeelte van de openstaande putopties met winst gesloten. Daarna trad een breed herstel in van de wereldwijde aandelenmarkten. Vanaf medio mei is bij lagere optieprijsen de bescherming verhoogd. Deze opties zijn tijdens de stijging juist minder waard geworden. Over heel 2020 heeft DAR een positieve bijdrage van 0,5 dekkinggraadpunt opgeleverd en vooral een kleine bijdrage geleverd aan stabilisatie van de portefeuille.

Valuta-afdekking

Een deel van het vermogen van Pensioenfonds PGB is belegd in andere valuta dan de euro, met als voornaamste vreemde valuta de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Het risico hiervan is dat een vreemde valuta in waarde daalt tegenover de euro, waardoor de belegging in euro's gemeten in waarde daalt. Pensioenfonds PGB dekt dit risico deels af via zijn valutabeleid.

Het valutabeleid is dynamisch voor de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Hierbij wordt gekeken naar rentever verschillen, koopkrachtverschillen en markttrends. Aan de hand van deze indicatoren kan de valuta-afdekking per genoemde valuta zich tussen de vijftig en honderd procent begeven. De Amerikaanse dollar verzwakte in 2020. De hogere dynamische afdekking gaf een positieve bijdrage aan de dekkinggraad. De hogere dynamische afdekking van het Britse pond verminderde het valutarisico als gevolg van de Brexit-politiek. De totale bijdrage van het dynamische valutabeleid was in 2020 130 miljoen euro.

Alle overige valuta van ontwikkelde landen worden (statisch) voor 75 procent afgedekt. De valuta van opkomende landen worden niet afgedekt.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur streeft ernaar het pensioenvermogen van deelnemers en pensioenontvangers maatschappelijk verantwoord te beleggen (MVB). Een goed rendement op het ons toevertrouwde vermogen is natuurlijk ons belangrijkste doel. We willen namelijk een goed pensioen voor onze deelnemers. Maar onze deelnemers willen daar ook van kunnen genieten in een sociale, schone en stabiele samenleving.

Geen schade aanbrengen

Maatschappelijk verantwoord beleggen betekent voor ons in de eerste plaats dan ook, dat we met onze beleggingen rekening houden met milieu en klimaat, arbeids- en mensenrechten en goed bestuur. Daarbij volgen we de tien principes van de Verenigde Naties. Deze zogenoemde *Global Compact Principles* zijn opgesteld voor bedrijven over de hele wereld, om verantwoord met elkaar zaken te doen.

Een positieve impact hebben

Maar maatschappelijk verantwoord beleggen gaat wat ons betreft verder dan geen schade willen toebrengen aan mens en milieu. We geloven namelijk dat we maatschappelijk verantwoord gedrag van bedrijven waarin we beleggen kunnen versterken door met ze in gesprek te gaan, of te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. En, nog een stap verder, dat we als pensioenfonds kansen kunnen benutten om bij te dragen aan een duurzame toekomst voor de deelnemer.

Naar een betere wereld

Hoe we dat doen? De Verenigde Naties hebben in 2015 Duurzame Ontwikkelingsdoelen opgesteld (*Sustainable Development Goals*), die zijn ondertekend door vrijwel alle landen in de wereld. Deze zogeheten *Sustainable Development Goals* (SDG's) zijn bedoeld als blauwdruk voor het werken aan een betere wereld in 2030.

Veel grote beleggers hebben die doelen inmiddels omarmd, net als Pensioenfonds PGB. Een van de doelen is bijvoorbeeld klimaatverandering tegengaan. Met de keuze van onze beleggingen oefenen we invloed uit op de wereld om ons heen. Hoewel die invloed bescheiden is, is het wel onze verantwoordelijkheid die invloed positief te gebruiken.

Het beste resultaat

We zijn ervan overtuigd dat duurzaam beleggen op de lange termijn het beste resultaat oplevert voor onze deelnemers omdat we daarmee risico's verminderen. In 2020 hebben we daarom ons MVB-beleid naar een hoger niveau getild door nadrukkelijk te kiezen voor een *geïntegreerd* duurzaamheidsbeleid. Dat betekent dat we onze criteria voor duurzaam beleggen zullen gaan hanteren voor al onze beleggingen.

Met drie pijlers

Pensioenfonds PGB hanteert daarbij drie pijlers: beperken, versterken, en benutten. Die vatten namelijk goed samen wat we met ons MVB-beleid willen bereiken: duurzaamheidsrisico's *beperken*, de maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven waarin we beleggen *versterken*, en kansen *benutten* om bij te dragen aan een duurzame toekomst voor onze deelnemers.

Instrumenten

Elke pijler kent zijn eigen instrumenten. Om duurzaamheidsrisico's te beperken hanteren we bijvoorbeeld een *uitsluitingenbeleid* en een specifiek *klimaatbeleid*. Om de maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven te versterken gaan we met ze in gesprek en/of brengen we een stem uit op aandeelhoudersvergaderingen. Om kansen te benutten willen we toenemend kijken naar de bijdrage van beleggingen aan de *SDG's*. Vijf daarvan zijn na onderzoek onder onze deelnemers door het bestuur aangewezen als meest belangrijke (zie hieronder). Die ontwikkelingsdoelstellingen zijn dan ook speerpunten binnen het beleid van Pensioenfonds PGB.

NB Voor wie geïnteresseerd is in meer informatie over de MVB-ontwikkelingen in 2020: we publiceren jaarlijks een apart (digitaal) jaarverslag over maatschappelijk verantwoord beleggen op pensioenfondspgb.nl/mvb.

Overige zaken

Brexit

De Europese Unie (EU) en het Verenigd Koninkrijk (VK) bereikten op 24 december 2020 een handelsakkoord over hun nieuwe partnerschap. In het akkoord staan regels en afspraken die per 1 januari 2021 gelden. Dit akkoord heeft echter niet geleid tot een akkoord over de financiële dienstverlening tussen het VK en de EU. Dat betekent dat er voor de financiële sector vooralsnog sprake is van een 'harde' Brexit. Het VK en de EU onderhandelen momenteel om een raamwerk overeen te komen voor samenwerking tussen toezichhouders in de financiële dienstverlening. De ontwikkelingen worden gemonitord. Bijvoorbeeld welke regels en vergunningseisen uiteindelijk gaan gelden voor de diverse Britse financiële instellingen zoals banken, vermogensbeheerders, clearinginstellingen en centrale tegenpartijen binnen de EU. Veel VK-instellingen hebben Europese groepsvennootschappen opgericht in EU-lidstaten als Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Spanje. Pensioenfonds PGB heeft zich voorbereid op een harde Brexit door onder andere overeenkomsten met in het VK gevestigde (tegen)partijen over te zetten naar hun Europese groepsvennootschappen die over de benodigde vergunningen beschikken.

Openbaarmakingsverordening (SFDR)

Op 23 oktober 2019 heeft de Europese Raad de tekst van de Openbaarmakingsverordening (*Sustainable Finance Disclosure Regulation*) (SFDR) over duurzaamheidsrisico's aangenomen. Deze SFDR stelt geharmoniseerde regels vast voor financiële marktpartijen en financieel adviseurs voor transparantie over aan duurzaamheid gerelateerde informatie over financiële producten. De SFDR is in werking getreden per 10 maart 2021. De gedelegeerde verordening, die een aantal artikelen van de SFDR nader uitwerkt en technische standaarden voorschrijft, is nog niet definitief. Naar verwachting zal in het tweede kwartaal van 2021 de definitieve tekst bekend worden gemaakt en zal de inwerkingtreding ervan in 2022 plaatsvinden. Een multidisciplinaire projectgroep werkt aan de tijdige implementatie van de verplichtingen uit hoofde van deze SFDR en andere toepasselijke Europese wetgeving op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen zoals de Taxonomieverordening. Deze bevat een classificatiesysteem (de taxonomie) dat investeerders moet voorzien van duidelijke en transparante informatie over de milieuduurzaamheid van financiële producten om onder meer 'greenwashing' tegen te gaan. Verder zijn er vier criteria die zien op de bedrijfsactiviteiten, waarop de EU toetst of bedrijven zichzelf duurzaam mogen noemen.

Benchmark verordening (BMR)

Naar aanleiding van het LIBOR-schandaal vinden er wereldwijd omzettingen plaats van Interbank Offered Rates (IBOR) naar alternatieve referentierentes. De rechtsgrond voor deze libor-transitie is de Europese Benchmarkverordening ('BMR'), die per 1 januari 2018 in werking trad met een transitieperiode tot aan 31 december 2021. Onder de BMR zijn de Euribor en Eonia niet *compliant*, onder andere omdat deze rentes niet gebaseerd zijn op daadwerkelijke transacties. Eonia wordt vervangen door de *euro short-term rate* (€STR), (waarbij Eonia vanaf 3 januari 2022 volledig verdwijnt) en de berekeningsmethodiek onderliggend aan Euribor wordt aangepast. Pensioenfonds PGB heeft een kwalitatieve impactanalyse laten uitvoeren en treft de benodigde voorbereidingen naar aanleiding van de uitkomsten van die analyse. Zo zullen waar nodig de relevante contracten met (tegen)partijen worden aangepast en worden voorbereidingen getroffen om de nieuwe rentevoet in de systemen op te zetten.

Informatievoorziening vermogens- en risicobeheer

Om de keten van balansbeheer optimaal te laten functioneren, is het noodzakelijk om alle functies van het vermogens- en risicobeheer van de juiste informatie te voorzien. Dit geldt voor de gehele keten: van 'custodian' (effectenbewaarder) tot de effectenadministratie, de rapportages en de data die nodig zijn om foutloos orders, transacties en adviezen uit te kunnen voeren. Om te voldoen aan de eisen van deze tijd zijn *custody* en effectenadministratie sinds het vierde kwartaal van 2020 uitbesteed aan Northern Trust. De informatievoorziening voor rapportages, risicobeheer en een breed scala aan beleggingsfuncties is overgegaan naar het platform FactSet. Daarmee is de informatievoorziening in 2020 zo ingericht dat de onderscheidende functies van vermogens- en risicobeheer optimaal worden ondersteund.

Risicomanagement

De missie, visie, waarden en strategische doelstellingen van Pensioenfonds PGB zijn het uitgangspunt voor de invulling van het risicomanagement. Het doel van het risicomanagement is namelijk bijdragen aan een beheerste en integere bedrijfsvoering voor het realiseren van deze doelstellingen. Het bestuur volgt daarbij een integrale risicomanagementaanpak waarbij de strategie wordt gekoppeld aan de risicohouding en waarbij de risico-analyse en risicobeheersing ingebed zijn in de reguliere managementprocessen. Daarnaast is de aanpak gericht op het stimuleren van het risicobewustzijn bij alle betrokkenen: bestuur, bestuursbureau, uitvoeringsorganisatie en externe organisaties (uitbestedingsprocessen). Risicomanagement draagt op die manier bij aan de effectiviteit en continuïteit van het pensioenfonds.

Risicobereidheid en risicoprofiel

Gebalanceerde risicohouding

Bij het uitvoeren van de strategie maakt het bestuur gebruik van de risicohouding en de risicobereidheid van de stakeholders en de risicotolerantiegrenzen die daarbij gehanteerd worden.

Eenzijds is Pensioenfonds PGB risicozoekend, om waarde te creëren voor de deelnemers en werkgevers. Anderzijds wil het pensioenfonds risicobewust en zorgvuldig handelen om te voorkomen dat we risico's nemen die een te grote impact hebben op onze deelnemers en werkgevers. Pensioenfonds PGB handelt ondernemend om kansen te benutten, maar wil ook het vertrouwen van deelnemers en werkgevers waarmaken. Dit vraagt om zorgvuldigheid en een proactieve werkhouding ten opzichte van *compliance* (naleving van wet- en regelgeving) én het interne beleid voor bijvoorbeeld balansmanagement, informatiebeveiliging, bescherming persoonsgegevens en de selectie en monitoring van professionele uitbestedingsrelaties.

Het pensioenfonds heeft een risicobereidheid op financieel terrein die past bij de risicohouding van de deelnemers en de solvabiliteitspositie van het pensioenfonds. Deelnemers hebben eerder in een onderzoek naar risicobereidheid aangegeven wel enig risico met hun pensioendoelstelling te willen lopen zodat op termijn een inflatiecompensatie (indexatie) weer haalbaar wordt. Ook als gevolg daarvan is het pensioenfonds bereid een zeker risico te lopen op de financiële markten (aandelenkoersen, rentestanden en valutakoersen).

Kritische risicohouding bij uitvoering

In het algemeen heeft het bestuur een gebalanceerde risicohouding, zoals hierboven uitgelegd, behalve ten aanzien van de uitvoering van onze pensioenregelingen. Daarvoor heeft het bestuur een kritische risicohouding. Voor de kernprocessen wil Pensioenfonds PGB de mate van blootstelling aan risico's relatief laag houden door gebruik te maken van *proven concepts* en robuuste uitbestedingspartners. Pensioenfonds PGB streeft naar minimalisatie van fouten in de uitvoering.

Proces en organisatie

Het risicomanagementproces van het pensioenfonds bestaat uit vier stappen die continu doorlopen worden en die het zelflerende en zelfsturende vermogen van het bestuur en de uitvoeringsorganisatie stimuleren. Dit proces sluit aan bij het raamwerk risicomanagement van DNB en wereldwijde risicomanagementstandaarden.

De vier stappen zijn:

1. Risico-identificatie

Het pensioenfonds beschikt over een risico-control-matrix die de verschillende bestuursleden gebruiken om de risico's op hun aandachtsgebied te identificeren, te analyseren en de beheersing te beoordelen.

2. Risicoanalyse

Het bestuur bespreekt en beoordeelt regelmatig de risico's die het pensioenfonds loopt en de eventuele gevolgen voor de strategie van het pensioenfonds.

3. Risicobeheersing

Op ieder risicoterrein heeft het bestuur beleid en beheersmaatregelen vastgesteld. De werking van deze beheersmaatregelen wordt periodiek getoetst.

4. Risicomonitoring en -herziening

Het bestuur houdt toezicht op de naleving van het beleid en de realisatie van de fondsdoelstellingen door onafhankelijke rapportages over de strategische, operationele en financiële risico's. Waar nodig stuurt het bestuur bij door aanvullende beheersmaatregelen en/of aanscherping van het beleid. Het bestuur steunt voor deze risicomangementactiviteiten op een aantal commissies waarin risicobeheer systematisch aandacht krijgt. De belangrijkste commissies op dit gebied zijn de commissie risicobeheer, de commissie balansbeheer en de commissie pensioenbeheer. Tenminste elke drie jaar vindt er een eigenrisicobeoordeling plaats waarbij het totale risicoprofiel van het pensioenfonds wordt geëvalueerd en waarvan verslag wordt gedaan aan het bestuur en DNB.

Risicoclassificatie

De tabel hieronder geeft een overzicht van de risicostructuur die het bestuur en de uitvoeringsorganisatie hanteren bij de risicobeheersingsprocessen.

Strategische risico's	Financiële risico's	Operationele risico's (S9)
Strategisch risico	Renterisico (S1)	Procesinrichting
Bedrijfsmodel/infrastructuur	Risico zakelijke waarden (S2)	Organisatie en mensen
Governance	Valutarisico (S3)	Uitbestedingsrisico's
Gedrag- en cultuur risico	Grondstoffen (S4)	IT-risico's
Omgevingsrisico	Kredietrisico (S5)	Juridische risico's
MVB-risico (ESG)	Verzekeringstechnisch risico (S6)	Risico datakwaliteit
	Liquiditeitsrisico (S7)	
	Concentratierisico (S8)	
	Actief beheer risico (S10)	

Sleutelfuncties

Naar aanleiding van IORP II heeft Pensioenfonds PGB de sleutelfunctie risicobeheer, actuarieel en interne audit als volgt ingericht:

	Risicobeheer	Actuarieel	Interne audit
Houder sleutelfunctie	Bestuurder met risicomanagement als aandachtsgebied	Uitbesteed aan Willis Towers Watson	Belegd bij bestuursbureau
Vervulling sleutelfunctie	Behandeling in reguliere bestuursvergadering (minimaal 2 keer per jaar)	Behandeling in reguliere bestuursvergadering (minimaal 2 keer per jaar)	Behandeling in Commissie Audit en in reguliere bestuursvergadering (minimaal 2 keer per jaar)
	Manager risk & control Afdeling Risicomanagement PGB Pensioendiensten	Uitbesteed aan Willis Towers Watson	Uitbesteed aan PwC

Sleutelfunctiehouders rapporteren aan het gehele bestuur en indien noodzakelijk kunnen zij escaleren naar de raad van toezicht en externe toezichthouders. De sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert periodiek aan zowel het bestuur als de raad van toezicht.

Organisatorische inrichting risicomanagement

Het pensioenfonds werkt volgens het zogenoemde *three lines of defense*-model. Daarbij bestaat onderscheid tussen primaire processen (eerste lijn) en monitorende, beoordelende en toetsende processen (tweede lijn). Eventuele taken in de derde lijn worden uitbesteed aan onafhankelijke derde partijen.

Eerste lijn

Risicobewust handelen is een verantwoordelijkheid van het bestuur. Dat is de eerste verdedigingslinie die moet waarborgen dat besluiten overeenkomstig de vastgestelde normenkaders en het risicoprofiel worden genomen. Bestuursleden moeten daarom een kritisch tegenwicht bieden tegen elkaar en richting de uitbestedingsrelaties.

Tweede lijn

Monitoring in de tweede lijn is van belang om een integere en beheerste bedrijfsvoering te bevorderen en om het normenkader van het pensioenfonds te bewaken. De tweede lijn beoordeelt de opzet, bestaan en werking van de risicomanagement- en controlesystemen van het pensioenfonds. De risicofunctie geeft ondersteuning en tegenwicht richting de eerste lijn.

Derde lijn

Assurance (onderzoek door een externe partij) in de derde lijn is een belangrijke aanvulling op de monitoring in de tweede lijn. Objectieve en onafhankelijke derden kunnen detailonderzoek doen en eventuele hiaten in de (samenhang van) eerste en tweede lijn inzichtelijk maken.

De regelgeving vanuit IORP II stelt dat de *risicobeheerfunctie* een controlefunctie is, maar ook adviserende taken kan uitvoeren. Een gedegen invulling van deze functie beperkt zich dus niet tot een marginale toetsing of alle processtappen worden doorlopen, maar vraagt ook om inhoudelijke beoordelingen daarvan. De functie bevordert de risico-alertheid binnen het pensioenfonds.

Ook de *actuariële functie* is volgens IORP II een controlerende en adviserende functie. Taken zijn het controleren van de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de technische voorzieningen en het beoordelen van de kwaliteit van de daarbij gebruikte data en de actuariële aannames en modellen. Op grond daarvan volgt advies om het risicobeheersysteem doeltreffend in te richten en toe te passen.

De *interne auditfunctie* is een derdelijnsfunctie: het periodiek evalueren van de adequaatheid en doeltreffendheid van de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen die een beheerste en integere bedrijfsvoering van een pensioenfonds waarborgen, inclusief uitbesteede werkzaamheden. De interne auditfunctie vormt het sluitstuk van alle waarborgen binnen een pensioenfonds voor wat betreft een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Analyseren en bewaken van risico's in 2020

In 2020 heeft de risicobeheerfunctie een aantal bijzondere risico's onderzocht. Hieronder volgt een overzicht van die risico's, met een korte toelichting op de behandeling en de beheersing ervan.

Strategische risico's

Uit de analyse van de strategische risico's van het pensioenfonds komt naar voren dat de financiële opzet ontoereikend is. De beleidsdekkingsgraad is in 2020 gedaald en is nog steeds niet hoog genoeg om toeslag te kunnen verlenen. De uitwerking van het pensioenakkoord heeft mogelijk adverse gevolgen voor Pensioenfonds PGB dat, in afwijking van veel andere pensioenfondsen, meerdere bedrijfstakregelingen en vrijwillige pensioenregelingen beheert. In het overleg met sociale partners en lopende consultatietrajecten voor nieuwe wet- en regelgeving vraagt Pensioenfonds PGB hier actief aandacht voor. In het algemeen wordt opgemerkt dat het risico op wijzigingen in wet- en regelgeving toeneemt voor het pensioenfonds vanwege steeds meer, veranderende en elkaar overlappende wet- en regelgeving.

Enkele andere strategische risico's zijn ook als materieel beoordeeld, waaronder de druk op kostenverlaging, het belang van IT-beveiliging en de voortgaande consolidatie binnen de pensioensector. Deze ontwikkelingen stellen eisen aan de operationele performance, flexibiliteit, kosten en interne beheersing van de uitvoering van de pensioenregelingen en nieuwe aansluitingen. In dit kader heeft PGB Pensioendiensten in 2020, in samenwerking met Achmea, het bedrijf InAdmin RiskCo overgenomen, om een robuust pensioenadministratieplatform te ontwikkelen en te beheren. De tweede lijn heeft actief bijgedragen door onafhankelijke analyses en opinies met betrekking tot de IT-oplossing en de governance van de samenwerking te verstrekken en toe te lichten aan het bestuur van Pensioenfonds PGB. Ook heeft het bestuur in 2020 aandacht besteed aan de gevolgen van Brexit om de bijhorende risico's op een adequate manier te adresseren (bijvoorbeeld aanpassing van bestaande contracten met leveranciers en financiële dienstverleners die in het Verenigd Koninkrijk waren gevestigd).

Met het 'Integrated Risk Management-dashboard' wordt gevolgd hoe de risico's van het pensioenfonds zich verhouden tot de door het bestuur geformuleerde risicotolerantiegrenzen. In 2020 was er extra aandacht voor verandertrajecten bij zowel balans- als pensioenbeheer waarmee de interne beheersing in de bedrijfsvoering werd verbeterd.

Financiële risico's

Het bestuur houdt toezicht op de beheersing van de balansrisico's door middel van onafhankelijke balans- en beleggingsrapportages, waarbij de aandacht gaat naar allocaties, rendementen, risico's en kosten. Ook worden beleggingsvoorstellen aan het bestuur voorzien van een onafhankelijk risico-opinie. In 2020 werd een negatief relatief rendement en een negatieve Z-score behaald, wat op termijn de aantrekkelijkheid van Pensioenfonds PGB voor aansluitingen kan verminderen.

De financiële risico's worden gestuurd en bewaakt op bandbreedtes zoals in de beleggingsrichtlijnen zijn vastgelegd. De belangrijkste financiële risico's voor Pensioenfonds PGB zijn: rente-, markt-, toeslag- en verzekeringstechnisch risico. Een daling van de rente leidt tot een stijging van de toekomstige verplichtingen en Pensioenfonds PGB heeft een deel van het renterisico op de balans niet afgedekt. Beleggen in aandelen en alternatieve beleggingen, zoals private equity, hoogrentende waarden en infrastructuur brengt marktrisico's met zich mee. Deze worden beperkt door zoveel mogelijk te spreiden (te diversifiëren) over landen en regio's, sectoren en specifieke beleggingen daarbinnen. Toeslagrisico betekent dat een stijging van het prijspeil onvoldoende kan worden gecompenseerd door de beleggingsresultaten; het pensioenfonds heeft al lange tijd geen toeslag aan de deelnemers kunnen verlenen. Verzekeringstechnischrisico betreft het risico dat het pensioenfonds de pensioenuitkeringen in de toekomst onvoldoende kan financieren uit premie- en/of beleggingsinkomsten en/of als gevolg van onjuiste aannames bij de ontwikkeling van de premiestelling. De premiedekkingsgraad is te laag en door de lage rente zijn de actuarieel benodigde overrendementen negatief.

Operationele risico's

De belangrijkste operationele risico's worden gelopen bij de uitvoeringsorganisatie, die verantwoordelijk is voor de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. De uitvoerder rapporteert over de werking van zijn beheersmaatregelen via periodieke *service level*-rapportages, incidentenrapportages en toetsingen door de afdeling Risicomanagement. Deze onafhankelijke rapportages betreffen de effectiviteit van de interne beheersing bij de uitvoeringsorganisatie en de naleving van het beleid, zoals het risicomanagementbeleid en het aansluitingenbeleid.

Daarnaast neemt het bestuur kennis van de observaties van de externe accountant, de certificerend actuaire en interne audit om aanvullende, onafhankelijke informatie te verkrijgen over de kwaliteit van de interne beheersing bij de uitvoeringsorganisatie. De belangrijkste bevindingen in 2020 gingen over op de omgang met projectorganisaties, aanpassingen in de beheersystemen voor informatiebeveiliging en het bereiken van de doelen in *business cases* bij verandertrajecten.

Belangrijke operationele risico's hadden in 2020 te maken met de volgende onderwerpen:

Collectieve waardeoverdrachten

Het risico bij waardeoverdrachten betreft het toekennen van pensioenaanspraken zonder dat daar voldoende vermogen tegenover staat. Het pensioenfonds ontvangt van de uitvoeringsorganisatie zowel tussentijdse als afsluitende rapportages over de implementatie van collectieve waardeoverdrachten (CWO's). De actuariële en financiële nacalculaties zijn hierin

opgenomen. In 2020 zijn twee belangrijke CWO's voorbereid (Reiswerk en AVH), waarbij de eerste en tweede lijn uitvoerig hebben stilgestaan bij de risico-analyse en de nodige maatregelen die worden genomen om de transitie in 2021 op een beheerste wijze te laten verlopen.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit van de bedrijfsvoering, integriteit en kwaliteit van de externe dienstverleners onvoldoende gewaarborgd is. Om de selectie, monitoring en ontslag van uitbestedingspartners in goede banen te leiden, beschikt het pensioenfonds over een uitbestedingsbeleid. Het bestuur ontvangt periodiek een evaluatie van de uitvoeringsorganisatie over de uitbesteding aan externe partijen, waaronder de vermogensbeheerders en de *custodian* die de effecten-bewaring en beleggingsadministratie voert. In het derde kwartaal van 2020 is, met de overgang naar een nieuwe *custodian* en introductie van een nieuw rapportagesysteem, een belangrijke stap gezet om de kwaliteit van de custody-dienstverlening, de beleggingsadministratie en informatievoorziening rondom balansmanagement structureel te verbeteren. Ook werden in de pensioenketen voorbereidingen getroffen om het huidige pensioensysteem te vervangen en klaar te maken voor de toekomst. Risicomanagement nam deel aan de projectstuurgroep en heeft op belangrijke beslismomenten een onafhankelijke beoordeling afgegeven.

Informatiebeveiligingsrisico's

Het informatiebeveiligingsrisico is het risico dat bedrijfsprocessen, IT-infrastructuur en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd zijn. Informatie en communicatietechnologie (IT) vormt een belangrijke pijler van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer van Pensioenfonds PGB. Om de interne beheersing daarvan te toetsen hanteert het pensioenfonds een integraal controleraamwerk (dat onder meer de beheersmaatregelen voor het DNB-normenkader informatiebeveiliging omvat). De effectiviteit van alle beheersmaatregelen wordt getest en gerapporteerd door zowel de eerste lijn (afdeling IT van PGB Pensioendiensten) als de afdeling Riskmanagement van PGB Pensioendiensten. Vervolgens toetst de externe accountant van Pensioenfonds PGB de effectiviteit van de beheersmaatregelen die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole. In 2020 is bijzondere aandacht besteed aan de verbetering van het leveranciersmanagement en de verhuizing van Pensioenfonds PGB en PGB Pensioendiensten naar het nieuwe pand (Atria). Als aanvulling op de normale controles is in 2020 een aanvullende *cyber security*-test uitgevoerd. Een team van externe experts heeft onaangekondigd en ongeautoriseerd toegang proberen te krijgen tot de kroonjuwelen van Pensioenfonds PGB: informatie met een hoge beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. De resultaten van de diverse tests en onderzoeken worden gebruikt om, waar nodig, de IT-beheersmaatregelen aan te scherpen. Zo ging de nodige aandacht naar de uitbesteding van de IT-infrastructuur, inclusief de inrichting van het regiemodel om de kwaliteit van de externe dienstverlening te monitoren en, waar nodig, bij te sturen.

Risico coronacrisis

In 2020 hebben Pensioenfonds PGB en PGB Pensioendiensten, als gevolg van de coronapandemie, een multidisciplinaire crisismanagementorganisatie ingericht. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er betalingsafspraken zijn gemaakt met een aantal werkgevers, aanvullende analyses zijn gemaakt met betrekking tot het balansmanagement en medewerkers het grootste deel van het jaar vanuit huis hebben gewerkt, zonder ernstige productieverstoringen.

Interne audit

Jaarlijks stelt het bestuur een auditplan vast. De basis voor het auditplan is de waardeketen die geldt voor Pensioenfonds PGB. Aanvullend is door de sleutelfunctiehouder interne audit input gevraagd van het bestuur, de tweede lijn en de directie van de uitvoeringsorganisatie. Ook is een koppeling gemaakt met de belangrijkste strategische risico's die door Pensioenfonds PGB en PGB Pensioendiensten zijn geïdentificeerd. Dit resulteerde in een auditplan waarbij in 2020 de volgende audits zijn uitgevoerd:

- Uniform Pensioenoverzicht (*full scope*)
- Projecten (*full scope*)
- Datamanagement Algemene Verordening Gegevensbescherming (*quick review*)

Ook beoordeelt interne audit regelmatig de status van de openstaande auditbevindingen. Ieder kwartaal informeert de sleutelfunctiehouder interne audit de commissie audit over de belangrijkste ontwikkelingen over de interne auditfunctie. Daarnaast zijn in 2020 alle uitgebrachte auditrapporten besproken geweest in het bestuur.

Kosten pensioenfonds

De uitvoeringskosten van Pensioenfonds PGB bestaan uit de uitvoeringskosten van PGB Pensioendiensten, algemene kosten van het pensioenfonds en kosten van externe vermogensbeheerders. Het bestuur ziet erop toe dat de totale uitvoeringskosten passend zijn voor de karakteristieken van de beleggingsportefeuille en de kwaliteit van de dienstverlening.

Het bestuur bewaakt primair de betaalbaarheid van de totale uitvoeringskosten van het pensioenfonds. Hierbij hanteert het bestuur als maatstaf de totale uitvoeringskosten in basispunten van het gemiddeld belegd vermogen. Uit openbare informatie over 2019 blijkt dat de kosten die het pensioenfonds maakt voor pensioenbeheer lager zijn dan het gemiddelde, en dat de vermogensbeheerkosten op het gemiddelde van de Nederlandse bedrijfstakpensioenfondsen liggen. In 2020 is de totale kostentoerekening gedaald tot 0,52 procent (2019: 0,54 procent) doordat de kosten voor vermogensbeheer, relatief gezien, daalden ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door fors lagere prestatievergoedingen. Pensioenfonds PGB staat met een totale kostentoerekening van 0,52 procent bij de goedkoopste 30 procent van alle bedrijfstakpensioenfondsen.

Tabel 12: Kosten pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)

	2020	2019
Reguliere vermogensbeheerkosten	0,30	0,35
Transactiekosten vermogensbeheer	0,11	0,08
<i>Totale vermogensbeheerkosten</i>	<i>0,41</i>	<i>0,43</i>
Pensioenbeheerkosten	0,11	0,11
Totale uitvoeringskosten	0,52	0,54
Pensioenbeheerkosten (in euro per deelnemer)	187	188

Kosten pensioenbeheer

De pensioenbeheerkosten bestaan uit een aandeel in de kosten van de pensioenfondsorganisatie en alle kosten van de uitvoeringsorganisatie die direct of indirect zijn toe te wijzen aan pensioenbeheer. De kosten van de pensioenfondsorganisatie hebben betrekking op het bestuur en de adviesorganen, het bestuursbureau, de effectenadministratie en -bewaring en kosten voor het toezicht. Deze kosten zijn verdeeld op basis van de direct aan pensioenbeheer en vermogensbeheer toerekenbare kosten.

Bij de toerekenbare kosten van de uitvoeringsorganisatie gaat het om de kosten voor deelnemers- en werkgeversadministratie, het doen van uitkeringen, de voorlichting aan deelnemers en werkgevers en de uitvoering van projecten.

Tabel 13: Kosten pensioenbeheer

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2020	2019
	€	€
Kosten pensioenfondsorganisatie	2,2	2,2
Kosten uitvoeringsorganisatie	30,6	29,0
Totale kosten pensioenbeheer	32,8	31,2

De kosten van de uitvoeringsorganisatie stegen in het verslagjaar met 1,6 miljoen euro tot 30,6 miljoen euro. Vooral de reguliere uitvoeringskosten stegen door extra kosten vanwege volumegroei en door extra kosten in verband met de kwaliteit van de dienstverlening en het realiseren van de strategische doelen.

Per deelnemer die pensioen opbouwt of ontvangt, zijn de kosten met 1 euro gedaald naar 187 euro. Door stijging van het aantal deelnemers is in het verslagjaar een efficiency-voordeel behaald. Door investeringen in de kwaliteit van de dienstverlening en het realiseren van de strategische doelen blijft de daling in de kosten per deelnemer echter beperkt. Bij het aangaan van verplichtingen kijkt Pensioenfonds PGB kritisch naar de kosten. Ook wordt er geen winsttopslag betaald aan de uitvoeringsorganisatie. Het bestuur streeft naar een verlaging van de kosten per deelnemer. De komende jaren zal daarom worden geïnvesteerd in nieuwe processen en systemen die het mogelijk moeten maken om het werk nog efficiënter uit te voeren.

Aansluitende partijen betalen een vergoeding voor de kosten van het aansluiten. Deze kosten bedroegen 1,7 miljoen euro (2019: 1,1 miljoen euro) en worden niet meegenomen in de kosten per deelnemer.

Kosten vermogensbeheer

De kosten voor het beheer van het vermogen bestaan uit kosten voor het portefeuillebeheer, selectie en monitoring door de uitvoeringsorganisatie van externe beheerders, bewaarloon, accountants en juridische adviseurs en eventuele prestatieafhankelijke vergoedingen. Gezien de beperkte omvang van de kosten voor administratievoering en bewaarloon heeft Pensioenfonds PGB ervoor gekozen deze niet apart te verantwoorden, maar op te nemen onder de kosten pensioenfondsorganisatie.

Voor de vermogensbeheerkosten streeft het bestuur een voortdurende optimalisatie na van het rendement-risicoprofiel. Hogere uitvoeringskosten zijn acceptabel zolang zij perspectief bieden op een hoger rendement voor de deelnemers of een lager risico. Daar waar de toegevoegde waarde van een actieve beleggingsstijl niet opweegt tegen de meerkosten, kiest het pensioenfonds voor het volgen van een index.

Tabel 14: Kosten vermogensbeheer

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Beheerkosten directe en indirecte beleggingen	57,6	53,6
Kosten uitvoeringsorganisatie	19,8	17,8
Kosten pensioenfondsorganisatie	6,4	6,5
Subtotaal	83,8	77,9
Prestatievergoeding directe en indirecte beleggingen	6,2	22,1
Totaal	90,0	100,0

Toelichting: In de jaarrekening worden de kosten verantwoord die in rekening worden gebracht bij het pensioenfonds. Dit is conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 610. Uit toelichting 14 bij de beleggingsresultaten blijkt dat deze kosten 70 miljoen euro bedragen (2019: 48 miljoen euro). De overige beheerkosten zijn ten laste van het rendement gebracht.

De beheerkosten voor directe en indirecte beleggingen zijn met 4,0 miljoen euro gestegen. Deze kostenstijging is toe te wijzen aan aanvullende allocaties naar hoogrenderende vastrentende waarden, die hogere beheerkosten met zich meebrengen.

In 2020 heeft Pensioenfonds PGB een nieuwe custodian aangesteld en, om de vermogensbeheerketen beter te ondersteunen, een nieuw rapportagesysteem geïmplementeerd. De gemaakte kosten voor 2020 die zijn opgenomen in de kosten uitvoeringsorganisatie bedragen 1,5 miljoen euro.

De prestatievergoedingen van externe vermogensbeheerders bedragen 6,2 miljoen euro (2019: 22,1 miljoen euro). De daling in deze kosten is het directe gevolg van lagere rendementen in het afgelopen jaar. Dit was vooral te merken in de infrastructuur- en private equityportefeuille.

Transactiekosten

De transactiekosten worden gemaakt om een beleggingstransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn in de meeste gevallen onderdeel van de aan- en verkoopprijs, en in eerste instantie verwerkt in het behaalde rendement en daarmee niet altijd separaat zichtbaar. Voor het grootste deel van de transacties zijn de werkelijke kosten vastgesteld. Waar dat niet mogelijk is, is gebruik gemaakt van schattingen. Van de totale transactiekosten is 21 procent geschat. Dit heeft betrekking op de beleggingscategorieën vastrentende waarden en afdekkingsportefeuilles. Voor vastrentende waarden is 4,8 miljoen euro van de kosten geschat, voor de afdekkingsportefeuilles gaat het om 2,0 miljoen euro.

Tabel 15: Transactiekosten

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Vastrentende waarden	9,0	6,7
Aandelen	11,2	8,2
Alternatieve beleggingen	6,1	2,5
Afdekkingsportefeuilles	6,6	3,6
Totaal	32,9	21,0

In 2020 zijn de transactiekosten 11,9 miljoen euro hoger dan in het voorgaande jaar. Dit komt vooral door de opbouw van de portefeuille hoogrenderende vastrentende waarden, die onderdeel uitmaakt van de returnportefeuille (3,6 miljoen euro). De transactiekosten in de afdekkingsportefeuilles zijn gestegen door dynamische risico-afdekkingsstrategieën, in reactie op de financiële ontwikkelingen in het afgelopen boekjaar. De aandelenkosten zijn gestegen door de verdere implementatie van het aandelenstrategieplan (3,0 miljoen euro). Dit zijn voornamelijk eenmalige effecten.

Beleggingsstijl en kosten

Bij de inrichting van de beleggingsportefeuille kijkt het bestuur naar de samenhang tussen kosten, rendement en risico van de verschillende beleggingscategorieën. Het pensioenfonds belegt alleen in beleggingscategorieën met hogere kosten als hier naar verwachting een hoger nettorendement tegenover staat. Jaarlijks worden de behaalde resultaten geëvalueerd, onder andere door deelname aan de CEM Benchmark Vermogensbeheer. Door deze deelname is het mogelijk om de beleggingsmix, het beleggingsresultaat en de uitvoeringskosten te vergelijken met vergelijkbare pensioenfondsen. De vergelijking over 2020 is bij het opstellen van dit jaarverslag nog niet beschikbaar. De uitkomsten over 2019 toonden aan dat het pensioenfonds over de laatste vijf jaar een bovengemiddeld rendement heeft behaald. Het gemiddelde fondsrendement over de afgelopen vijf jaar, na aftrek van gemaakte kosten, bedroeg in 2019 6,3 procent, terwijl dat voor vergelijkbare pensioenfondsen 5,8 procent bedroeg. De gekozen beleggingsmix, de specifieke resultaten van de deelportefeuilles en de lagere kosten droegen alle drie bij aan dat resultaat.

Tabel 16: Vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie (inclusief transactiekosten)

Bedragen in miljoenen euro's

	2020		2019			
	Gemiddeld belegd vermogen	Kosten	kosten in basispunten	Gemiddeld belegd vermogen	Kosten	kosten in basispunten
	€	€		€	€	
Vastrentende waarden*	14.784	36,3	25	12.367	25,1	20
Aandelen	12.132	44,6	37	13.546	43,5	32
Vastgoed en infrastructuur	1.346	21,4	159	1.230	39,6	322
Liquiditeiten en derivaten	1.409	16,8	119	1.265	9,8	77
Private equity	36	3,8	1.056	42	3,0	714
Totaal vermogensbeheerkosten	29.707	122,9	41	28.450	121,0	43
*Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	4.980	6,5	13	3.888	4,9	13
Bedrijfsobligaties	5.036	7,9	16	5.422	8,7	16
Hypotheken	1.771	6,9	39	1.721	6,1	35
Hoogrenderende vastrentende waarden	2.004	12,7	63	323	3,4	105
Obligaties opkomende markten	993	2,3	23	1.013	2,0	20
Totaal vastrentende waarden	14.784	36,3	25	12.367	25,1	20

Het is vooral de beleggingsmix die het niveau van de totale vermogensbeheerkosten bepaalt. De kosten van illiquide beleggingen zijn een stuk hoger dan de kosten van beursgenoteerde beleggingen. Dat komt omdat het beheer van vastgoed, infrastructuur en private equity bewerkelijker en complexer is. Naar verwachting staat hier een hoger rendement tegenover.

De totale kosten voor vermogensbeheer stegen in het verslagjaar van 121,0 miljoen euro naar 122,9 miljoen euro. Onderliggend is sprake van forse dalingen en stijgingen in de verschillende categorieën. De kosten in de categorie vastgoed en infrastructuur dalen door lagere prestatievergoedingen. De kosten voor vastrentende waarden stijgen door de opbouw van de hoogrenderende vastrentende waardenportefeuille en de kosten liquiditeiten en derivaten stijgen door de uitvoering van risicoafdeckingsstrategieën. De kosten voor private equity zijn in basispunten hoger doordat bij de opbouw van deze portefeuille relatief hoge kosten gemaakt worden ten opzichte van het belegd vermogen.

Toekomstverkenning

Waar gaat het de komende jaren om? Voor ons is dat helder: houvast bieden op weg naar de toekomst met een nieuw pensioenstelsel. De komende jaren zetten we in op innovatie van onze dienstverlening aan deelnemers en werkgevers. Begrijpelijk communiceren over pensioen blijft een belangrijk speerpunt. En we trekken samen op met onze belanghebbenden in een evenwichtige overgang naar een nieuw pensioenstelsel.

Het is onze verwachting dat consolidatie binnen de pensioenmarkt de komende jaren doorzet. Ons streven naar beheerste groei zetten we dan ook voort. Die maakt het mogelijk noodzakelijke investeringen beter op te vangen. Ook kunnen we zo onze kosten met een groeiend aantal deelnemers delen en werken aan het beter spreiden van beleggingsrisico's.

In 2020 hebben zich twee grote ontwikkelingen voorgedaan die onze route naar de toekomst beïnvloeden: het akkoord over de inrichting van het nieuwe pensioenstelsel en de coronacrisis.

Het pensioenakkoord speelt in op een fundamenteel andere manier van denken over pensioen, namelijk pensioen als resultaat van ingelegde premies voor een beleggingskapitaal. Hoe de toekomst zich ook ontwikkelt, deze trend is niet meer weg te denken. Het perspectief sluit beter aan op het gevoel van deelnemers en dan met name op het idee dat ze meer terugzien van het rendement dat wordt gemaakt op hun pensioenvermogen.

Een gemiddeld rendement van zo'n 7,9 procent over de afgelopen 10 jaar, en dan niet in staat zijn om de pensioenen te verhogen. Voor deelnemers is dit vaak onbegrijpelijk. De combinatie 'wel rendement, geen pensioenverhoging' roept emotionele weerstand op, zo merken wij in de gesprekken die wij voeren. Brieven, e-mails, columns, animatiefilmpjes, telefoongesprekken; vele uren hebben we gespendeerd aan uitleg over de systematiek van het huidige pensioen. En niet alleen wij; bijna alle pensioenfondsen hebben hiermee te maken.

We vertellen dat we moeten rekenen met een rente die dicht tegen de heel lage marktrente aan zit. Overigens, een heel lage marktrente die ook een belangrijke oorzaak is geweest voor de goede rendementen in de afgelopen jaren. En we zeggen erbij dat de strenge regels van de huidige systematiek en het strenge toezicht zijn bedoeld om deelnemers te beschermen en pensioen zo zeker mogelijk te maken. Maar deze uitleg heeft moeite te 'landen', hoe vaak je hem ook herhaalt.

Deze negatieve perceptie van het huidige pensioenstelsel is voor ons een extra stimulans om vaart te maken met het nieuwe pensioen. Zonder daarbij de ogen te sluiten voor de vele hobbels die we de komende jaren op ons pad zullen tegenkomen.

De coronacrisis heeft de trend naar meer digitaal contact en digitaal werken versterkt. Dat betekent dat wij onze vernieuwingen in digitale klantervaring versnellen. We willen daarbij investeren in betrokken en relevante dienstverlening aan deelnemers, bijvoorbeeld door breder individueel financieel inzicht te bieden.

In onze aanpak willen we onderscheid kunnen maken tussen de grote diversiteit aan groepen deelnemers en andere belanghebbenden die wij bedienen als multisectoraal fonds. Ook daarbij gaan digitale middelen ons helpen. We hebben het afgelopen jaar al veel ervaring opgedaan met digitale bijeenkomsten op maat, zoals met digitale vergaderingen met kleine groepen deelnemers of werkgevers en met webinars voor grote groepen.

Digitalisering helpt ons ook bij de ondersteuning van deelnemers bij de keuzes die zij kunnen maken over hun pensioen. Dat is een belangrijk thema voor de toekomst. Hoe meer eigen verantwoordelijkheid er komt te liggen bij deelnemers, hoe belangrijker het is dat we hen daar als pensioenfonds goed in begeleiden. En ook dat we goed doordachte producten hebben voor wie geen keuze kan of wil maken. Dat is een ontwikkeling waarmee we bij de premiereregelingen die we nu al uitvoeren ervaring hebben, door de introductie van meerdere beleggingsprofielen. Daarin willen we verder groeien.

Het samen optrekken met onze belanghebbenden naar het nieuwe stelsel is, zoals gezegd, voor ons van groot belang. Niet alleen wij als pensioenfonds moeten voorbereid zijn op de toekomst, ook de sociale partners in de bedrijfstakken die bij ons

zijn aangesloten hebben daar belang bij. Net als de werkgevers met een ondernemingsregeling en iedereen die bij ons pensioen opbouwt of ontvangt.

Sociale partners moeten straks een keuze maken, net als werkgevers met een werknemersvertegenwoordiging, tussen twee varianten: het solidaire of het flexibele pensioen bij Pensioenfonds PGB. Wij zullen de komende jaren investeren in het begeleiden bij die keuze. Daarnaast zijn pensioenontvangers, vertegenwoordigd door onze Vereniging van Gepensioneerden en de vakbonden, voor ons belangrijke gesprekspartners over het nieuwe pensioen, net als de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan die namens belanghebbenden met ons meedenken en oordelen over ons beleid.

Samen optrekken doen we ook op een andere manier. We willen vanuit onze missie en visie meer zijn dan een non-profit financiële instelling en dienstverlener. Door samenwerking en collectiviteit kunnen we voordelen behalen voor onze deelnemers en werkgevers. Denk daarbij aan onderlinge kennisdeling, schaalvoordelen of samen innoveren om producten en diensten te verbeteren. Bijvoorbeeld een verbeterd product voor premieregelingen, de 2.0-versie van onze huidige premieregelingen.

Voor de administratie van de pensioenen gaan we over naar een ander systeem en daarvoor werken we ook samen. Via onze eigen uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten hebben we een belang genomen in het bedrijf dat dit IT-platform aan het ontwikkelen is. We verwachten dat dit platform zich vanaf 2023 als een nutsvoorziening zal ontwikkelen: een IT-huis waarin uitvoerders uit de hele pensioensector hun niet-onderscheidende administratieve processen kunnen onderbrengen.

Het is onze ambitie om het met elkaar goed te regelen voor onze deelnemers en werkgevers, en belangen evenwichtig te behartigen. Soms zal het niet mogelijk zijn om aan ieders individuele belang tegemoet te komen, omdat eenvoud, kostenbeheersing en efficiency ook belangrijk zijn voor het pensioenresultaat. Het voorkomen van complexiteit wordt toch al een uitdaging, omdat het akkoord behoorlijk ingewikkeld is en er veel gelijktijdig gaat veranderen.

Om ons werk als bestuur goed te kunnen doen, moeten we weten wat er leeft bij de achterban. Open communicatie en het gesprek met elkaar aangaan, is essentieel in tijden van verandering. Daar waar mogelijk en relevant willen we mensen uit onze achterban met elkaar in contact brengen via community's, zodat zij en wij elkaar kunnen helpen en versterken.

Dit alles klinkt als een grote hoeveelheid werk, en dat is het ook. We realiseren ons dat de overgang naar het nieuwe stelsel veel vraagt van onze medewerkers, de vertegenwoordigers van onze belanghebbenden en andere stakeholders in de pensioensector waarmee we samen optrekken. Het is belangrijk om daarbij voortdurend het oog te houden op ons gemeenschappelijke doel: zorgen dat het nieuwe pensioen als eigen en eerlijk wordt ervaren. En dat dit leidt tot herstel van vertrouwen.

Amstelveen, 15 april 2021

Stichting Pensioenfonds PGB

Het bestuur

Bijlagen bij het bestuursverslag

Bijlage 1: Samenstelling fondsorganen

Bestuur

Samenstelling bestuur ultimo 2020

Bestuurder	Functie	Aandachtsgebied	Geboortejaar	Geslacht	Voordragende organisatie	In bestuur sinds	Aftredend volgens rooster	Na huidige termijn herbenoembaar
drs. L. Coenradie RA	lid	Financiële en actuariële zaken	1948	man	werkgevers	juli 2014*	december 2020	Nee. 3 ^e termijn
drs. R. Degenhardt	Vice voorzitter	Bestuurlijke zaken/ vice-voorzitterschap	1948	man	werkgevers	juli 2014*	december 2020	Nee. 3 ^e termijn
J.H. Dijkmeester MSc	voorzitter	Public affairs/ voorzitterschap	1982	man	werknemers	januari 2016	januari 2024	Ja. 2 ^e termijn
drs. R.W.J. Heerkens	lid	Vermogensbeheer en balansmanagement	1959	man	werknemers	juli 2014*	maart 2023	Nee. 3 ^e termijn
R.A.L. Heijn RBA EPP	lid	Communicatie Dienstverlening Pensioenproducten	1965	man	gepensioneerden	mei 2020	mei 2024	Ja. 1 ^e termijn
mr. M.M. Jansen	lid	Juridische zaken en compliance	1959	man	werkgevers	juli 2014*	maart 2023	Nee. 3 ^e termijn
drs. H. Kapteijn RA	lid	Risicomanagement	1960	vrouw	werkgevers	juli 2014*	mei 2024	Nee. 3 ^e termijn
ir. T.J.F. Vollebergh	lid	Informatievoorziening en uitbesteding	1957	man	gepensioneerden	juli 2014*	juni 2022	Ja. 2 ^e termijn
drs. P.M.B. Wilson RFMI cpv	lid	Pensioeninhoudelijke en juridische zaken	1969	vrouw	werknemers	augustus 2015	augustus 2023	Ja. 2 ^e termijn
Vacature	lid		-	-	werknemers	-	-	-

*Ingangsdatum Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Ontwikkeling bestuur 2020

Benoemd

- De heer R.A.L. Heijn RBA EPP is per mei 2020 benoemd namens gepensioneerden.

Herbenoemd

- De heer J.H. Dijkmeester MSc is herbenoemd per januari 2020. Vanaf 1 februari 2020 heeft de heer Dijkmeester de rol van voorzitter op zich genomen. Vanaf die datum vervulde de heer drs. R. Degenhardt de functie van vice-voorzitter. Deze functie heeft de heer Degenhardt vervuld tot aan zijn aftreden ultimo december 2020.
- Mevrouw drs. H. Kapteijn RA is per mei 2020 herbenoemd voor een periode van vier jaar tot mei 2024. Met de herbenoeming is haar derde en laatste termijn ingegaan.

BIJLAGEN BIJ HET BESTUURSLAG

Afgetreden

- De heer F. de Haan is ultimo juni 2020 afgetreden als lid van het bestuur.
- De heer drs. L. Coenradie RA is ultimo december 2020 afgetreden als lid van het bestuur.
- De heer drs. R. Degenhardt is ultimo december 2020 afgetreden als lid en vicevoorzitter van het bestuur.

F. de Haan

L. Coenradie

R. Degenhardt

Ontwikkeling bestuur 2021 (na balansdatum)

Benoemd

- De heer drs. J.H. Kamps (1959) is per januari 2021 benoemd als vicevoorzitter van het bestuur. De heer Kamps is voorgedragen door de werkgeversraad.
- De heer E.D.O. de Jong (1964) is per januari 2021 benoemd als lid van het bestuur. De heer De Jong is voorgedragen door de werkgeversraad.

Nevenfuncties bestuurders ultimo 2020

drs. L. Coenradie RA

- geen relevante nevenfuncties

drs. R. Degenhardt

- geen relevante nevenfuncties

J.H. Dijkmeester MSc

- belanghartiger NVJ
- bestuurder Stichting Bedrijfstakbureau voor het Uitgeverijbedrijf
- bestuurder Stichting AOV Uitgeverijbedrijf
- bestuurder BPF Schilders

drs. R.W.J. Heerkens

- lid vermogensbeheer- en risicocommissie Telegraafpensioenfonds
- adviseur Stichting Pensioenfonds SABIC
- adviseur FNV - Horeca

R.A.L. Heijn RBA EPP

- bestuurder Beroepspensioenfonds SPOA, tevens voorzitter van de beleggingscommissie
- voorzitter raad van toezicht bij PPF APG (personeelspensioenfonds)
- programmadirecteur pensions Business Universiteit Nyenrode
- executive lecturer Universiteit Nyenrode

mr. M.M. Jansen

- beleidsadviseur brancheorganisatie KVGO
- bestuurslid grafimediafondsen ASF
- lid commissie pensioenzaken Pensioenfederatie

BIJLAGEN BIJ HET BESTUURSLAG

drs. H. Kapteijn RA

- voorzitter raad van toezicht Shell pensioenfonds
- lid raad van commissarissen Achmea Investment Management
- adviseur beleggings- en balanscommissie Hoogovens pensioenfonds
- adviseur algemeen bestuur ING pensioenfonds
- adviseur audit en risk committee Stichting Pensioenfonds TNO
- non-executive boardmember European Money Market Institute

ir. T.J.F. Vollebergh

- geen relevante nevenfuncties

drs. P.M.B. Wilson RFMI cpv

- bestuurder CNV Vakmensen
- bestuurslid Stichting SBZ Pensioen (niet-uitvoerend bestuurslid)
- uitvoerend bestuurder bij Spoorwegpensioenfonds tot en met maart 2020
- niet-uitvoerend bestuurder bij Pensioenfonds Rail & OV vanaf april 2020

Intern toezicht Pensioenfonds PGB

Raad van toezicht

De leden worden voor een periode van vier jaar benoemd door het bestuur, na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid van de raad van toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.

Samenstelling raad van toezicht ultimo 2020

Naam	Functie	Geboortejaar	Geslacht	Aandachtsgebieden	Datum ingang	Aftredend volgens rooster	Herbenoembaar
drs. O. Bisschop EMIM EMFC RC	lid	1968	vrouw	Administratieve organisatie, interne controle, compliance en integriteit	juli 2014	juli 2022	Nee. 2 ^e termijn
drs. H.C.P. Noten	voorzitter	1958	man	Governance, pensioenen, wet- en regelgeving en communicatie	april 2019	april 2023	Ja. 1 ^e termijn
prof. dr. A.M.H. Slager RBA	lid	1967	man	Balansmanagement, actuariaat, vermogensbeheer en risicomanagement	december 2015	december 2023	Nee. 2 ^e termijn

Nevenfuncties leden van raad van toezicht ultimo 2020

drs. O. Bisschop EMIM EMFC RC

- directeur bij Blue Sky Group Holding B.V.
- adviseur risk management bij Stichting Pensioenfonds PNO
- lid raad van toezicht van Het nederlandse pensioenfonds
- lid audit committee Pensioenfonds Banden en Wielen

drs. H.C.P. Noten

- voorzitter ambulancezorg Nederland
- voorzitter koninklijke bouwkeramische industrie
- voorzitter Drents museum
- lid bestuur Liedhuis
- commissaris bij Vitens waterbedrijf (sinds november 2020)

BIJLAGEN BIJ HET BESTUURSVERSLAG

prof. dr. A.M.H. Slager RBA

- hoogleraar TIAS School for Business and Society
- bestuurder balans- en vermogensbeheer Beroepspensioenfonds voor Huisartsen (SPH)
- adviserend lid commissie balans- en vermogensbeheer Pensioenfonds van de Metalektro (PME)
- extern lid Vermogensbeheer- en Balanscommissies Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer
- lid beleggingscommissie Pensioenfonds SNS Reaal
- lid raad van toezicht Pensioenfonds Mars
- lid monitoringcommissie IMVB Convenant

Verantwoordingsorgaan

Samenstelling verantwoordingsorgaan ultimo 2020

Naam	Functie	Groep	Geboorte-jaar	Geslacht	Aanwijzende organisatie	Datum ingang	Aftredend volgens rooster
drs. J.H.M. Brader	lid	gepensioneerden	1936	man	CNV	juli 2014*	juli 2022
R.G. de Bree	lid	werkgevers	1947	man	Werkgeversraad	juli 2014*	maart 2023
A. Emmink	lid	werkgevers	1942	man	Werkgeversraad	juli 2014*	december 2023**
T. Klein Hemmink	lid	gepensioneerden	1949	man	VVG	juli 2014*	mei 2022
K.J.M. Langen	lid	gepensioneerden	1944	man	FNV	juli 2014*	oktober 2020***
W.J. Monsieurs	lid	werknemers	1957	man	NVJ	juli 2014*	mei 2023
N. Maarschalk Meijer	lid	gepensioneerden	1951	vrouw	VVG	mei 2018	mei 2022
G. van der Peijl	lid	werkgevers	1963	man	Werkgeversraad	oktober 2018	oktober 2022
A.A.A. Rensen	lid	werknemers	1965	man	FNV	augustus 2017	augustus 2021
J.G.C. van Rijsingen	voorzitter	gepensioneerden	1953	man	VVG	mei 2016	mei 2024
P. Verhorst	lid	werknemers	1951	man	CNV	juli 2014*	juli 2022
J. Visser	Lid	werkgevers	1958	vrouw	Werkgeversraad	Maart 2020	Maart 2024
R. Warnar	lid	werkgevers	1965	man	Werkgeversraad	juli 2014*	december 2022
Vacature	lid	werknemers	-	-	FNV	-	-
Vacature	lid	werknemers	-	-	FNV	-	-
Vacature	lid	werknemers	-	-	FNV	-	-
Vacature	lid	gepensioneerden	-	-	FNV	-	-
Vacature	lid	werkgeversraad	-	-	Werkgeversraad	-	-

* Ingangsdatum Wet versterking bestuur pensioenfondsen

** Herbenoemd tot vervanger is gevonden

*** Niet herbenoemd maar blijft aan tot vervanger is gevonden

Benoemingen 2020

- Mevrouw J. Visser is per maart 2020 benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan. Zij volgde de heer drs. L. Dijkema op. Zij is benoemd voor een periode van vier jaar door de werkgeversraad.

Herbenoemd 2020

- De heer J.G.C. van Rijsingen is per mei 2020 herbenoemd voor een periode van 4 jaar door de Vereniging van Gepensioneerden.

Vertrekkende leden 2020

- De heer drs. L. Dijkema heeft in maart 2020 zijn functie als lid van het verantwoordingsorgaan neergelegd. Hij heeft bij zijn herbenoeming in december 2019 aangegeven de functie tijdelijk nog te willen uitvoeren totdat een opvolger benoemd zou zijn.
- De heer drs. B. Hoekstra heeft zijn functie als lid van het verantwoordingsorgaan in december 2020 beëindigd. Voor hem is nog geen opvolger benoemd.

Het verantwoordingsorgaan kent de volgende commissies

- Commissie governance
Aandachtsgebieden: overleg met bestuur, raad van toezicht en bedrijfsbureau, agendastelling en generiek risicomanagement.
Samenstelling: J.H.M. Brader, R.G. de Bree T. Klein Hemmink en J.G.C. van Rijsingen
- Commissie jaarverslag en begroting
Aandachtsgebieden: het voorbereiden van het advies op het jaarverslag en het door het bestuur gevoerde beleid, en ook de eerste beoordeling van de begroting.
Samenstelling: A.A.A. Rensen, A. Emmink en K.J.M. Langen
- Commissie aansluitingen
Aandachtsgebieden: het beoordelen van het aansluitingenbeleid en van adviesaanvragen voor specifieke aansluitingen.
Samenstelling: R.G. de Bree, R. Warnar en T. Klein Hemmink
- Commissie beleggingen en risk
Aandachtsgebieden: het beleid van het bestuur ten aanzien van beleggingen en de risico's gepaard gaande met het beleggingsbeleid en de beleggingskeuzes.
Samenstelling: R.G. de Bree, G. van der Peijl en R. Warnar
- Commissie communicatie
Aandachtsgebieden: het signaleren van relevante ontwikkelingen op het beleidsterrein pensioencommunicatie.
Samenstelling: K.J.M. Langen, R.G. de Bree, N. Maarschalk Meijer, A. Emmink en J.G.C. van Rijsingen

Bijlage 2: Overige betrokkenen

Klachtencommissie

Pensioenfonds PGB heeft een klachtencommissie die in laatste instantie oordeelt over schriftelijke klachten van belanghebbenden over de klantenbehandeling. De bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in een reglement.

De samenstelling van de klachtencommissie ultimo 2020

- mr. M.M. Jansen
- drs. P.M.B. Wilson RFMI

Commissie van bezwaar

Belanghebbenden kunnen zich tot de commissie wenden als zij het niet eens zijn met een beslissing van het bestuur over de toepassing van het pensioenreglement. De bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in een reglement. De onafhankelijke leden worden voorgedragen door het verantwoordingsorgaan en benoemd door het bestuur. Een lid wordt voor de duur van vier jaar benoemd door het bestuur, op voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid kan ten hoogste twee keer voor een periode van maximaal vier jaar herbenoemd worden door het bestuur.

De samenstelling van de commissie van bezwaar ultimo 2020

Naam	Functie	Datum ingang	Aftredend volgens rooster	Herbenoembaar
T. van Veen	voorzitter	februari 2011	februari 2023	Nee, 3 ^e termijn
A. Burgers	lid	maart 2017	maart 2021	Ja, 1 ^e termijn
M.J. Blom	lid	januari 2019	januari 2023	Ja, 1 ^e termijn
M. Van der Wal	lid	januari 2019	januari 2023	Ja, 1 ^e termijn
mr. F.A. van Hout	secretaris	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Sectorcommissies

Pensioenfonds PGB biedt sectoren waarvoor het de pensioenregeling verzorgt, de mogelijkheid tot het instellen van een sectorcommissie. Deze sectorcommissies bestaan uit vertegenwoordigers van de sociale partners betrokken bij het arbeidsvoorwaardenoverleg in de betreffende sector. De diverse sectorcommissies komen op gezette tijden bij elkaar en bepalen zelf de agenda-onderwerpen. De sectorcommissies kennen een reglement. Deze commissies worden secretariael ondersteund door het bestuursbureau. Sectorcommissies zijn er op dit moment voor de volgende sectoren:

- de grafimedia
- het kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf
- de verf- en drukinktindustrie
- het uitgeverijbedrijf
- de groothandel in bloemen en planten
- de zeevisserij
- papier en glas
- kunststof-, rubber- en lijmindustrie
- chemie
- sectorcommissie AVH (in oprichting)
- sectorcommissie Reisbranche (in oprichting)

Het voornaamste doel van de sectorcommissies is de uitwisseling van informatie tussen het pensioenfonds en de sociale partners in de aangesloten sectoren over zaken die van belang zijn voor de inhoud en uitvoering van de pensioenregelingen.

Vereniging van Gepensioneerden van Pensioenfonds PGB (VVG)

Pensioenontvangers van Pensioenfonds PGB kunnen lid worden van de Vereniging van Gepensioneerden (VVG). De VVG draagt kandidaten voor bij vacatures voor bestuurders namens pensioenontvangers en benoemt drie leden van het verantwoordingsorgaan namens pensioenontvangers.

BIJLAGEN BIJ HET BESTUURSLAG

Werkgeversraad

Werkgevers kunnen participeren in de werkgeversraad. Die draagt kandidaten voor bij vacatures voor bestuurders namens de werkgevers en benoemt leden van het verantwoordingsorgaan namens werkgevers.

Vakorganisaties FNV, NVJ en CNV

Vakorganisaties behartigen de belangen van actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers bij pensioenfondsen. Bij Pensioenfonds PGB zijn dat FNV, NVJ en CNV. Zij dragen bestuurders voor namens werknemers en pensioenontvangers. Ook benoemen zij leden van het verantwoordingsorgaan: zes namens werknemers en drie namens pensioenontvangers.

Bestuursbureau

Het bestuur en de commissies worden ondersteund door een bestuursbureau. Dit verzorgt het bestuurssecretariaat, de bestuursagenda, de beleidsvoorbereiding, de monitoring van de uitvoeringsorganisatie, de aansluitingen van nieuwe branches of bedrijven en de public affairs. Op het bestuursbureau werken per 31 december 2020 19 mensen.

Kantoor bestuursbureau

Bestuursbureau Pensioenfonds PGB:

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen • Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen • Nederland

Telefoon 020 541 82 00

www.pensioenfondspgb.nl

Uitvoeringsorganisatie

Het pensioen- en balansbeheer is uitbesteed aan PGB Pensioendiensten B.V. waarvan Pensioenfonds PGB de enige aandeelhouder is. De uitvoeringsorganisatie ondersteunt het bestuur bij de uitvoering van de strategie en het beleid. De dienstverlening van de uitvoeringsorganisatie bestaat uit pensioenadministratie en -communicatie, vermogensbeheer, balansmanagement, businessinformatiemanagement, finance, risk en actuariaat. Naast het werk voor Pensioenfonds PGB verzorgt PGB Pensioendiensten B.V. van oudsher de administratie van Stichting Algemeen Sociaal Fonds voor de Grafmediabranche. Bij de uitvoeringsorganisatie werken per 31 december 2020 279 mensen.

Kantoor uitvoeringsorganisatie

PGB Pensioendiensten B.V.

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen • Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen • Nederland

Telefoon 020 541 82 00

www.pgbpensioendiensten.nl

Certificerend actuaris

Dhr. drs. B. Weijers AAG verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Accountant

Dhr. P. Smit RA van KPMG Accountants N.V.

Compliance officer

Mw. B. van Tilburg van HVG Law LLP

Sleutelfunctiehouders

Risicobeheerfunctie

Mw. drs. H. Kapteijn RA

Actuariële functie

Dhr. drs. B. Weijers AAG verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Interne auditfunctie

Mw. drs. M. van Maarseveen RA

Bijlage 3: Sectorinformatie en nieuwe aansluitingen

Aantal deelnemers (uitgesplitst per sector)

	31 december 2020	31 december 2019
Grafimedia en reprografie	19.422	20.509
Procesindustrie	9.815	8.718
Chemische en farmaceutische industrie	8.749	8.476
Uitgeverijbedrijf	8.680	9.029
Dienstverlening	8.266	5.956
Groothandel in bloemen en planten	7.473	7.228
Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf	6.040	5.635
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	5.095	5.239
Maritieme aannemerij	4.881	3.079
(Technische) Groothandel	4.419	2.915
Papierindustrie	2.758	2.720
Verf- en drukinktindustrie	1.905	1.878
Zeevisserij	770	793
Informatie- en communicatie-industrie	392	-
Overig	834	391
Deelnemers met meerdere dienstverbanden	-360	-456
Totaal aantal deelnemers per 31 december	89.139	82.110

Aantal werkgevers (uitgesplitst per sector)

	31 december 2020	31 december 2019
Grafimedia en reprografie	1.343	1.397
Groothandel in bloemen en planten	537	526
Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf	142	135
Uitgeverijbedrijf	112	103
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	91	87
Chemische en farmaceutische industrie	75	68
Verf- en drukinktindustrie	70	71
Procesindustrie	62	55
(Technische) Groothandel	62	44
Dienstverlening	54	53
Zeevisserij	27	26
Papierindustrie	21	20
Maritieme aannemerij	7	10
Informatie- en communicatie-industrie	7	-
Overig	2	-
Werkgevers in meerdere sectoren	-18	-18
Totaal aantal werkgevers per 31 december	2.594	2.577

Nieuwe aansluitingen 2020 (uitgesplitst per sector)

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>		
	Bedrijven	(Gewezen) deelnemers en pensioengerechtigd	Overgedragen verplichtingen
	Aantallen	Aantallen	€
Groothandel in bloemen en planten	54	395	-
Grafimedia en reprografie	43	480	-
(Technische) Groothandel	21	1.502	-
Uitgeverijbedrijf	13	309	-
Kartonnage- en flexibele verpakkingsbedrijf	13	356	-
Procesindustrie	10	1.539	-
Dienstverlening	6	531	-
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	5	34	-
Maritieme aannemerij	5	2.376	-
Chemische en farmaceutische industrie	4	192	-
Papierindustrie	2	292	-
Zeevisserij	2	2	-
Verf- en drukindustrie	1	3	-
Informatie- en communicatie-industrie	1	10	-
Overig	4	317	-
Totaal in 2020	184	8.338	-

Bijlage 4: Statuten- en reglementswijzigingen

Het reglement van Pensioenfonds PGB kent drie delen: het basisreglement (deel I), het reglement waarin werkgevers- of sectorspecifieke bepalingen zijn weergegeven (deel II) en de bijlage met actuariële factoren en de wettelijke referentiegegevens (deel III).

De basisreglementen en sectorspecifieke reglementen zijn te vinden op de website van Pensioenfonds PGB.

Statuten

Per 1 januari 2021 (bestuursbesluiten van 22 oktober, 10 december en 17 december 2020)

- De statutaire werkingssfeer in artikel 3 is in de leden 10 respectievelijk 15 uitgebreid met de sinds 1 januari 2021 verplicht bij het pensioenfonds aangesloten bedrijfstakken groothandel in aardappelen, groenten of fruit, eieren en kaas respectievelijk reisbranche;
- In artikel 6 lid 1 is de gewijzigde samenstelling van het bestuur beschreven. Dit als gevolg van de invoering van het paritair-plus model. De werkgevers- en werknemersorganisaties hebben beiden één zetel minder in het bestuur ten gunste van een onafhankelijk lid als bedoeld in artikel 100 lid 6 Pensioenwet. Daarnaast is aan lid toegevoegd dat het bestuur ook bevoegd is besluiten te nemen als er een vacature is;
- In artikel 7 is de term 'plaatsvervangend voorzitter' vervangen door 'vicevoorzitter';
- In artikel 9 lid 6 is voor een zestal specifiek genoemde bestuursbesluiten het vereiste van een twee/derde gekwalificeerde meerderheid van stemmen gewijzigd in een drie/vierde gekwalificeerde meerderheid;
- In artikel 9 lid 8 is het elektronisch vergaderen geregeld, waarmee de vergaderpraktijk van het bestuur sinds het begin van de coronacrisis een statutaire basis krijgt;
- In artikel 18 is een statutaire basis gecreëerd voor de positie van de actuariële functie, interne auditfunctie en risicobeheerfunctie (sleutelfunctiehouders als bedoeld in artikel 143a Pensioenwet);
- Er is een overgangsbepaling toegevoegd waarin, gelet op de invoering van het paritair-plus model, per bestuurslid is aangegeven tot welke categorie het betreffende bestuurslid behoort.

Pensioenreglement uitkeringsovereenkomst

Per 1 januari 2020 (bestuursbesluit 9 januari 2020)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 1 onder j: de wijze waarop een gezamenlijk huishouden kan worden aangemeld is aangescherpt;
- Artikel 4 lid 10: de grondslag voor het vaststellen van premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid is aangepast. De driejaarsmiddeling is vervangen door een éénjaarsmiddeling;
- Artikel 8 lid 2: de grondslag voor het vaststellen van het bereikbaar partnerpensioen bij overlijden van de deelnemer is aangepast. De driejaarsmiddeling is vervangen door een éénjaarsmiddeling;
- Artikel 11 lid 1: de grondslag voor het vaststellen van het bereikbaar wezenpensioen bij overlijden van de deelnemer is aangepast. De driejaarsmiddeling is vervangen door een éénjaarsmiddeling.

Deel II Sectorspecifieke bepalingen

De volgende parameters zijn aangepast:

- Bedrijfstak Grafimedia en Reprografie: franchise van 15.508 euro (2019: 15.503 euro) en een maximum pensioengevend loon van 57.232 euro (2019: 55.927 euro);
- Bedrijfstak Kartonage- en Flexibele Verpakkingenbedrijf: franchise van 17.632 euro (2019: 17.158 euro) en een fiscaal maximum pensioengevend loon van 110.111 euro (2019: 107.593 euro);
- Bedrijfstak De Bereide Verf- en/of Drukinktindustrie: franchise van 16.277 euro (2019: 15.919 euro) en een maximum pensioengevend loon van 71.540 euro (2019: 69.909 euro).

Per 1 januari 2021 (bestuursbesluit 19 november 2020)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen worden aangepast:

- Artikel 1 onder b: definitie van deelnemer is uitgebreid. Reglementair is vastgelegd dat een DGA niet kan deelnemen aan de pensioenregeling;
- Artikel 1 onder u: definitie onbetaald verlof is uitgebreid het aanvullend geboorteverlof in het kader van de Wet WIEG.

Pensioenreglement premieovereenkomst

Per 1 januari 2020 (bestuursbesluit 9 januari 2020)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 1 onder j: de wijze waarop een gezamenlijk huishouden kan worden aangemeld is aangescherpt;
- Artikel 7 lid 10: de grondslag voor het vaststellen van premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid is aangepast. De driejaarmiddeling is vervangen door een éénjaarsmiddeling;
- Artikel 11 lid 2: de grondslag voor het vaststellen van het bereikbaar nabestaandenpensioen bij overlijden van de deelnemer is aangepast. De driejaarsmiddeling is vervangen door een éénjaarsmiddeling.

Per 1 januari 2020 (bestuursbesluit 12 maart 2020)

Deel II Sectorspecifieke bepalingen

Voor de sectoren Zeevisserij respectievelijk Groothandel in Bloemen en Planten zijn de volgende wijzigingen in werking getreden.

Zeevisserij

- Het benuttingspercentage voor de groep Vissers bedraagt 100 procent (2019: 99 procent) en het fictieve opbouwpercentage 1,875 procent (2019: 1,856 procent). Voor de groep Walpersoneel bedragen deze percentages respectievelijk 92 procent (2019: 60 procent) en 1,725 procent (2019: 1,125 procent). Tevens zijn de beschikbare premiepercentages per leeftijdsklasse aangepast;
- Het jaarlijks beoogd partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum is aangepast. Deze bedraagt voor de groep Vissers 1,3125 procent (2019: 1,299 procent) van de pensioengrondslag per deelnemersjaar en 1,3125 procent (2019: 1,299 procent) van de pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal jaren, rekening houdend met het bepaalde in artikel 11 van het Pensioenreglement Premieovereenkomst, gerekend vanaf het moment van overlijden tot de reguliere pensioendatum (nog te vervullen deelnemersjaren).
Voor de groep Walpersoneel bedragen deze percentages respectievelijk 1,2075 procent (2019: 0,788 procent) en 1,2075 procent (2019: 0,788 procent);
- Het maximum pensioengevend loon 57.232 euro (2019: 55.927 euro). De franchise bedraagt 14.167 euro (2019: 14.040 euro);
- De hoogte van de Anw Plus verzekering bedraagt 18.073 euro (2019: 17.944 euro).

Groothandel in Bloemen en Planten

- Het benuttingspercentage bedraagt 83 procent en het fictieve opbouwpercentage 1,55625 procent. Dit is in vergelijking met 2019 niet aangepast;
- De franchise voor de beschikbare premie bedraagt 14.703 euro (2019: 14.344 euro);
- Het maximum pensioengevend loon is aangepast aan het fiscaal maximum pensioengevend loon van 110.111 euro (2019: 107.593 euro).

Per 4 juni 2020 (bestuursbesluit 23 april 2020)

Deel I Basisregeling

Het volgende artikel is aangepast:

- Artikel 15a: Voor (gewezen) deelnemers is een keuzemogelijkheid geïntroduceerd om af te wijken van de standaard (neutrale) life cycle en zelf een life cycle te laten kiezen.

BIJLAGEN BIJ HET BESTUURSLAG

Per 1 januari 2021 (bestuursbesluit 19 november 2020)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 1 onder b: definitie van deelnemer is uitgebreid. Reglementair is vastgelegd dat een DGA niet kan deelnemen aan de pensioenregeling;
- Artikel 1 onder u: definitie onbetaald verlof is uitgebreid het aanvullend geboorteverlof in het kader van de Wet WIEG;
- Artikel 1 onder al: definitie life cycle is aangepast.

Reglement PGB WIA-excedentpensioen

Per 1 januari 2021 (bestuursbesluit 19 november 2020)

Het volgende artikel is aangepast:

- Artikel 9 lid 2: Het premiepercentage is gewijzigd in 1,4 procent van de WIA-pensioengrondslag.

Bijlage 5: Toelichting op het buffervermogen

Pensioenfonds PGB heeft in 2020 het herstelplan geactualiseerd. Het is opgesteld volgens het Financieel Toetsingskader.

Solvabiliteitsbuffers ultimo 2020 versus 2019 (strategisch beleggingsbeleid):

	2020	2019
	%Vereist Vermogen	%Vereist Vermogen
S1 Renterisico	0,4%	1,8%
S2 Risico zakelijke waarden	15,5%	17,2%
S3 Valutarisico	3,3%	4,7%
S5 Kredietrisico	3,5%	2,8%
S6 Verzekeringstechnische risico	2,6%	2,5%
S10 Actief-beheerrisico	2,9%	3,3%
Diversificatie-effect	-9,9%	-11,8%
Totaal Vereist Eigen Vermogen-perscentage	18,3%	20,5%

Pensioenfonds PGB houdt geen solvabiliteitsbuffers aan voor het liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8) en operationeel risico (S9). Het pensioenfonds heeft veel liquide beleggingen die relatief snel te gelde kunnen worden gemaakt zonder direct tot waardeverlies te leiden. Een specifiek buffervermogen voor eventueel liquiditeitsrisico (S7) is niet noodzakelijk. Het belangrijkste instrument tegen het concentratierisico (S8) is spreiding van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, regio's, landen, sectoren en debiteuren. Het pensioenfonds accepteert bewust concentratierisico op hoogwaardige Europese staatsobligaties. Voor het risico van actief beheer (S10) maakt het pensioenfonds een correctie op de standaardtoets voor indirecte vastgoedbeleggingen en voor aandelenbeleggingen in opkomende markten.

Voor het operationeel risico (S9) wordt ook geen buffervermogen aangehouden. Het pensioenfonds beperkt operationele risico's door hoge kwaliteitseisen te stellen aan de uitvoeringsorganisatie, door *operational due diligence* onderzoek en door het opvragen en analyseren van controleverklaringen van de meeste uitbestedingsrelaties. De uitvoeringsorganisatie rapporteert rechtstreeks aan de commissie financiën, risicomanagement en actuariële zaken over de doeltreffendheid van de beheersingsmaatregelen. Er is een incidentenmanagementbeleid voor integriteitsincidenten en voor operationele incidenten.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020

(na bestemming van saldo van baten en lasten)

Bedragen in miljoenen euro's

		31 december 2020	31 december 2019
	Toelichting*	€	€
ACTIVA			
Vastgoed en infrastructuur		1.683	1.775
Aandelen		12.784	14.490
Vastrentende waarden		16.894	13.411
Derivaten		871	397
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	32.232	30.073
Vastgoed en infrastructuur		16	13
Aandelen		123	101
Vastrentende waarden		88	71
Derivaten		5	2
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	232	187
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	5	3
Deelneming	(4)	6	1
Materiële vaste activa	(5)	25	15
Vorderingen en overlopende activa	(6)	159	95
Overige activa	(7)	74	24
Totaal activa		32.733	30.398
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(8)	802	1.536
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	(9)	30.985	28.229
Technische voorzieningen risico deelnemers	(10)	229	185
Overige schulden en overlopende passiva	(11)	717	448
Totaal passiva		32.733	30.398
Actuele UFR-dekkingsgraad		102,6	105,4
Beleidsdekkingsgraad		96,3	103,3

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Staat van baten en lasten over 2020

		<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
		2020	2019
		€	€
<i>Toelichting*</i>			
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(12)	775	672
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(13)	39	29
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(14)	1.990	4.081
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(15)	18	24
Totaal baten		2.822	4.806
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(16)	719	694
Pensioenuitvoeringskosten	(17)	33	31
<i>Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds</i>			
Pensioenopbouw		893	623
Rentetoevoeging		-93	-58
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-733	-709
Wijziging marktrente		3.486	3.641
Wijziging actuariële uitgangspunten		-843	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-2	462
Overige mutaties technische voorzieningen		48	-43
		2.756	3.916
Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers	(10)	44	45
Saldo herverzekering	(18)	1	-
Saldo overdracht van rechten	(19)	2	-499
Overige lasten	(20)	1	-
Totaal lasten		3.556	4.187
Saldo van baten en lasten		-734	619
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Mutatie vereiste reserve		-734	619

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

Kasstroomoverzicht over 2020

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Bedragen in miljoenen euro's

	2020	2019
Toelichting*	€	€
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies van werkgevers en werknemer	711	649
Ontvangen premies voor risico deelnemers	39	29
Betaalde pensioenuitkeringen	-719	-694
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-34	-29
Ontvangen waardeoverdrachten	16	514
Betaalde waardeoverdrachten	-19	-28
Ontvangen overige mutaties	-32	-24
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-38	417
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen voor risico pensioenfonds	25.426	31.089
Verkopen beleggingen voor risico deelnemers	128	123
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	637	705
Aankopen beleggingen voor risico pensioenfonds	-25.620	-32.310
Aankopen beleggingen voor risico deelnemers	-127	-140
Betaalde kosten vermogensbeheer	-60	-41
Gestelde zekerheden in liquide middelen	331	-19
Ontvangen overige mutaties beleggingen	-627	189
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	88	-404
Mutatie liquide middelen	50	13
Samenstelling geldmiddelen	31 december 2020	31 december 2019
Liquide middelen einde boekjaar	(7)	24
Liquide middelen begin boekjaar	24	11
Mutatie liquide middelen	50	13

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Toelichting behorende tot de jaarrekening

Inleiding

Het doel van de Stichting Pensioenfonds PGB, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna 'Pensioenfonds PGB'), opgericht in 1953, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41198535, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt Pensioenfonds PGB uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Pensioenfonds PGB geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling voor ondernemingen en onderdelen van ondernemingen die bedrijfsactiviteiten uitoefenen die vallen onder de werkingssfeer van Pensioenfonds PGB.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen.

Het bestuur heeft op 15 april 2021 de jaarrekening vastgesteld.

Algemene grondslagen

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in miljoenen euro's (tenzij anders vermeld), wat tevens de functionele valuta is.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2020, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2020.

Vergelijking met voorgaand jaar

Per 1 oktober heeft Pensioenfonds PGB de bewaarfunctie en de beleggingsadministratie overgebracht van Caceis naar Northern Trust. Gezien de complexiteit om verloopoverzichten en resultaten over het gehele boekjaar 2020 uit twee verschillende bronsystemen samen te voegen, zijn ook alle beleggingsmutaties in 2020 in de maanden voorafgaand aan de transitie in het bronsysteem van Northern Trust vastgelegd.

Voor het gehele jaar zijn de waarderingen van beleggingen gebaseerd op de waarderingsgrondslagen zoals deze in het bronsysteem van Northern Trust worden toegepast. Deze waarderingsgrondslagen komen nagenoeg overeen met die bij Caceis. In enkele gevallen wordt bij eenzelfde waarderingsgrondslag een andere databron gehanteerd. Dit is met name het geval bij vastrentende waarden en rentederivaten. Om die reden wijkt de marktwaarde van de beleggingen in de beginpositie in het bronsysteem van Northern Trust 9,2 miljoen euro positief af van de waarde per eind 2019 bij vermogensbeheerder Caceis. Dit verschil is begin 2020 als indirecte beleggingsopbrengst in de verlies en winstrekening verwerkt.

Op de feitelijke transitiedatum van 1 oktober 2020 bedroeg het totaal van de waarderingsverschillen 11,0 miljoen euro. Dat is slechts een kleine toename ten opzichte van de 9,2 miljoen euro per begin 2020. De impact op het resultaat in het boekjaar is daarmee gering.

Presentatiewijzigingen

Er zijn geen presentatiewijzigingen.

JAARREKENING

Schattingswijzigingen

De actuariële grondslagen en methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

Vanaf 30 september 2020 is de grondslag voor de overlevingskansen gebaseerd op de Prognose tafel AG2020 zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met de ervaringssterfte aan de hand van recente gegevens over het deelnemersbestand. In boekjaar 2020 is een onderzoek uitgevoerd naar de gehanteerde ervaringssterfte. Naar aanleiding van dit onderzoek is de ervaringssterfte gewijzigd per einde van het boekjaar.

De overgang naar de nieuwe prognose tafel en de wijziging van de ervaringssterfte hebben tezamen geleid tot een verlaging van de technische voorzieningen met 843 miljoen euro.

Consolidatiekring

Pensioenfonds PGB houdt alle aandelen in de uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten B.V. te Amstelveen. PGB Pensioendiensten B.V. is een groepsmaatschappij, maar wordt niet geconsolideerd in de jaarrekening van het pensioenfonds in verband met de te verwaarlozen betekenis. Dit wordt afgemeten aan de invloed van de dochtermaatschappij op solvabiliteit en liquiditeit. Het pensioenfonds maakt gebruik van de vrijstelling zoals bepaald in art. 2:407 lid 1 BW.

Verwerking van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar Pensioenfonds PGB zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Hierdoor kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De rentebaten en rentelasten die samenhangen met de gesaldeerd opgenomen financiële vaste activa en financiële verplichtingen, worden ook gesaldeerd opgenomen.

JAARREKENING

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur een oordeel vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgd heeft.

Wijzigingen in schattingen in de voorziening voor pensioenverplichtingen worden toegelicht onder de betreffende waarderingsgrondslag. Het financieel effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's, de functionele valuta van Pensioenfonds PGB, tegen de koers per balansdatum. Voor de omrekening worden de koersen gebruikt zoals WM/Reuters (fixing van 16:00, Londense tijd) die verstrekt. Baten en lasten die voortvloeien uit transacties in vreemde valuta's, worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten. Valutaresultaten voortvloeiend uit beleggingen zijn opgenomen in het resultaat beleggingen.

	31 december 2020	Gemiddelde 2020	31 december 2019	Gemiddelde 2019
	€	€	€	€
GBP	0,90	0,89	0,85	0,88
JPY	126,33	121,83	121,77	122,06
USD	1,22	1,14	1,12	1,12
CHF	1,08	1,07	1,09	1,11
HKD	9,49	8,85	8,73	8,77
AUD	1,59	1,65	1,60	1,61
CAD	1,56	1,53	1,46	1,49
SEK	10,05	10,49	10,50	10,58

Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden tegen actuele waarde gewaardeerd. Participaties in beleggingsinstellingen gespecialiseerd in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die beleggingen.

Overige vorderingen en schulden inzake beleggingen zijn de te vorderen of te betalen posities c.q. tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties. Deze posities worden opgenomen overeenkomstig de waardering van de betreffende beleggingscategorie. In de specificaties worden zij als 'Overig' gerapporteerd.

Afhankelijk van de beschikbaarheid van objectieve gegevens, geldt bij de bepaling van de actuele waarde de waarderingssystematiek zoals hieronder beschreven. Hierbij wordt een getrapte aanpak toegepast. Wanneer een objectievere waarderingmethode niet (goed) bruikbaar is, wordt een minder objectieve aanpak gevolgd overeenkomstig de hieronder beschreven niveaus.

JAARREKENING

Genoteerde marktprijzen (level 1)

In liquide marktomstandigheden wordt de waardering gebaseerd op de 'marked-to-market' methode, waarbij gebruik wordt gemaakt van beurskoersen en uit de markt herleidbare objectieve prijzen, verstrekt door externe prijsleveranciers als ICE, IHS Markit, SIX Financial en Bloomberg.

Onafhankelijke taxaties (level 2)

Als er geen, door externe prijsleveranciers verstrekte beurskoersen en uit de markt herleidbare, objectieve prijzen beschikbaar zijn, wordt de actuele waarde gebaseerd op door markthandelaren afgegeven broker quotes of op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties.

Modelmatige waarderingen (level 3)

In illiquide en bilaterale markten wordt volgens de 'marked-to-model'-methode gewaardeerd aan de hand van door de uitvoerder beheerde modellen. Deze aanpak wordt onder meer toegepast bij bilateraal verhandelde derivaten waarbij markconforme waarderingmodellen worden gevoed met uit actieve markten herleidbare variabelen. En bij illiquide kapitaalbelangen zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Andere waarderingmethoden (level 4)

Als de actuele waarde niet ontleend kan worden aan marktdata, wordt deze gebaseerd op aannamen en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Dit is onder meer het geval bij beleggingen gewaardeerd op intrinsieke waarde aan de hand van de meest recente rapportages.

Wanneer niet-beursgenoteerde beleggingen worden verkocht waarvoor op balansdatum een bindend bod is ontvangen, dan worden deze beleggingen verantwoord tegen de geboden waarde van dat bod, onder aftrek van de kosten die met de verkoop samenhangen.

Kapitaalbelangen in fondsen worden verantwoord tegen de nettovermogenswaarde, de waardering overeenkomstig de grondslagen die een fonds hanteert voor de waardering van zijn activa en passiva. Bij deze grondslagen worden beleggingen gewaardeerd op basis van de door de fondsmanager toegepaste modellen en externe taxaties. Hierbij wordt vaak aangesloten bij de internationaal erkende waarderingrichtlijnen van brancheorganisaties, zoals IPEV (infrastructuur en private equity) en RICS (vastgoed).

Investerings in hypotheekfondsen worden ook verantwoord tegen de nettovermogenswaarde. De onderliggende hypotheekleningen worden gewaardeerd volgens de *marked-to-model*-methode, waarbij toekomstige kasstromen worden verdisconteerd tegen uit de markt herleidbare rentetarieven.

Vastgoed en infrastructuur

Beursgenoteerde beleggingen in vastgoed en infrastructuur worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen in vastgoed en infrastructuur worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde volgens opgaven van de fondsmanagers. Waar nodig worden correcties gemaakt op basis van recente ontwikkelingen of andere betrouwbare informatie over deze opgaven.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde aandelen of participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde volgens opgaven van de fondsmanagers c.q. de gecontroleerde jaarrekeningen van deze fondsen. De nettovermogenswaarde bij aandelenfondsen zijn gebaseerd op een balans waarin de onderliggende activa zijn gewaardeerd op basis van beurskoersen.

Niet-beursgenoteerde kapitaalbelangen in private equity fondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde die door fondsmanagers of het management van de betreffende beleggingen zijn bepaald. De waarderingen per ultimo boekjaar baseren zich op de formele waardering door de fondsmanagers per eind derde kwartaal. Deze formele waarderingen worden aangepast voor kasstromen in het vierde kwartaal en geschatte resultaten over het vierde kwartaal. Waar nodig worden correcties gemaakt op basis van recente ontwikkelingen of andere betrouwbare informatie uit externe bronnen.

JAARREKENING

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden die verhandeld worden op liquide markten, worden gewaardeerd tegen uit actieve markten herleidbare prijzen, *broker quotes* of modelwaarderingen met inachtneming van de eerder beschreven getrapte aanpak. Waar vastrentende waarden niet via liquide markten verhandeld worden en er geen uit actieve markten herleidbare prijzen beschikbaar zijn, vindt waardebeoordeling plaats op grond van de door deze beleggingen genereerde verwachte kasstromen (rente en aflossingen) Deze worden contant gemaakt tegen de geldende rekenrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico en/of oninbaarheid) en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen actuele waarde op grond van relevante beursnoteringen of, als niet beschikbaar, op basis van modelwaarderingen bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen en uit actieve markten herleidbare variabelen. Derivaten met positieve marktwaarden worden opgenomen onder 'Beleggingen'; derivaten met negatieve marktwaarden worden opgenomen onder 'Overige schulden en overlopende passiva'.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van beleggingen voor risico deelnemers komen overeen met die voor de 'Beleggingen voor risico pensioenfondsen'.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen per 31 december 2020, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Deelneming

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde, op basis van de grondslagen van het pensioenfonds. Gebruikmakend van de vrijstelling in art. 2: 407 lid 1 BW wordt er geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld. De deelneming PGB Pensioendiensten B.V. brengt zelfstandig een jaarverslag uit.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt als het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden van dat actief zullen toekomen aan het Pensioenfonds PGB en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Hierbij rekening houdend met de eventuele restwaarde van de individuele activa. Op bedrijfsterreinen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting.

Materiële vaste activa met een beperkte gebruiksduur worden afzonderlijk afgeschreven op basis van de economische levensduur. De onderneming past de componentenbenadering toe voor materiële vaste activa als belangrijke afzonderlijke

JAARREKENING

bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn. Rekening houdend met verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon, worden deze bestanddelen afzonderlijk afgeschreven.

De volgende afschrijvingstermijnen worden hierbij gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen	:	40 jaar
Verbouwingen	:	25 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	:	4-10 jaar

Onderhoudsuitgaven worden alleen geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden van het object.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor de deelneming en materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderverslies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderverslies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderverslies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderverslies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderverslies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als geen sprake is van transactiekosten), voor zover van toepassing onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties. Vorderingen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Overige activa

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen. Onder de liquide middelen zijn opgenomen de banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn. Deze worden onderscheiden naar tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Het eigen vermogen van Pensioenfonds PGB bestaat uit het stichtingskapitaal en verschillende reserves. Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans. Op basis van de Pensioenwet moet minimaal een eigen vermogen van ongeveer 5 procent van de technische voorzieningen aangehouden worden. De grondslagen voor de verschillende componenten van het eigen vermogen worden hieronder verder toegelicht.

Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal is het kapitaal zoals in de statuten vermeld.

Vereiste reserve

Onder de vereiste reserve wordt opgenomen het bedrag aan solvabiliteitsbuffers dat moet worden aangehouden in de zogenoemde evenwichtssituatie van het vereiste vermogen van Pensioenfonds PGB.

Vrije reserve

Het saldo van baten en lasten wordt, voor zover niet toegevoegd aan de vereiste reserve, toegevoegd aan de vrije reserve.

Solvabiliteitsreserve

Onder solvabiliteitsreserve wordt het bedrag opgenomen dat moet worden aangehouden in relatie tot de technische voorzieningen voor risico deelnemers.

Technische voorzieningen risico pensioenfonds

De technische voorzieningen risico pensioenfonds worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen op balansdatum. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag-)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur zoals door DNB voorgeschreven.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het geldende pensioenreglement op de balansdatum en van de over de verworven aanspraken over de verstreken deelnemersjaren. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken een toeslag kan worden verleend. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met de contante waarde van de pensioenopbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De actuariële uitgangspunten zijn bepaald op prudente grondslagen, waarbij rekening is gehouden met de te verwachte trend in overlevingskansen.

De technische voorzieningen zijn de actuariële bepaalde gekapitaliseerde waarden van de tot de berekeningsdatum verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten inclusief, als van toepassing, de toeslag op de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten per 1 januari van het volgende jaar. Bij de technische voorzieningen worden de volgende verzekeringstechnische grondslagen in acht genomen:

- Overlevingstafel: Prognosetafel AG2020;
- Factoren met fondsspecifieke ervaringssterfte ter correctie van de overlevingstafel, toegepast op de overlevingskansen van de hoofd- en meeverzekerde variërend naar geslacht en leeftijd;
- Bij collectieve waardeovernames wordt ook een populatiespecifieke ervaringssterfte afgeleid. Aan de hand van deze populatiespecifieke ervaringssterfte wordt de koopsom gecorrigeerd met een langlevensopslag. De ontvangen langlevensopslag wordt aangehouden in de langlevensvoorziening. Op het moment dat de fondsspecifieke ervaringssterfte wordt herijkt kan deze langlevensvoorziening (gedeeltelijk) vrijvallen tegen de (eventuele) verzwaaring van de technische voorzieningen;
- Alle mannen zijn drie jaar ouder verondersteld dan hun partner;
- Toepassing van partnerfrequenties. Voor niet-gepensioneerde deelnemers wordt er een factor toegepast die enerzijds de kans weergeeft dat de hoofdverzekerde een partner heeft en er daarom na overlijden een partnerpensioen op de medeverzekerde ingaat. Anderzijds is de factor vanaf de 66-jarige leeftijd 100 procent om te bereiken dat er voldoende voorziening voor partnerpensioen is aangelegd als de hoofdverzekerde besluit tot uitruil of andere vormen van flexibilisering overeenkomstig het pensioenreglement. Voor gepensioneerde deelnemers wordt uitgegaan van de feitelijke burgerlijke staat;
- Voor alle actieve verzekerden is een latent nabestaandenpensioen verzekerd;
- Rente: rekenrentes geldend voor pensioenfonds volgens de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur;
- Financiering van de op te bouwen aanspraken tot de pensioendatum van verzekerden die arbeidsongeschikt zijn: bij de bepaling van de technische voorzieningen voor arbeidsongeschikte deelnemers is geen rekening gehouden met een revalidatiekans;

JAARREKENING

- Excassokosten: ter dekking van toekomstige uitvoeringskosten van ingegane pensioenen is in de technische voorzieningen een opslag van 2 procent opgenomen. De 2 procent is voldoende om de kosten van de uitvoering te betalen als er geen premieontvangsten meer zijn;
- IBNR: dit is een voorziening voor deelnemers die in enig jaar ziek zijn en als gevolg daarvan binnen twee jaar arbeidsongeschikt kunnen worden en dan in aanmerking komen voor premievrijstelling voor toekomstige pensioenopbouw. De voorziening IBNR wordt vastgesteld als de opslag die door het pensioenfonds voor premievrijstelling in de premie is opgenomen in de afgelopen twee jaren. Daarnaast worden IBNR-opslagen vanuit collectieve waardeovernames aan de IBNR toegevoegd;
- Afwijkingen van de pensioenregeling zijn vastgelegd in excedentcontracten en worden meegenomen bij de bepaling van de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen risico deelnemers

De waarde van de technische voorzieningen risico deelnemers is gelijk aan de waarde van de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen vermeerderd met een solvabiliteitsopslag van 1 procent.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden overige schulden en overlopende passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als geen sprake is van transactiekosten).

VPL

Onder overige schulden wordt de al beschikbare financiering voor de uitvoering van de voorwaardelijke backservice verantwoord. De toekenning van onvoorwaardelijke pensioenrechten vindt plaats op basis van besluiten van sociale partners. In het kader van de Wet VPL (Wet aanpassing fiscale behandeling VUT, prepensioen en introductie levensloopregeling) kunnen voorwaardelijke backservicerechten binnen een termijn van 15 jaren na de toezegging worden gefinancierd (uiterlijk 31 december 2022). De VPL-gelden zijn belegd in deposito's waarop de EONIA-rente wordt vergoed. Als de EONIA-rente negatief is, dan wordt het negatieve rendement niet onttrokken uit de VPL-gelden.

Collectieve waardeovernames

Aansluitingen worden verwerkt op het overdrachtsmoment van de verplichtingen. Het resultaat dat ontstaat vanaf het moment dat het contract is afgesloten tot het overdrachtsmoment wordt, als van toepassing, verantwoord onder het resultaat beleggingen.

Dekkingsgraden

Voor de berekening van de dekkingsgraad wordt de actuele waarde van de beleggingen gedeeld door technische voorzieningen per balansdatum. Voor de berekening van de technische voorzieningen wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds worden ten behoeve van deze berekening de technische voorzieningen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premie wordt berekend op basis van het pensioenreglement. Op basis van extrapolatie vindt een schatting plaats voor zover de van werkgevers te ontvangen informatie niet is verkregen. De premiebijdragen bestaan uit:

- de feitelijke premie op basis van het pensioenreglement;
- onttrekking voor inkoop toegekende VPL-aanspraken;
- overlopende post inzake nog te ontvangen premie over het boekjaar.

JAARREKENING

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premie wordt berekend op basis van het pensioenreglement.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

De beleggingsresultaten worden aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer. Directe en indirecte beleggingsresultaten evenals aan de verslagperiode toegerekende beleggingskosten worden afzonderlijk gepresenteerd.

Onder de directe beleggingsresultaten worden de opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd, evenals bronbelasting en daarmee samenhangende terugvorderingen. Dividenden worden op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Indirecte beleggingsresultaten zijn waardeveranderingen die aan de periode waarin zij optreden, worden toegerekend. Waardeveranderingen omvatten zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde waardemutaties.

Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

De grondslagen voor de bepaling van de beleggingsresultaten voor risico deelnemers komen overeen met die voor de 'Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds'.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen.

Indexering en overige toeslagen

In boekjaar 2020 heeft er geen toeslagverlening (of korting) plaatsgevonden.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorzieningen wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur primo verslagjaar.

Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

JAARREKENING

Wijziging actuariële uitgangspunten

In boekjaar 2020 zijn de volgende actuariële uitgangspunten voor de vaststelling van de technische voorzieningen gewijzigd:

- De overlevingstafel is geactualiseerd. Op 9 september 2020 heeft het Actuariële Genootschap een nieuwe overlevingstafel gepubliceerd, namelijk de Prognosetafel AG2020. De Prognosetafel AG2020 is vanaf 30 september 2020 verwerkt in de technische voorzieningen;
- De factoren met pensioenfondsspecifieke ervaringssterfte ter correctie van de overlevingstafel zijn gewijzigd per 31 december 2020.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

In 2020 heeft er geen collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden.

Overige mutaties technische voorzieningen

De overige mutaties worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers

De mutatie in de technische voorzieningen voor risico deelnemers heeft vooral betrekking op ontvangen premiebijdragen, toevoeging van rendement, in- en uitgaande waardeoverdrachten en omzetting naar technische voorzieningen voor rekening pensioenfonds (carousel).

Saldo herverzekering

Het saldo herverzekering heeft betrekking op de betaalde premie aan de herverzekeraar, ontvangen claims van de herverzekeraar en op de mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen. De mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen heeft betrekking op de toe- en afname van het aantal arbeidsongeschikte deelnemers in de beschikbare premieregeling, wijziging marktrente, onttrekking voor pensioenopbouw en overige mutaties.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is overeenkomstig de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten. Onder de post ontvangen waardeoverdrachten zijn de liquide middelen verantwoord die bij de waardeovernames zijn ontvangen.

Toelichting op de balans per 31 december 2020

Activa

1. Beleggingen voor risico pensioenfondsen

De mutaties in de beleggingen voor risico pensioenfondsen zijn als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	1.775	14.490	13.411	397	30.073
Aankopen/verstrekkingen	347	4.319	15.867	788	21.321
Verkopen /aflossingen	-315	-5.984	-12.252	-1.962	-20.513
Herwaardering	-119	-155	148	1.554	1.428
Overige mutaties	-5	114	-280	94	-77
Stand per 31 december 2020	1.683	12.784	16.894	871	32.232
Schuldpositie derivaten					-36
					32.196

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019	1.558	11.402	12.145	510	25.615
Aankopen/verstrekkingen	269	3.489	28.986	136	32.880
Verkopen /aflossingen	-215	-2.976	-27.924	-207	-31.322
Herwaardering	159	2.720	431	116	3.426
Overige mutaties	4	-145	-227	-158	-526
Stand per 31 december 2019	1.775	14.490	13.411	397	30.073
Schuldpositie derivaten					-84
					29.989

De totale waarde van de portefeuille is inclusief *cash collateral* van 615 miljoen euro (2019: 284 miljoen euro). Deze middelen worden in het kader van liquiditeitenbeheer uitgezet op deposito's en geldmarktfondsen. De beleggingen zijn gepresenteerd volgens het doorkijkprincipe. Bij fondsbeleggingen wordt doorgekeken naar de beleggingen in het fonds. Naast het *cash collateral*, is er onderpand ontvangen in de vorm van obligaties. De waarde hiervan bedraagt op balansdatum 238 miljoen euro.

Gezien het liquide karakter van deposito's en geldmarktfondsen worden het vrijvallen en herinvesteren van gelden in deze beleggingscategorieën per maand gesaldeerd als aankoop of verkoop. Met derivaten worden specifieke risico's voor een bepaalde periode afgedekt, waarbij de einddatum van deze periode telkens wordt doorgerold. Aangezien de afdekking van risico's vergelijkbaar in stand wordt gehouden worden de aan- en verkopen wegens het verschuiven van de aflooptdatum ook gesaldeerd per maand meegenomen.

In 2019 en 2020 zijn de beleggingen in vastgoed- en infrastructuurfondsen, overeenkomstig het strategieplan, verder uitgebreid. In 2020 is ook de implementatie van het strategieplan voor de aandelen afgerond, waarbij afscheid is genomen van de aandelenfondsen en de waarden die waren ondergebracht in mandaten.

De renteafdekking is dynamisch, wat inhoudt dat deze wordt aangepast aan het renteniveau. Bij fluctuerende rente wordt gehandeld in vastrentende waarden en rentederivaten, waardoor de aan- en verkopen stijgen. In 2020 is Pensioenfonds PGB overgegaan op een dynamische valuta-afdekking van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

JAARREKENING

De levelindeling van de beleggingen voor risico pensioenfonds is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

Per 31 december 2020	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
	€	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur					
Indirect vastgoed	373	733	-	5	1.111
Infrastructuur	-	-	-	548	548
Liquide middelen	24	-	-	-	24
	397	733	-	553	1.683
Aandelen					
Aandelen volwassen markten	9.672	-	-	-	9.672
Aandelen opkomende markten	2.807	-	-	-	2.807
Private equity	-	-	-	37	37
Liquide middelen	277	-	-	-	277
Overig	-9	-	-	-	-9
	12.747	-	-	37	12.784
Vastrentende waarden					
Bedrijfsobligaties	6.471	-	-	55	6.526
Staatsobligaties	5.354	-	-	-	5.354
Hypotheken	220	-	1.840	23	2.083
Bank loans	1.311	-	-	-	1.311
Deposito's	1.293	-	-	-	1.293
Liquide middelen	337	-	-	-	337
Overig	-10	-	-	-	-10
	14.976	-	1.840	78	16.894
Derivaten					
Rentederivaten	-	-	638	-	638
Valutaderivaten	-	-	138	-	138
Aandelenderivaten	-	-	58	1	59
	-	-	834	1	835
Totaal beleggingen 31 december 2020	28.120	733	2.674	669	32.196
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>88%</i>	<i>2%</i>	<i>8%</i>	<i>2%</i>	<i>100%</i>
Totaal beleggingen 31 december 2019	26.278	687	2.244	780	29.989
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>88%</i>	<i>2%</i>	<i>7%</i>	<i>3%</i>	<i>100%</i>

De waarde van de derivaten bevat ook de derivaten met een negatieve marktwaarde. Hierdoor wijkt deze waarde met 36 miljoen euro (2019: 84 miljoen euro) af van de balanswaarde. Op de balans zijn de derivaten met een negatieve marktwaarde opgenomen onder de passiva.

Vastgoed en infrastructuur

Onder de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen vallen investeringen in beursgenoteerde aandelen, vastgoed- en infrastructuurfondsen. Investerings in beursgenoteerde aandelen zijn gepresenteerd in level 1. Vastgoedinvesteringen in level 2 betreffen vastgoedfondsen, terwijl de level 4-waarderingen voornamelijk infrastructuurfondsen omvatten.

Aandelen

Pensioenfonds PGB belegt in aandelen door middel van extern beheerde aandelenmandaten. Dit zijn level 1-investeringen, omdat de aandelen beursgenoteerd zijn en daar actief in gehandeld wordt. Het onderscheid tussen volwassen en opkomende markten wordt gemaakt op basis van de indeling door de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling).

De investeringen in private equity zijn gedaan via zogenoemde *fund-of-funds*-investeringen; dit betreft een oude private-equity portefeuille die de komende jaren uit de portefeuille zal verdwijnen. Daartegenover staat dat Pensioenfonds PGB een private-equityfonds heeft opgericht dat de komende jaren een allocatie naar Europees private equity gaat opbouwen. Dit fonds wordt door een strategisch adviseur beheerd.

Vastrentende waarden

De staatsobligaties en een deel van de bedrijfsobligaties worden aangehouden om het renterisico op de verplichtingen af te dekken. Dit zijn liquide beleggingen met een hoogwaardig kredietrisicoprofiel die met interne mandaten worden beheerd. Vanwege de hoge liquiditeit worden ze geclassificeerd als level 1-investeringen. Een deel van de bedrijfsobligaties wordt beheerd in mandaat die investeert in opkomende markten en in hoogrenderende obligaties uit de Amerikaanse markt. Een deel van deze leningen is minder liquide en valt daardoor onder level 4.

De allocatie naar hypotheekleningen wordt grotendeels gerealiseerd door middel van investeringen in een Nederlands hypotheekfonds. Door de modelmatige waardering is dit een level 3-belegging.

Bank loans zijn een relatief nieuwe beleggingscategorie voor Pensioenfonds PGB; er wordt via extern beheerde mandaten belegd in onderhandse leningen op de Amerikaanse en Europese markten.

De 615 miljoen euro *cash collateral* is opgenomen onder de deposito's.

De categorieën deposito's en liquide middelen worden aangehouden in het kader van liquiditeitsbeheer.

Derivaten

Pensioenfonds PGB houdt derivaten aan om risico's te beheersen. Onder rentederivaten vallen renteswaps en rentefutures, Aandelenexposure wordt ingenomen en afgedekt door middel van aandelenfutures, respectievelijk aandelenopties. Valutatermijncontracten worden afgesloten om de valutarisico's in de portefeuille te beheren.

Liquide middelen en overig

De binnen de categorieën opgenomen regel 'Liquide middelen' bestaat uit geld dat administratief in de beleggingsstructuur aan die categorie wordt toegerekend. Deze moeten dus in samenhang met elkaar worden gezien.

De regel 'Overig' bestaat uit openstaande vorderingen en schulden die samenhangen met transacties die nog niet financieel zijn afgewikkeld. Aangekochte en verkochte posities zijn zichtbaar in de verschillende regels, maar de bijhorende overlopende activa en passiva worden opgenomen onder de regel 'Overig'.

2. Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers bestaat uit de beschikbare premieregeling (DC-regeling) voor een bedrag van 185 miljoen euro (2019: 140 miljoen euro) en PGB Pensioen Plus voor een bedrag van 47 miljoen euro (2019: 47 miljoen euro). In de beleggingen voor risico deelnemers is 1 procent solvabiliteitsopslag inbegrepen van 3 miljoen euro (2019: 2 miljoen euro).

De mutaties in de beleggingen voor risico deelnemers zijn als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>				
	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	13	101	71	2	187
Aankopen/verstrekkingen	2	30	70	3	105
Verkopen /aflossingen	-2	-41	-54	-9	-106
Herwaardering	-	5	-2	10	13
Overige mutaties	3	28	3	-1	33
Stand per 31 december 2020	16	123	88	5	232
Schuldpositie derivaten					-
					232

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>				
	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019	9	72	57	3	141
Aankopen/verstrekkingen	2	27	111	-	140
Verkopen /aflossingen	-1	-19	-103	-	-123
Herwaardering	1	17	2	-1	19
Overige mutaties	2	4	4	-	10
Stand per 31 december 2019	13	101	71	2	187
Schuldpositie derivaten					-
					187

JAARREKENING

De levelindeling van de beleggingen voor risico deelnemers is als volgt:

Per 31 december 2020	Bedragen in miljoenen euro's				
	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
	€	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur					
Indirect vastgoed	4	7	-	-	11
Infrastructuur	-	-	-	5	5
	4	7	-	5	16
Aandelen					
Aandelen volwassen markten	93	-	-	-	93
Aandelen opkomende markten	27	-	-	-	27
Liquide middelen	3	-	-	-	3
	123	-	-	-	123
Vastrentende waarden					
Bedrijfsobligaties	40	-	-	-	40
Staatsobligaties	24	-	-	-	24
Bank loans	11	-	-	-	11
Hypotheken	-	-	8	1	9
Deposito's	2	-	-	-	2
Liquide middelen	1	-	-	-	1
Overig	1	-	-	-	1
	79	-	8	1	88
Derivaten					
Rentederivaten	-	-	3	-	3
Aandelenderivaten	-	-	1	-	1
Valutaderivaten	-	-	1	-	1
	-	-	5	-	5
Totaal beleggingen	206	7	13	6	232
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>88%</i>	<i>3%</i>	<i>6%</i>	<i>3%</i>	<i>100%</i>
Totaal beleggingen 31 december 2019	166	5	12	4	187
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>89%</i>	<i>3%</i>	<i>6%</i>	<i>2%</i>	<i>100%</i>

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2020	2019
	€	€
Stand per 1 januari	3	2
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2	1
Stand per 31 december	5	3

Deze voorziening heeft betrekking op nog niet uitgekeerde herverzekerde bedragen uit hoofde van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid binnen de pensioenregeling voor risico deelnemers.

JAARREKENING

4. Deelneming

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Stand per 1 januari	1	1
Agiostorting	6	-
Herwaarderings	-1	-
Stand per 31 december	6	1

Onder de deelneming wordt de 100 procent deelneming in PGB Pensioendiensten B.V. verantwoord.

5. Materiële vaste activa

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
<i>Begin verslagjaar</i>		
Aanschafwaarde	15	14
Cumulatieve afschrijving	-	-
Boekwaarde 1 januari	15	14
<i>Mutatie verslagjaar</i>		
Investeringen	10	1
Afschrijvingen	-	-
Mutatie verslagjaar	10	1
<i>Ultimo verslagjaar</i>		
Aanschafwaarde	25	15
Cumulatieve afschrijving	-	-
Stand per 31 december	25	15

In oktober 2020 is het kantoorgebouw 'Atria' in gebruik genomen. De afschrijving in 2020 betrof 0,2 miljoen euro.

6. Vorderingen en overlopende activa

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Premie	156	94
Overig	3	1
Totaal	159	95

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Onder de post premie is een voorziening voor oninbaarheid opgenomen voor een bedrag van 1,1 miljoen euro (2019: 0,4 miljoen euro).

7. Overige activa

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Liquide middelen	74	24

Onder de overige activa worden de liquide middelen verantwoord. Onder de liquide middelen worden de kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen opgenomen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

JAARREKENING

Passiva

8. Stichtingskapitaal en reserves

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>		
	Stichtingskapitaal en reserve risico pensioenfonds	Solvabiliteits- reserve risico deelnemers	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2019	916	1	917
Uit bestemming saldo van baten en lasten 2019	618	1	619
Stand per 31 december 2019	1.534	2	1.536
Uit bestemming saldo van baten en lasten 2020	-734	-	-734
Stand per 31 december 2020	800	2	802

Dekkingsgraad en vermogenspositie

De dekkingsgraden zijn als volgt:

	31 december 2020	31 december 2019
	%	%
Actuele UFR-dekkingsgraad	102,6	105,4
Beleidsdekkingsgraad	96,3	103,3
Reële dekkingsgraad	79,4	83,7

De ontwikkeling in de bovenstaande dekkingsgraden kan als volgt worden verklaard:

- De *actuele UFR-dekkingsgraad* is in 2020 gedaald. De daling werd veroorzaakt door de daling van de door DNB gepubliceerde rente. Deze daling heeft bijgedragen aan de stijging van de technische voorzieningen. Tegelijk stegen hierdoor ook de beleggingen in de matchingportefeuille in waarde. Aangezien het renterisico niet volledig is afgedekt, had de daling van de rente een negatieve impact op de ontwikkeling van de dekkingsgraad.
- De *beleidsdekkingsgraad* is in 2020 gedaald. De daling van de beleidsdekkingsgraad in 2020 werd voornamelijk veroorzaakt doordat de rente in 2020 is gedaald. Als gevolg van deze rentedaling is de UFR-dekkingsgraad gedurende 2020 gedaald tot 102,6 procent. Alle UFR-dekkingsgraden in boekjaar 2020 zijn lager dan 103,3 procent zodat de beleidsdekkingsgraad in 2020 daalde van 103,3 naar 96,3 procent.
- De *reële dekkingsgraad* is in boekjaar 2020 gedaald. De daling van de reële dekkingsgraad werd veroorzaakt door de daling van de beleidsdekkingsgraad in het boekjaar.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur vindt het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in het hoofdstuk 'Risicomanagement'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Aanwezig eigen vermogen	802	1.536
Minimaal vereist eigen vermogen	1.289	1.182
Vereist eigen vermogen	5.708	5.822

Per eind 2020 is het aanwezig eigen vermogen lager dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Actualisatie herstelplan

Aangezien het aanwezig eigen vermogen per eind 2019 lager was dan het vereist eigen vermogen, is begin 2020 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB.

Aangezien het aanwezig eigen vermogen per eind 2020 ook lager was dan het vereist eigen vermogen, is ook in 2021 een herstelplan ingediend bij DNB.

Een verdere toelichting op het geactualiseerde herstelplan is opgenomen in het bestuursverslag in het hoofdstuk 'Financiële situatie'.

9. Technische voorzieningen risico pensioenfonds

De technische voorzieningen van Pensioenfonds PGB zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde per balansdatum. Deze actuele waarde wordt vastgesteld met behulp van de door het Actuariel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020, met toepassing van de Pensioenfonds PGB leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte en een kostenopslag van twee procent. Het is inherent aan schattingen, zoals de ervaringssterfte, dat deze kunnen worden bijgesteld op een later moment naar aanleiding van recentere informatie. De technische voorzieningen kunnen hierdoor hoger of lager uitvallen.

Het verloop voor de technische voorzieningen risico pensioenfonds is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Stand per 1 januari	28.229	24.313
Pensioenopbouw	893	623
Rentetoevoeging	-93	-58
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-733	-709
Wijziging marktrente	3.486	3.641
Wijziging actuariële uitgangspunten	-843	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-2	462
Overige mutaties technische voorzieningen	48	-43
Stand per 31 december	30.985	28.229

De technische voorzieningen voor risico pensioenfonds zijn naar categorieën als volgt samengesteld:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Actieve deelnemers	9.573	8.674
Pensioenontvangers	11.456	10.943
Gewezen deelnemer	9.956	8.612
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	30.985	28.229

De technische voorzieningen bestaan uit de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, vermeerderd met een opslag van 2 procent (2019: 2 procent) voor toekomstige uitvoeringskosten.

De pensioenverplichtingen zijn zo bepaald dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de meeste technische voorzieningen een langlopend karakter.

Korte beschrijving pensioenregeling

De basispensioenregeling van Pensioenfonds PGB is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,75 procent van de in dat jaar geldende pensioengrondslag en een nabestaandenpensioen, deels op risico en deels op spaarbasis. Daarnaast bestaat bij Pensioenfonds PGB de mogelijkheid om pensioenregelingen onder te brengen met specifieke afwijkingen op de

hoofddregeling. De pensioengrondslag is gelijk aan het loon verminderd met de franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuair berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Indexering en overige toeslagen

Jaarlijks wordt besloten of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Er is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening waarvoor geen bestemmingsreserve is gevormd en geen premie wordt betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement dan wel vermogen gefinancierd.

Het toeslagbeleid, als bedoeld in artikel 13 van het pensioenreglement, is in de tabel hieronder weergegeven:

Financiële positie (peildatum 30 september):	Mogelijke toeslagverlening op pensioenen:
Beleidsdekkingsgraad $\leq$ MVV-percentage	Geen toeslag, korting mogelijk
MVV-percentage < beleidsdekkingsgraad $\leq$ 110%	Geen toeslag
110% < beleidsdekkingsgraad $\leq$ toeslagdekkingsgraad	Pro rata toeslag (percentage van een vaste 2%)
> Toeslagdekkingsgraad	Volledige toeslag (een vaste 2%) plus: ongedaan maken korting; extra toeslag tot maximaal 1%.

Het Minimaal Vereist Vermogen-percentage (MVV) bedraagt 104,1 procent per 31 december 2020.

De mate van toeslagverlening per 1 januari van het volgend jaar is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het jaar waarin het besluit tot toeslagverlening wordt genomen.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110 procent wordt geen toeslag verleend overeenkomstig het wettelijke kader. Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan de toeslagdekkingsgraad kan, op grond van artikel 13 uit het pensioenreglement, besloten worden om een extra toeslag te verlenen en al dan niet een eerder toegepaste korting ongedaan te maken. Het beleid van Pensioenfonds PGB kent geen inhaaltoeslagen.

Het bestuur heeft besloten om op de pensioenaanspraken per 1 januari 2021 geen toeslag te verlenen.

Rentetoevoeging

De technische voorzieningen zijn afgenomen door de negatieve 1-jaars forwardrente van 0,324 procent (2019: 0,235 procent negatief), zijnde de rente uit het eerste jaar van de door DNB voorschreven rentetermijnstructuur ultimo 2019 (respectievelijk 2018).

Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden actuair berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft onder meer het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de uitkeerbare pensioenen in de verslagperiode. Ook verwachte toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden actuair berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

JAARREKENING

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële uitgangspunten en methoden beoordeeld en zo nodig herzien voor de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij maakt het pensioenfonds gebruik van interne en externe actuariële deskundigheid. Het gaat onder meer om de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de hele Nederlandse bevolking als voor de populatie van Pensioenfonds PGB. In 2020 zijn de overlevingskansen gewijzigd. Enerzijds is de Prognosetafel AG2018 vervangen door de Prognosetafel AG2020 met als gevolg een daling van de technische voorzieningen van 606 miljoen euro. Ook werd de pensioenfondsspecifieke ervaringssterfte aangepast. Hierdoor daalden de technische voorzieningen met 237 miljoen euro.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

In 2020 vond er een collectieve uitgaande overdracht van rechten plaats. Het ging hier om een collectieve uitgaande overdracht van een werkgever met een DC-regeling.

Overige mutaties technische voorzieningen

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2020	2019
	€	€
<i>Resultaten op kanssystemen</i>		
Sterfte	-49	-36
Arbeidsongeschiktheid	14	-1
Mutaties	-1	1
Overige mutaties	84	-7
Totaal	48	-43

De overige mutaties bestaan voornamelijk uit de inkoop van aanspraken uit hoofde van VPL in boekjaar 2020 (73 miljoen euro).

10. Technische voorzieningen risico deelnemers

Technische voorzieningen voor risico deelnemers bestaan uit de beschikbare premieregeling (DC-regeling) voor een bedrag van 183 miljoen euro (2019: 142 miljoen euro) en PGB Pensioen Plus voor een bedrag van 46 miljoen euro (2019: 43 miljoen euro).

Het verloop voor de technische voorzieningen risico deelnemers is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2020	2019
	€	€
Stand per 1 januari	185	140
Inleg en stortingen	38	29
Onttrekkingen	-11	-8
Beleggingsresultaten risico deelnemers	18	24
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1	2
Overige mutaties technische voorzieningen	-	-2
Stand per 31 december	229	185

De pensioenregeling voor risico deelnemers is een beschikbare premieregeling (premieovereenkomst). Ook is de regeling bedoeld voor deelnemers met een salaris boven de maximale pensioengrondslag in de middelloonregeling die over dit meerdere ook pensioen willen opbouwen (excedentregeling). Het pensioenfonds ontvangt jaarlijks de premie van de werkgever en belegt deze na aftrek van kosten en risicopremies.

De beleggingswaarde van de inleg vormt het pensioenkapitaal. Jaarlijks wordt het pensioenkapitaal verhoogd met het behaalde rendement. Met dit pensioenkapitaal wordt een pensioenuitkering ingekocht. De deelnemer kan vanaf de leeftijd

JAARREKENING

58 jaar (tien jaar voor pensioenrichtleeftijd) kiezen voor een stabiel of een variabel pensioen vanaf pensioeningangsdatum. Bij de keuze voor een stabiel pensioen wordt vanaf leeftijd 58 jaar (tien jaar voor de pensioenrichtleeftijd) automatisch jaarlijks een tijdsevenredig deel (1/10, 1/9 etc.) van het pensioenkapitaal omgezet naar een aanspraak op een pensioenuitkering (ouderdomspensioen en partnerpensioen). Op de pensioeningangsdatum wordt het dan nog aanwezige pensioenkapitaal omgezet naar pensioenaanspraken. Bij de keuze voor een variabel pensioen, blijft sprake van een pensioenkapitaal dat voor risico deelnemer wordt belegd tot aan de pensioeningangsdatum. Op die datum heeft de deelnemer de mogelijkheid (c.q. plicht) om op basis van het tot dan toe opgebouwde pensioenkapitaal (aanvullend) pensioen in te kopen bij Pensioenfonds PGB of een andere pensioenuitvoerder naar eigen keuze. Tussentijds opnemen van het pensioenkapitaal anders dan door middel van een waardeoverdracht is niet mogelijk.

De deelnemers aan de PGB Pensioen Plus-regeling hebben onder specifieke voorwaarden een inleggarantie zoals vastgelegd in het pensioenreglement Pensioenfonds PGB. De waardering van de inleggarantie bedraagt ultimo 2020 1 miljoen euro (2019: 1 miljoen euro) en is onderdeel van de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds.

11. Overige schulden en overlopende passiva

	Bedragen in miljoenen euro's	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Schulden uit hoofde van onderpand in liquide middelen	615	284
Derdengelden	44	31
Derivaten	36	84
Belastingen en premies sociale verzekeringen	15	15
VPL	2	27
Nog te verwerken uit collectieve waardeovernames	-	1
Overig	5	6
Totaal	717	448

Alle overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Schulden uit hoofde van onderpand in liquide middelen

Pensioenfonds PGB ontvangt liquide middelen als zekerheid voor de reële waarde van derivatencontracten. Deze middelen worden in het kader van risicospreiding uitgezet op kortlopende deposito's. Einde boekjaar bedraagt de omvang van de liquide middelen inzake verkregen onderpand 615 miljoen euro (2019: 284 miljoen euro).

Derivaten

In onderstaande tabel wordt de derivaten in categorie weergegeven:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Valutaderivaten	23	46
Rentederivaten	13	38
Totaal	36	84

VPL

De VPL (VUT-prepensioen en introductie levensloopregeling) heeft betrekking op de al beschikbare financiering voor de uitvoering van de voorwaardelijke backservice. De toekenning van onvoorwaardelijke pensioenrechten vindt plaats op basis van besluitvorming door sociale partners. In het kader van de Wet VPL kunnen voorwaardelijke backservicerechten tot eind 2022 worden gefinancierd. De VPL-gelden zijn belegd in deposito's.

Op grond van het pensioenreglement is binnen de sector 'kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf' een premie gegeven van 1,0 procent van de loonsom. De premie over 2020 is toegevoegd aan de VPL-gelden. Per eind 2020 heeft het grootste deel van de VPL-inkoop binnen het pensioenfonds plaatsgevonden.

JAARREKENING

Risicobeheer

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over meerdere beleidsinstrumenten om risico's te beheersen. De belangrijkste financiële risico's worden beheerst met de normstelling, risicomaatstaven en afspraken uit het beleggingsbeleid, premiebeleid, toeslagenbeleid, kortingsbeleid en de pensioenregeling. De inzet van deze instrumenten is toegelicht in het bestuursverslag. Ook beschikt het bestuur over een specifiek risicobeleid en risicoregister met een beschrijving van de gekozen risicomaatstaven en risiconormen. Het bestuur voert periodiek een risicoanalyse uit en gebruikt de uitkomsten om zijn beleid bij te sturen.

Solvabiliteitsrisico's

Pensioenfonds PGB wordt bij het beheer van de technische voorzieningen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van Pensioenfonds PGB is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling streeft het pensioenfonds naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de technische voorzieningen. Het belangrijkste risico voor Pensioenfonds PGB is het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat Pensioenfonds PGB niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de technische voorzieningen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van algemeen geldende normen die door de toezichthouder worden opgelegd. In het uiterste geval moet Pensioenfonds PGB de opgebouwde en ingegane pensioenen verlagen.

Dekkingsgraad

De actuele UFR-dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad 1 januari	105,4	103,8
M1 Premie	-0,9	-0,3
M2 Uitkering	0,1	0,1
M3 Indexering	-	-
M4 Rentetermijnstructuur	-11,6	-13,5
M5 Overrendement	7,4	16,9
M6 Overig	2,2	-1,6
Dekkingsgraad 31 december	102,6	105,4

De premie 2020 draagt niet bij aan herstel, waardoor M1 negatief is. De uitkeringen (M2) hebben een positief effect op de dekkingsgraad. Er is geen toeslag verleend waardoor M3 0,0 procent bedraagt. De wijziging van de rentetermijnstructuur heeft een negatief effect van 11,6 procent op de dekkingsgraad (M4).

Daarnaast hebben de beleggingsrendementen na aftrek van de benodigde rente een positief effect op de dekkingsgraad van 7,4 procent (M5). In M6 zijn de overige effecten en kruiseffecten die invloed op de dekkingsgraad hebben. Voor 2020 is de impact 2,2 procent positief. De overige effecten bestaan voornamelijk uit de overgang naar de nieuwe overlevingstafel en de aanpassing van de ervaringssterfte.

JAARREKENING

Opstelling Vereist Eigen Vermogen

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen, houdt Pensioenfonds PGB buffers in het vermogen aan. Bij de berekening van deze buffers past Pensioenfonds PGB het standaardmodel toe.

Pensioenfonds PGB belegt in langlopende vastrentende waarden waarmee al een deel van de risico's wordt afgedekt. Om renterisico's af te dekken, heeft Pensioenfonds PGB rentederivaten (nominale renteswaps) afgesloten. Bij het bepalen van de vereiste buffer voor het renterisico is rekening gehouden met de nettopositie, dus inclusief de derivaten met een negatieve marktwaarde. De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	30.985	28.229
Buffers:		
S1 Renterisico	124	518
S2 Risico zakelijke waarden	4.808	4.866
S3 Valutarisico	1.015	1.315
S5 Kredietrisico	1.077	796
S6 Verzekeringstechnische risico	798	707
S10 Actief-beheerisico	914	919
Diversificatie-effect	-3.030	-3.301
Toetswaarde solvabiliteit (In de evenwichtssituatie)	5.706	5.820
Vereist vermogen (artikel 132 pensioenwet)	36.691	34.049
Aanwezig vermogen	-31.785	-29.763
Saldo vereist versus aanwezig vermogen	4.906	4.286

Het 'Aanwezig vermogen' bestaat uit het 'Stichtingskapitaal en reserves' exclusief solvabiliteitsreserve en de 'Technische voorzieningen'. Bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix. Daarbij wordt gerekend met de evenwichtssituatie. De evenwichtssituatie is de fictieve situatie waarbij de algemene reserve exact toereikend is om het totale effect van voorgeschreven negatieve scenario's op te vangen. De eerste stap (iteratie) bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen om de hoogte van de buffer te bepalen op basis van het aanwezig vermogen en de aanwezige verplichtingen. Einde boekjaar bedraagt het vereist eigen vermogen in de eerste iteratie 5,0 miljard euro (2019: 5,1 miljard euro). Het vereist eigen vermogen in de evenwichtssituatie (toetswaarde solvabiliteit) bij de strategische beleggingsmix bedraagt 5,7 miljard euro (2019: 5,8 miljard euro). De waarde in de evenwichtssituatie is hoger dan de berekening volgens de eerste iteratie. Dit komt omdat er voor het verschil tussen het vereist eigen vermogen en het aanwezige vermogen ook weer een buffer moet worden aangehouden.

Marktrisico's (S1-S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het risico zakelijke waarden, het valutarisico en het grondstoffenrisico. De strategie van Pensioenfonds PGB voor het marktrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het pensioenfonds beheert het marktrisico op dagelijkse basis in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat het saldo van de beleggingsportefeuille in vastrentende waarden en van de technische voorzieningen verandert door veranderingen in de rekenrente. Het beheersen van het renterisico en curverisico dat Pensioenfonds PGB loopt, neemt een belangrijke plaats in het beleggingsbeleid van het pensioenfonds in. In geval Pensioenfonds PGB namelijk geen maatregelen zou nemen om het renterisico van het pensioenfonds te beheersen, dan zou elke daling van de actuele rente van 1 procent leiden tot een mutatie van de nominale dekkingsgraad op marktwaarde van ongeveer 20 procent. Het doel van het renterisicobeleid is dan ook om het renterisico zo te beheersen dat het resterende renterisico na renteafdekking zo goed als mogelijk aansluit bij de ambitie en het risicoprofiel van het pensioenfonds.

De solvabiliteit van Pensioenfonds PGB is gevoelig voor wijzigingen in het renteniveau en deze gevoeligheid wordt dagelijks beoordeeld. Een daling van de rentestand met 1 procent heeft een negatief effect op de solvabiliteit van ongeveer 5,0 miljard euro. Een stijging van de rentestand met 1 procent heeft een positief effect van ongeveer 3,7 miljard euro.

Onderstaande tabellen geven een indruk van de gevoeligheid van de solvabiliteit door de rente.

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>		
	Stand bij 1% rentedaling	stand 31 december 2020	Stand bij 1% rentestijging
	€	€	€
Technische voorzieningen risico pensioenfonds (A)	37.979	30.985	25.714
Vastrentende waarden exclusief derivaten (B)	18.719	16.894	15.323
Rentederivaten inclusief schuldpositie (C)	732	638	544
Totaal (B+C-A)	-18.528	-13.453	-9.847

Het renterisicobeleid van Pensioenfonds PGB is er specifiek op gericht op door middel van de matchingportefeuille een deel van de kasstromen van de nominale technische voorzieningen, de toekomstige nominale pensioenuitkeringen, te matchen. Hierbij wordt ook het zogenoemde 'basisrisico' zoveel mogelijk beheerst. Om dit te realiseren moet de matchingportefeuille zo samengesteld zijn dat rentecoupons en aflossingen van de matchingportefeuille en de nominale kasstromen van de technische voorzieningen - per gedefinieerde *key rate* en tijdvak (bucket) - de omvang en de (gewogen gemiddelde) kredietwaardigheid heeft van het gekozen renteafdeckingspercentage per gedefinieerd tijdvak vermenigvuldigd met de nominale technische voorzieningen *key rate*. Hierdoor is het pensioenfonds in elk tijdvak gematcht en is de curvepositionering neutraal.

De beleggingen in de matchingportefeuille - in euro's uitgegeven staatsobligaties, bedrijfsobligaties, inflatieobligaties, Nederlandse woninghypotheken, rentederivaten en liquiditeiten - moeten voor die benodigde kasstromen zorgen. Aan het eind van het verslagjaar bedroeg de renteafdekking 40 procent (2019: 44 procent).

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende waarden (voor rentederivaten)	16.894	10,1	13.411	7,0
Totale beleggingsportefeuille (excl. negatieve derivaten)	32.232	10,3	30.073	6,3
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	30.985	19,6	28.229	19,0

Op de balansdatum is de duratie van de totale beleggingsportefeuille korter dan de duratie van de nominale technische voorzieningen. Er is daarom sprake van een zekere vorm van 'duratieongelijkheid'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de totale beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de technische voorzieningen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de totale beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de technische voorzieningen, waardoor de dekkingsgraad zal dalen.

JAARREKENING

De looptijdverdeling van de vastrentende waarden naar marktwaarde is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	2.924	17	2.272	17
Resterende looptijd 1-5 jaar	4.049	24	3.951	29
Resterende looptijd 5-10 jaar	3.347	20	3.028	23
Resterende looptijd >10 jaar	6.574	39	4.160	31
Totaal	16.894	100	13.411	100

Risico zakelijke waarden (S2)

Het vereist eigen vermogen voor aandelenrisico inclusief vastgoedbeleggingen en infrastructuur is gebaseerd op een grote koersdaling van deze beleggingen. Daarbij geldt een onderscheid tussen beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde en opkomende markten, niet-beursgenoteerde aandelen en niet beursgenoteerde vastgoedbeleggingen. Per categorie wordt een andere schok voorgeschreven.

De nadere detaillering van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen naar de aard van de belegging is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
Indirect vastgoed	1.111	66	1.178	66
Infrastructuur	548	33	593	33
Liquide middelen	24	1	5	1
Overig	-	-	-1	-
Totaal	1.683	100	1.775	100

De segmentatie van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen naar regio is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
Europa (EU)	763	45	781	45
Noord-Amerika	514	31	536	30
Europa (Niet-EU)	212	13	218	12
Pacific	82	5	128	7
Azië	54	3	26	1
Centraal- en Zuid-Amerika	50	3	66	4
Overig	8	-	20	1
Totaal	1.683	100	1.775	100

Bij deze tabel is gebruik gemaakt van het inzicht in de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

JAARREKENING

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sector is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
Handel en industriële bedrijven	7.799	61	7.352	51
Financiële instellingen	3.152	25	5.201	36
Serviceorganisaties	1.793	14	1.795	12
Andere instellingen	40	-	142	1
Totaal	12.784	100	14.490	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
Noord-Amerika	4.553	36	5.198	37
Europa (EU)	2.619	20	4.402	30
Azië	2.441	19	1.924	13
Europa (Niet-EU)	1.583	12	940	6
Pacific	1.222	10	1.524	11
Centraal- en Zuid-Amerika	224	2	305	2
Overig	142	1	197	1
Totaal	12.784	100	14.490	100

Bij bovenstaande tabel is gebruik gemaakt van de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van een belegging wijzigt door veranderingen in valutakoersen. Beleggen in vreemde valuta brengt valutarisico met zich mee, omdat de nominale pensioenverplichtingen in euro's zijn uitgedrukt.

In 2020 ging Pensioenfonds PGB over op een dynamische valuta-afdekking, binnen een bandbreedte van 50-100 procent, van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Voorheen werden deze 'veilige haven' valuta's voor 50 procent afgedekt. Voor acht andere valutasoorten (Australische, Canadese, Hongkongse, Nieuw-Zeelandse en Singaporese dollars, Noorse en Zweedse kroon en Zwitserse frank) geldt een vaste norm van 75 procent, tenzij het beleggingen betreft in opkomende landen die niet worden afgedekt.

Het deel van de beleggingsportefeuille dat niet in euro's wordt belegd, bedraagt ultimo 2020 ongeveer 45 procent (2019: ongeveer 50 procent). De belangrijkste vreemde valuta (in procenten) daarin zijn Amerikaanse dollar (25 procent), Britse pond (4 procent) en Japanse yen (3 procent). De percentages in 2019 bedroegen respectievelijk 26 procent, 5 procent en 3 procent.

De specificatie van beleggingen (exclusief valutaderivaten) in vreemde valuta naar categorie is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
Vastgoed en infrastructuur	921	6	1.058	7
Aandelen	10.559	74	11.817	80
Vastrentende waarden	2.785	20	1.892	13
Derivaten en overige beleggingen	36	-	24	-
Totaal	14.301	100	14.791	100

JAARREKENING

De valutapositie per 31 december 2020 voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal	31 december 2020		
						Valuta- derivaten		Nettopositie
						Voor afdekking	Na afdekking	
€	€	€	€	€	€	€		
EUR	763	2.225	14.109	660	17.757	10.147	27.904	
USD	438	4.869	2.682	-	7.989	-7.073	916	
HKD	49	761	4	1	815	-56	759	
GBP	231	815	89	25	1.160	-1.009	151	
CHF	6	614	1	10	631	-490	141	
AUD	34	222	1	-	257	-160	97	
SEK	11	231	-	-	242	-173	69	
CAD	6	200	-	-	206	-150	56	
JPY	26	817	8	1	852	-820	32	
Overige	119	2.030	-	-	2.149	-78	2.071	
Totaal	1.683	12.784	16.894	697	32.058	138	32.196	

De valutapositie per 31 december 2019 voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal	31 december 2019		
						Valuta- derivaten		Nettopositie
						Voor afdekking	Na afdekking	
€	€	€	€	€	€	€		
EUR	717	2.673	11.519	277	15.186	8.181	23.367	
USD	515	5.436	1.890	11	7.852	-5.131	2.721	
HKD	33	715	-	4	752	-77	675	
CHF	14	637	-	2	653	-321	332	
GBP	189	1.241	-	8	1.438	-1.115	323	
JPY	51	966	-	-9	1.008	-778	230	
CAD	7	269	-	1	277	-202	75	
SEK	14	244	-	2	260	-196	64	
AUD	36	260	-	1	297	-239	58	
Overige	199	2.049	2	4	2.254	-110	2.144	
Totaal	1.775	14.490	13.411	301	29.977	12	29.989	

Bij deze tabel is gebruik gemaakt van het inzicht in de feitelijke posities van de indirecte beleggingen en is aangesloten op de balanswaarde van de beleggingen.

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfonds PGB heeft geen posities in grondstoffen en is daarom niet direct gevoelig voor een daling van de grondstoffenprijzen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor Pensioenfonds PGB als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop Pensioenfonds PGB (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst en marktpartijen waarmee bilateraal verhandelde (OTC-)derivatencontracten worden aangegaan.

JAARREKENING

Het pensioenfonds beheert het kredietrisico op verschillende manieren. Naast diversificatie stelt pensioenfonds positielimieten voor tegenpartijen, zowel op product- als op totaalniveau. Ook stelt het limieten voor de kredietbeoordeling van de portefeuilles en tegenpartijen, vraagt het onderpand en hanteert het pensioenfonds prudente verstrekingsnormen. Om het settlementrisico af te dekken, wordt belegd door Pensioenfonds PGB alleen direct belegd in die markten waarin een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert.

Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, en dan met name OTC-derivaten, werkt Pensioenfonds PGB alleen met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten. Dit zodat de posities van Pensioenfonds PGB adequaat zijn afgedekt door onderpand. Deze zekerheden bestaan uit liquide middelen en hoogwaardige staatsobligaties. Liquide middelen worden op deposito uitgezet bij tegenpartijen met een kredietwaardigheid van minimaal A. Verder houdt het pensioenfonds positielimieten aan voor deposito's en voor een totaalbedrag aan vorderingen (bijvoorbeeld als gevolg van nettoderivatenposities). Per instrumenttype wordt het kredietrisico berekend op basis van de verwachte kasstromen (kasstroommethodiek).

De segmentatie van de vastrentende waarden naar regio is als volgt:

31 december 2020	Bedragen in miljoenen euro's			
	Overheid	Financiële instelling	Reële economie	Totaal
	€	€	€	€
Europa (EU)	5.353	2.538	2.501	10.392
Noord-Amerika	-	657	2.700	3.357
Europa (Niet-EU)	-	244	764	1.008
Pacific	-	266	367	633
Centraal- en Zuid-Amerika	1	56	306	363
Azië	-	127	153	280
Overig	-	734	127	861
Totaal	5.354	4.622	6.918	16.894

31 december 2019	Bedragen in miljoenen euro's			
	Overheid	Financiële instelling	Reële economie	Totaal
	€	€	€	€
Europa (EU)	3.948	2.330	2.782	9.060
Noord-Amerika	-	576	1.810	2.386
Pacific	-	261	336	597
Centraal- en Zuid-Amerika	-	177	295	472
Europa (Niet-EU)	-	127	124	251
Azië	-	88	64	152
Overig	15	364	114	493
Totaal	3.963	3.923	5.525	13.411

Bij deze tabellen is gebruik gemaakt van de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

JAARREKENING

Het overzicht van de debiteuren van de vastrentende portefeuille naar kredietwaardigheid is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
AAA	7.132	42	5.599	42
AA	1.210	7	962	7
A	3.868	23	4.034	30
BBB	1.043	6	818	6
BB	388	2	160	1
B	200	2	471	4
Lager dan B	1.995	12	439	3
Geen rating	1.058	6	928	7
Totaal	16.894	100	13.411	100

De post 'Geen rating' bestaat voor het grootste deel uit geldmarktfondsen en deposito's (samen 782 miljoen euro) (2019: 670 miljoen euro).

Door het besluit om uitsluitend in hoogwaardige Europese staatsobligaties te beleggen, accepteert Pensioenfonds PGB bewust een concentratierisico op voornamelijk Nederland en Duitsland. Pensioenfonds PGB heeft in de matching-portefeuille bijna geen bedrijfsobligaties met een kredietwaardigheid lager dan BBB en stuurt de portefeuille op een gewogen gemiddelde kredietkwaliteit van A. Vanwege de risicoconcentratie in de financiële sector in het universum van de benchmark besloot het bestuur een maximum van 25 procent in te stellen voor de financiële instellingen. Verder beperken de beleggingen in banken zich tot banken met een hoge kredietwaardigheid

Verzekeringstechnische risico's (S6)

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van langlevens, kortlevens en arbeidsongeschiktheid. Gelet op de materialiteit van het arbeidsongeschiktheidsrisico worden bij vaststelling van het vereist eigen vermogen alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte (overeenkomstig handreiking DNB).

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Hierdoor volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichtingen.

Kortlevensrisico

Het kortlevensrisico is het risico dat deelnemers overlijden vóór de pensioenleeftijd (dit is de eerste dag van de maand waarin de deelnemer voor het eerst AOW krijgt). Hierdoor moet Pensioenfonds PGB mogelijk een nabestaandenpensioen toekennen.

Voor vaststelling van de voorziening hanteert het pensioenfonds overlevingskansen die zijn gebaseerd op de Prognose tafel AG2020 gecorrigeerd met pensioenfondsspecifieke ervaringssterfte.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is het risico dat Pensioenfonds PGB voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. De risico's van overlijden voor de pensioenleeftijd en van arbeidsongeschiktheid zijn verdisconteerd in de doorsneepremie. Het verschil met de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat.

Collectieve waardeoverdrachten

Als voor de collectief overgedragen pensioenverplichtingen een opslag is gevraagd op de koopsom vanwege verwachte betere overlevingskansen dan is deze opslag in de voorziening opgenomen. Bij een hernieuwde vaststelling van de ervaringssterfte vervalt deze extra voorziening voor de waardeovernames waarmee bij deze vaststelling rekening is gehouden. Per eind 2020 is de ervaringssterfte aangepast en is de langlevensvoorziening vrijgevallen.

JAARREKENING

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor zou Pensioenfonds PGB op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kunnen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn.

Het liquiditeitsrisico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Pensioenfonds PGB heeft ook relatief grote posities in (passief beheerde) staatsobligaties en (passief beheerde) aandelen in Noord-Amerika en Europa. Deze beleggingen kunnen relatief snel, zonder direct waardeverlies, te gelde worden gemaakt om een mogelijke onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Mogelijke bronnen van liquiditeitsbehoefte zijn vooral de pensioenuitkeringen, het doorrollen van valutatermijncontracten, betalingen van (korte) rente op eurorenteswaps, opgevraagde commitments voor vastgoed, infrastructuur en/of private equity alsook het herbalanceringsbeleid.

Het liquiditeitsrisicobeleid van Pensioenfonds PGB is gesplitst in een korte- en een langetermijnbeleid. Het risicobeleid op korte termijn stelt normen aan cash, deposito's en andere korte geldmarktinstrumenten. Dit om te kunnen voldoen aan de liquiditeitsbehoefte in een normaal en in een 'stress'-scenario in de eerstvolgende vijf weken (kasmanagement). Het risicobeleid op lange termijn stelt maxima aan illiquide beleggingen in de matching- en returnportefeuilles. Zo kan het pensioenfonds liquiditeitsbehoeften in een langdurig 'stress'-scenario opvangen en herbalanceringsvereisten waarborgen. Het liquiditeitsrisicobeleid van Pensioenfonds PGB wordt halfjaarlijks geëvalueerd en, waar nodig, aangepast op basis van onder meer 'stress'-scenario's, balanssturing en derivatenbeleid.

Concentratierisico (S8)

Het concentratierisicobeleid van Pensioenfonds PGB is erop gericht om te voorkomen dat door ontoereikende spreiding binnen de portefeuille een specifieke ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde van de beleggingsportefeuille. Het belangrijkste instrument dat het pensioenfonds hiervoor inzet betreft spreiding over meerdere beleggingscategorieën, regio's, landen, sectoren en debiteuren.

Om het concentratierisico te bepalen, worden alle instrumenten met dezelfde tegenpartij gesaldeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke gesommeerde positie die 2 procent of meer van het balanstotaal uitmaakt. Per 31 december 2020 is hier alleen sprake van staatsobligaties van de volgende landen:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>			
	31 december 2020		31 december 2019	
	€	%	€	%
Nederlandse staatsobligaties	3.707	11	3.094	10
Duitse staatsobligaties	1.521	5	712	2
Totaal	5.228	16	3.806	12

Door het besluit om uitsluitend in hoogwaardige Europese staatsobligaties te beleggen, accepteert Pensioenfonds PGB bewust een concentratierisico op voornamelijk Nederland en Duitsland.

Het belangrijkste concentratierisico in de verplichtingen van Pensioenfonds PGB is de opbouw van het deelnemersbestand. Gegeven de aard is dit risico niet te beïnvloeden. Voor Pensioenfonds PGB is ultimo 2020, gewogen naar de verplichtingen, een man-vrouw verhouding van 80/20 (2019: 80/20) van toepassing. De gemiddelde leeftijd van alle deelnemers, gewogen naar de verplichtingen, is 61,5 jaar (2019: 61,9 jaar). De daling van de gemiddelde leeftijd wordt voornamelijk veroorzaakt door de daling van de door DNB gepubliceerde rente. Hierdoor nemen de verplichtingen van jongere deelnemers meer toe dan van oudere deelnemers.

Het bestuur volgt de potentiële concentraties in de activa en verplichtingen nauwlettend en beoordeelt de grote posities op maandbasis. Er worden geen financiële buffers voor concentratierisico's aangehouden.

JAARREKENING

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van onder meer een onjuiste afhandeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie en fraude. Pensioenfonds PGB beheerst dergelijke risico's door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de uitvoeringsorganisatie. Het niveau van de dienstverlening is vastgelegd in een *service level-agreement*. Op basis van periodieke rapportages toetst het bestuur de kwaliteit van de dienstverlening.

Aanvullend beheerst de uitvoeringsorganisatie via een stelsel van beheersmaatregelen (*controls*) de operationele risico's van de uitvoering van de pensioenregeling en van het vermogensbeheer. Elk kwartaal toetst de afdeling Riskmanagement de uitvoering van deze beheersmaatregelen en rapporteert haar bevindingen (in een *control assessment*) aan de commissie risicobeheer.

De uitvoeringsorganisatie van Pensioenfonds PGB beoordeelt ieder jaar de *assurance* rapportages van de grote uitbestedingsrelaties van Pensioenfonds PGB. Op basis van het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds wordt een analyse gemaakt en worden de aandachtspunten gerapporteerd aan de commissie risicobeheer. Waar nodig worden aanvullende controlemaatregelen uitgevoerd, zoals een ad hoc operationele audit. De uitvoeringsorganisatie rapporteert de uitkomsten van de risicoanalyse en de belangrijkste incidenten aan de commissie risicobeheer. Voor het operationeel risico wordt geen buffer aangehouden.

Actief beheer risico (S10)

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer kan worden bepaald aan de hand van de *tracking error*. De tracking error geeft de mate van afwijking weer tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat de beleggingsportefeuille dusdanig wordt begrensd dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt. Een hoge tracking error geeft aan dat het rendement duidelijk van de benchmark af kan wijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico.

Het belangrijkste actieve risico in de portefeuille is de allocatie naar factor aandelenmanagers. Met beleggen in factoren wordt bewust en beheerst afgeweken van de marktgewogen benchmark. Factorbeleggen heeft het de afgelopen jaren minder goed gedaan dan de sterk gestegen marktgewogen benchmark.

In het beleggingsbeleid is een maximale tracking error van 3 procent opgenomen voor de totale aandelenportefeuille.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het pensioenfonds gebruik van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover die passend zijn binnen het algemene beleggingsbeleid.

Pensioenfonds PGB gebruikt derivaten hoofdzakelijk om grote financiële risico's af te dekken binnen de door het bestuur gestelde limieten. Of als tijdelijke posities uit hoofde van het dynamisch beleid. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico, het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te partijen waarbij aantoonbaar sprake is van laag kredietrisico.

Valutatermijncontracten

Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta. Dit tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

Renteswaps

Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van renteswaps kan Pensioenfonds PGB de rentegevoeligheid van de portefeuille sturen.

Futures en opties

Sinds 2018 handelt Pensioenfonds PGB in rentefutures en aandelenopties. Rentefutures vormen een aanvulling op het productenpakket binnen de matchingportefeuille. Het zijn op de beurs verhandelde derivaten waarmee renterisico wordt

JAARREKENING

afgedekt. Bij rentefutures wordt dagelijks de waardeontwikkeling van de future met de tegenpartij afgerekend. Aandelenopties hebben als doel om neerwaarts koersrisico af te dekken. Met aandelenopties wordt het neerwaarts koersrisico afgedekt zodra sprake is van sterk gestegen aandelenbeurzen.

Pensioenfonds PGB heeft verschillende maatregelen genomen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stelt het pensioenfonds limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, waarbij dagelijks de omvang van ontvangen en gestelde zekerheden gevolgd wordt. De omvang van deze zekerheden wordt in samenhang gezien met de gesaldeerde waarde van de derivatenposities per tegenpartij. Wanneer daartoe aanleiding bestaat, worden aanvullende zekerheden van tegenpartijen gevraagd of gesteld. De afwijking ervan vindt niet op dezelfde datum plaats, waardoor een kortstondige over- of onderdekking ontstaat.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen zijn de op balansdatum bestaande investerings- en stortingsverplichtingen als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2020	31 december 2019
	€	€
Private equity	910	510
Infrastructuur	515	369
Vastgoed	35	71
Vastrentende waarden	32	33
Hypotheke	11	64
Totaal	1.503	1.047

De investerings- en stortingsverplichtingen zijn in 2020 toegenomen omdat een mandaat van start is gegaan om tijdens 5 jaar jaarlijks 100 miljoen Amerikaanse dollar te beleggen in Noord-Amerikaanse private-equityfondsen. Daarnaast gaf het pensioenfonds een commitment van 200 miljoen euro aan een nieuw infrastructuurfonds.

De verplichtingen in het kader van de aanpassingen van het kantoorpand Atria bedragen 0,7 miljoen euro.

Overnameverplichtingen

In 2020 is met een aantal bedrijven overeenstemming bereikt over hun aansluiting in 2021. Aan deze aansluitingen zijn per 31 december 2020 geen overnameverplichtingen verbonden.

Langlopende contractuele verplichtingen

Pensioenfonds PGB en PGB Pensioendiensten B.V. hebben de volgende overeenkomsten gesloten:

- een (overkoepelende) uitbestedingsovereenkomst met (daaronder):
  - een fiduciair beheerovereenkomst en
  - een overeenkomst van pensioenadministratie en overige diensten.

Het betreffen overeenkomsten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van respectievelijk twee, één en twee jaar. De jaarlijks te betalen vergoeding bedraagt 50 miljoen euro (2019: 47 miljoen euro).

Overige verplichtingen

De verplichting inzake de beleggingsadministratie betreft 2,3 miljoen euro per jaar.

Pensioenfonds PGB heeft een agiostorting van 7,1 miljoen euro gestort in PGB Pensioendiensten B.V. voor financiering van InAdmin RiskCo Holding B.V. De additionele agiostortingsverplichting in PGB Pensioendiensten B.V. betreft 4,8 miljoen euro.

Met ING Bank N.V. is een kredietfaciliteit van 50 miljoen euro overeengekomen.

JAARREKENING

Belastingen

Pensioenfonds PGB is opgenomen in de fiscale eenheid voor de omzetbelasting samen met PGB Pensioendiensten B.V. Op grond van de Invorderingswet is Pensioenfonds PGB hoofdelijk aansprakelijk voor verplichtingen en schulden die hieruit voortvloeien.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen Pensioenfonds PGB, zijn uitvoeringsorganisatie waarvan Pensioenfonds PGB de enige aandeelhouder is en hun bestuurders.

Tevens wordt InAdmin RiskCo Holding B.V. vanuit de deelneming in PGB Pensioendiensten B.V. als verbonden partij aangemerkt.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Voor informatie over de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting onder 'Vergoeding bestuurders' in het hoofdstuk 'Pensioenuitvoeringskosten'. Er zijn geen leningen verstrekt aan bestuurders. Ook is er geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. Voor zover bestuurders deelnemen aan de pensioenregeling, gebeurt dit onder reguliere condities.

Overige transacties met verbonden partijen

Werkgevers en Pensioenfonds PGB hebben een uitvoeringsovereenkomst over de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling. In deze overeenkomst staat dat beide zorg dragen voor de verplichtingen die voortvloeien uit de cao en het pensioenreglement.

Medewerkers van de uitvoeringsorganisatie en het bestuursbureau nemen deel aan een pensioenregeling die wordt uitgevoerd door Pensioenfonds PGB. Het gaat hierbij om reguliere- en excidentregelingen tegen standaardvergoedingen.

De medewerkers van de uitvoeringsorganisatie verrichten hun werkzaamheden in een kantoorgebouw dat in huur is van Pensioenfonds PGB.

De huurovereenkomst betreft een transactie op zakelijke gronden. Het kantoorgebouw is op 31 mei 2018 gewaardeerd op 13,1 miljoen euro bij een jaarlijkse huurprijs van 1,1 miljoen euro. De kosten van PGB Pensioendiensten B.V. worden aan Pensioenfonds PGB doorbelast op basis van een door het pensioenfondsbestuur goedgekeurde begroting. Hierin is geen winstopslag verwerkt.

De uitvoeringsorganisatie heeft een werknemer bij InAdmin RiskCo Holding B.V. gedetacheerd van wie zij de beloning doorbelasten aan InAdmin RiskCo Holding B.V.

Toelichting op de staten van baten en lasten over 2020

12. Premiebijdragen voor risico pensioenfondss

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Werkgeversgedeelte	414	355
Werknemersgedeelte	276	236
Enmalige premiebijdragen	85	81
Totaal	775	672

De totale bijdrage van werkgevers en werknemers aan de basis Pensioenfonds PGB-regeling bedraagt 24 procent (2019: 24 procent) van de pensioengrondslag.

De eenmalige premiebijdragen bestaan uit koopsommen en aanwending vanuit premiederdengelden en VPL-regelingen.

De kostendekkende, feitelijke en gedempte premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Kostendekkende premie	1.058	754
Feitelijke premie	659	567
Gedempte toetspremie	530	420

De kostendekkende en gedempte premie worden bepaald op basis van de maandelijkse salarisgrondslagen. In boekjaar 2020 is de kostendekkende premie gestegen. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de gewogen gemiddelde rekenrente in de kostendekkende premie is gedaald ten opzichte van boekjaar 2019. Aan het begin van 2020 bedroeg deze rekenrente 0,87 procent en begin 2019 was deze rekenrente 1,59 procent. Anderzijds is het aantal actieve deelnemers ten opzichte van eind 2019 toegenomen. De gepresenteerde kostendekkende premie is inclusief een solvabiliteitsopslag van 20,6 procent (2019: 21,4 procent). Dit betreft de solvabiliteitsopslag eind 2019 voor de pensioenregeling voor risico pensioenfondss. De aan het boekjaar toe te rekenen premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

Vanaf boekjaar 2019 hanteert Pensioenfonds PGB een systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement, gecorrigeerd voor de toeslagambitie van het pensioenfondss.

De samenstelling van de zuiver kostendekkende premie, feitelijke premie en gedempte toetspremie is opgenomen in het bestuursverslag bij het hoofdstuk 'Financiële situatie'.

13. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Werkgevers- en werknemersgedeelte	39	29

De premiebijdragen voor risico deelnemers bestaan voor 34 miljoen euro aan premies DC-regeling (2019: 27 miljoen euro) en voor 5 miljoen euro aan premie voor PGB Pensioen Plus (2019: 2 miljoen euro).

14. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>				
2020	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur	65	-119	-7	-61
Aandelen	327	-155	-36	136
Vastrentende waarden	202	148	-23	327
Derivaten	38	1.554	-4	1.588
Totaal 2020	632	1.428	-70	1.990
Totaal 2019	703	3.426	-48	4.081

De beleggingsopbrengsten zijn verlaagd met de directe beleggingskosten van 70 miljoen euro (2019: 48 miljoen euro) zoals door derden in rekening zijn gebracht. De kosten zijn naar rato van het behaalde resultaat aan de beleggingen toegerekend.

De specificatie van de vermogensbeheerkosten is als volgt:

<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>		
	2020	2019
	€	€
Beheervergoeding externe vermogensbeheerders	27	14
Beheervergoeding uitvoeringsorganisatie	26	25
Kosten vermogensbeheer	17	9
Totaal	70	48

15. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>				
2020	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur	1	-	-	1
Aandelen	3	5	-	8
Vastrentende waarden	1	-2	-	-1
Derivaten	-	10	-	10
Totaal 2020	5	13	-	18
Totaal 2019	5	19	-	24

De kosten van vermogensbeheer voor risico deelnemers bedragen voor 2020 0,4 miljoen euro (2019: 0,2 miljoen euro).

16. Pensioenuitkeringen

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Ouderdompensioenen	560	541
Partnerpensioen	144	139
Wezenpensioen	2	2
Premierestitutie/afkoopsommen	5	4
Vervroegd pensioen	4	4
ANW-hiaatpensioen	4	4
Totaal	719	694

Het bestuur kon per 1 januari 2020 en per 1 januari 2021 geen toeslag op de pensioenuitkeringen toekennen. De toename van de pensioenuitkeringen wordt verklaard door reguliere instroom.

17. Pensioenuitvoeringskosten

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Beheervergoeding uitvoeringsorganisatie	31	29
Kosten bestuur en bestuursbureau	2	2
Totaal	33	31

De pensioenuitvoeringskosten bestaan uit de kosten van de uitvoeringsorganisatie, de kosten van het bestuursbureau (personeel en huisvesting), de bezoldigingen van bestuurders, bestuurscommissies en adviseurs en de inkoop van overige diensten.

De werkzaamheden worden vooral verricht door werknemers die in dienst zijn bij de uitvoeringsorganisatie. Pensioenfonds PGB heeft een bestuursbureau om het bestuur te ondersteunen bij zijn taken. Aan het eind van 2020 waren bij dit bureau 19 werknemers (17 fte) in loondienst. Per 1 januari 2021 is de omvang van het bestuursbureau gereduceerd tot 10 medewerkers (9,5 fte). Dit komt met name door de integratie van enkele afdelingen met de uitvoeringsorganisatie. Van de totale kosten 2020 van het bestuursbureau van 8,6 miljoen euro (2019: 8,7 miljoen euro) is 2,2 miljoen euro (2019: 2,2 miljoen euro) toegerekend aan de pensioenuitvoeringskosten.

Aan het bestuur en medewerkers van het bestuursbureau zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Ook zijn aan Pensioenfonds PGB in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes opgelegd.

De pensioenuitvoeringskosten stegen in het verslagjaar van 31 miljoen euro naar 33 miljoen euro. Deze stijging wordt veroorzaakt door groei van het aantal deelnemers en investeringen in het verbeteren van systemen en processen.

Vergoeding bestuursleden, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

De vergoedingen hebben betrekking op werkzaamheden voor het pensioenfonds, zoals het voorbereiden en bijwonen van diverse vergaderingen en bijeenkomsten. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten.

Bestuursleden

In 2020 bedroegen de totale dagvergoedingen voor de 10 bestuursleden 1,2 miljoen euro (2019: 1,3 miljoen euro). Daarnaast is een bedrag van 0,2 miljoen euro (2019: 0,2 miljoen euro) in rekening gebracht voor BTW, cursus- en reiskosten.

JAARREKENING

De dagvergoeding is voor alle bestuursleden gelijk en bedraagt 950 euro. Dit bedrag is sinds 2011 ongewijzigd. De gemiddelde tijdsbesteding van de bestuursleden varieert tussen 1,5 en 3,5 dag per week. Sommige bestuursleden zijn in dienst van de werkgevers- of werknemersorganisatie die hen voordroeg. In dat geval is de dagvergoeding bestemd voor de voordragende organisatie. Deze maakt dan zelf afspraken met het bestuurslid over de beloning.

Het totaal aan dagvergoedingen voor de voorzitter, Jochem Dijkmeester, bedroeg in 2020 172.900 euro. Dit bedrag is gebaseerd op gemiddeld 3,5 dag per week. Jochem Dijkmeester is in dienst bij zijn voordragende organisatie.

Raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

De vergoedingen voor de drie leden van de raad van toezicht bedroegen in 2020 in totaal 0,1 miljoen euro. De vergoedingen voor de 15 leden van het verantwoordingsorgaan bedroegen in totaal ook 0,1 miljoen euro.

Accountantshonoraria

Onder de pensioenuitvoeringskosten zijn de honoraria opgenomen van de externe accountant.

	<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten		
Huidig boekjaar	465	206
Andere controleopdrachten	-	167
Andere niet-controlediensten	6	217
Totaal	471	590

De opstelling van accountantshonoraria bevat de kosten die ten laste zijn gekomen van Pensioenfonds PGB en is inclusief de honoraria die ten laste zijn gekomen van de niet-meegeconsolideerde dochtermaatschappij PGB Pensioendiensten B.V. De kosten voor onderzoek van de jaarrekening, verslagstaten en andere controle opdrachten van 465 duizend euro (2019: 373 duizend euro) hebben betrekking op de controle van de basisgegevens, z-score en performancetoets, normportefeuille, jaarverslag en verslagstaten. Andere niet-controlediensten van 6 duizend euro heeft betrekking op de afwikkeling van een opdracht uit 2019.

18. Saldo herverzekering

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2020	2019
	€	€
Premies aan herverzekeraar	4	3
Claims bij de herverzekeraar	-2	-1
Mutatie herverzekeringsteel technische voorzieningen	-1	-2
Totaal	1	-

JAARREKENING

19. Saldo overdracht van rechten

In 2020 heeft er een collectieve overdracht van rechten plaatsgevonden. Het betreft een uitgaande collectieve waardeoverdracht van een werkgever met een DC-regeling.

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2020	2019
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten (individueel)	16	16
Inkomende waardeoverdrachten (collectief)	-	511
Uitgaande waardeoverdrachten (individueel)	-15	-28
Uitgaande waardeoverdrachten (collectief)	-3	-
Koopsom (A)	-2	499
Toevoeging aan de technische voorzieningen	15	494
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-18	-30
Mutatie technische voorzieningen (B)	-3	464
Resultaat overdracht van rechten (A-B)	1	35

20. Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op de herwaardering van de deelneming in PGB Pensioendiensten B.V.

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe UFR-methode

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. DNB heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wijzigt. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Samen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal dit een verhogend effect op de technische voorzieningen hebben. Dit heeft weer een negatief effect op de dekkingsgraad. In het eerste jaar heeft de gewijzigde UFR-methode een negatief effect van ongeveer 1,1 procent op de dekkingsgraad. Een volledige overgang op de nieuwe UFR-methode resulteert in een negatief effect van ongeveer 4,7 procent op de dekkingsgraad.

Collectieve waardeoverdrachten

Met ingang van 1 januari 2021 is Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Agrarische en Voedselvoorzieningshandel aangesloten bij Pensioenfonds PGB. De tot eind december 2020 opgebouwde aanspraken en uitkeringen van (gewezen) deelnemers en pensioenontvangers worden collectief overgedragen naar Pensioenfonds PGB. In totaal gaat het om ongeveer 75.000 belanghebbenden en een vermogen van ongeveer 2,1 miljard euro. De overdracht vond plaats op 1 januari 2021.

Met ingang van 1 januari 2021 is Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche aangesloten bij Pensioenfonds PGB. De tot eind december 2020 opgebouwde aanspraken en uitkeringen van (gewezen) deelnemers en pensioenontvangers worden collectief overgedragen naar Pensioenfonds PGB. In totaal gaat het om ongeveer 29.000 belanghebbenden en een vermogen van ongeveer 500 miljoen euro. De overdracht vond plaats op 1 januari 2021.

Met ingang van 1 mei 2021 zal Stichting Pensioenfonds NEG Nederland aansluiten bij Pensioenfonds PGB. De tot eind april 2021 opgebouwde aanspraken en uitkeringen van (gewezen) deelnemers en pensioenontvangers worden collectief overgedragen naar Pensioenfonds PGB. In totaal gaat om ongeveer 1.500 belanghebbenden en een vermogen van ongeveer 300 miljoen euro. De overdracht zal vooralsnog plaatsvinden op 1 mei 2021, echter zal mogelijk verschoven worden naar 1 juni 2021 afhankelijk van het moment van goedkeuring DNB.

JAARREKENING

Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Voor de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. Het saldo is onttrokken aan de balanspost 'Stichtingskapitaal en reserves'.

Vastgesteld in de vergadering van het bestuur op 15 april 2021:

J.H. Dijkmeester MSc
Voorzitter

drs. J.H. Kamps
Vicevoorzitter

E.D.O. de Jong
Bestuurslid

R.A.L. Heijn RBA EPP
Bestuurslid

drs. R.W.J. Heerkens
Bestuurslid

mr. M.M. Jansen
Bestuurslid

drs. H. Kapteijn RA
Bestuurslid

drs. P.M.B. Wilson RFMI
Bestuurslid

ir. T.J.F. Vollebergh
Bestuurslid

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds PGB

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds PGB per 31 december 2020 en van het saldo van baten en lasten over 2020, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds PGB ('de Stichting') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2020;
- 2 de staat van baten en lasten over 2020;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2020; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 140 miljoen
- Circa 0,45% van het pensioenvermogen

Kernpunten

- Waardering van beleggingen
- Waardering van technische voorzieningen
- Transitie bewaarfunctie en beleggingsadministratie

Oordeel

Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 140 miljoen (2019: EUR 140 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen, zijnde het stichtingskapitaal en de reserves vermeerderd met de technische voorzieningen risico pensioenfonds, per 31 december 2020 (circa 0,45%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 7 miljoen rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het pensioen- en balansbeheer uitbesteed aan PGB Pensioendiensten B.V., de 100% dochtermaatschappij van de Stichting, met onderuitbesteding aan CACEIS Investor Services (tot en met 30 september 2020) en Northern Trust Corporation (vanaf 1 oktober 2020), met betrekking tot de bewaring en administratie van de beleggingen. De

jaarrekening wordt derhalve mede opgesteld op basis van informatie over de beleggingen, beleggingsopbrengsten, technische voorzieningen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die worden verwerkt door PGB Pensioendiensten B.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Voor de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de voor de Stichting relevante interne beheersmaatregelen die worden uitgevoerd bij PGB Pensioendiensten B.V. Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het vaststellen van de opzet en het bestaan, alsmede waar relevant voor onze controle het toetsen van de effectieve werking van deze beheersmaatregelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij eveneens gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van CACEIS Investor Services (tot en met 30 september 2020) en Northern Trust Corporation (vanaf 1 oktober 2020), zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II- en SOC 1-) rapportages. Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de Standaard 3402- en SOC 1-rapportages beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2020 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan CACEIS Investor Services en Northern Trust Corporation.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en uitkeringen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

Onze focus op het risico van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze doelstellingen

De doelstellingen van onze controle op het gebied van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving zijn:

Met betrekking tot fraude:

- het identificeren en inschatten van risico's op een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten die het gevolg is van fraude;
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden ter verkrijging van voldoende en geschikte controle-informatie; en
- het op passende wijze inspelen op fraude of vermoede fraude die tijdens de controle wordt geïdentificeerd.

Met betrekking tot het niet-naleven van wet- en regelgeving:

- het identificeren en inschatten van risico's op een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten als gevolg van het niet-naleven van wet- en regelgeving; en
- het verkrijgen van een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, rekening houdend met het toepasselijke wet- en regelgevingskader.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving berust bij het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht.

Onze risicobeoordeling

Als onderdeel van onze risico-inschattingswerkzaamheden hebben wij frauderisicofactoren met betrekking tot frauduleuze financiële verslaglegging, het oneigenlijk toe-eigenen van activa en het risico op omkoping en corruptie in acht genomen. Wij hebben de frauderisicofactoren geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude.

Daarnaast hebben we werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is, hebben we het bestuur en de raad van toezicht verzocht om inlichtingen te verstrekken omtrent de naleving van dergelijke wet- en regelgeving en hebben we correspondentie met externe toezichthouders geïnspecteerd.

De potentiële impact van de geïdentificeerde wet- en regelgeving op de jaarrekening varieert aanzienlijk.

Ten eerste is de Stichting onderworpen aan wet- en regelgeving die direct van invloed is op de jaarrekening, inclusief de Pensioenwet en financiële verslaglegging (inclusief voor de Stichting specifieke wet- en regelgeving). Wij hebben de mate waarin aan deze wet- en regelgeving wordt voldaan vastgesteld als onderdeel van onze controlewerkzaamheden voor de relevante elementen in de jaarrekening en derhalve zijn er geen aanvullende controlewerkzaamheden nodig.

Ten tweede is de Stichting onderhevig aan diverse wet- en regelgeving waarbij niet-voldoen aan deze wet- en regelgeving indirect van invloed kan zijn op de jaarrekening ten aanzien van elementen verantwoord of toegelicht in de jaarrekening, of beide, bijvoorbeeld als gevolg van het ontvangen van boetes of claims. Wij hebben de Algemene verordening

gegevensbescherming (AVG), de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000) en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp) geïdentificeerd als wetgeving die indirect, redelijkerwijs een materiële impact op de jaarrekening zou kunnen hebben.

In overeenstemming met de controlestandaarden hebben wij het frauderisico met betrekking tot doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het bestuur (verondersteld risico) als enige frauderisico geïdentificeerd en geëvalueerd. We hebben het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording weerlegd, omdat de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

Het geïdentificeerde risico op het gebied van fraude is besproken binnen het controleteam en wij bleven alert op aanwijzingen voor fraude en/of het niet-voldoen aan wet- en of regelgeving gedurende de controle.

Bij al onze controles hebben we aandacht besteed aan het risico dat het bestuur de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, inclusief een onderzoek naar aanwijzingen van mogelijke oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur, wat een risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude kan betekenen. We verwijzen naar de kernpunten van de controle, met hierin onze aanpak met betrekking tot gebieden met een hoger risico vanwege schattingen waarbij het bestuur zich baseert op significante oordeelsvorming.

We hebben onze risico-inschatting en controleaanpak gecommuniceerd aan het bestuur en de raad van toezicht. Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch fraudeonderzoek, dat vaak een meer diepgaand karakter heeft.

Onze controlewerkzaamheden

We hebben de volgende controlewerkzaamheden (niet uitputtend) uitgevoerd om in te spelen op de ingeschatte risico's:

- We hebben de opzet en het bestaan en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren. In het geval van tekortkomingen in de fraudemitigerende interne beheersingsmaatregelen, hebben we aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden verricht welke zijn ingericht aan de hand van onze risico-inschatting.
- Wij hebben mogelijke oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur geëvalueerd en (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico geïdentificeerd. Indien wij journaalposten met een verhoogd frauderisico hebben geïdentificeerd, hebben wij deze door middel van validatie van brondocumentatie gecontroleerd.
- Wij hebben zaken die zijn gerapporteerd via het incidentenregister van de Stichting geïdentificeerd.
- We hebben een zekere mate van elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen.
- We hebben de uitkomst van andere controlewerkzaamheden in overweging genomen en geëvalueerd of bevindingen dan wel afwijkingen indicatief waren voor fraude of niet-

naleving van wet- en regelgeving. Indien dit het geval was, hebben wij onze beoordeling van de relevante risico's en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

- We hebben controle-informatie verkregen met betrekking tot de naleving van die bepalingen van de wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt aangenomen dat ze een direct effect hebben op de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening.
- We hebben rekening gehouden met het effect van feitelijke, vermoede of geïdentificeerde risico's van niet-naleving van wet- en regelgeving als onderdeel van onze procedures voor de daarmee samenhangende posten in de jaarrekening.

Onze procedures om in te spelen op het geïdentificeerde risico op het gebied van fraude hebben niet geleid tot een 'kernpunt van de controle'.

Verder merken we op dat onze controle niet primair is opgezet om fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving te detecteren en dat het bestuur verantwoordelijk is voor de opzet van een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude, waaronder het voldoen aan wet- en regelgeving.

Hoe minder direct de gevolgen voor de financiële overzichten van het niet-voldoen aan indirecte wet- en regelgeving (onregelmatigheden) van invloed zijn op gebeurtenissen en transacties die in de jaarrekening tot uitdrukking komen, hoe minder waarschijnlijk het ook is dat de inherent beperkte controlewerkzaamheden, zoals vereist door de controlestandaarden, dit zouden identificeren. Bovendien bestaat er, zoals bij elke controle, een hoger risico op het niet-detecteren van onregelmatigheden indien deze het gevolg zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, opzettelijke onjuistheden, verkeerde representaties of de doorbreking van interne beheersmaatregelen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. In onze controle en bij de bepaling en evaluatie van onze kernpunten hebben wij rekening gehouden met de potentiële effecten van COVID-19 op de Stichting en de jaarrekening. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing of uitbreiding van onze kernpunten.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 99% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden

gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). Uit noot 1 en 2 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 28.326 miljoen (88%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op genoteerde marktprijzen en dat voor EUR 4.102 miljoen (12%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op onafhankelijke taxaties, modelmatige waarderungen en andere waarderingsmethoden. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategorieën is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de Specifieke grondslagen geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 en 2 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de serviceorganisaties die de bewaring en beleggingsadministratie uitvoeren en die hierover verantwoording afleggen in de Standaard 3402 type II en SOC 1-rapportages (waarbij goedkeurende assurance rapporten van de accountants zijn afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op betrouwbare transactieverwerking, waardering van beleggingen en periodieke rapportage van performancecijfers. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van beleggingsadministrateur en fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op onafhankelijke taxaties, modelmatige waarderungen en andere waarderingsmethoden onderzocht.

De waardering van een deel van deze beleggingen hebben wij onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingspecialist. Wij hebben ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie verkregen na balansdatum over de waarde van beleggingen op balansdatum betrokken in onze werkzaamheden. Onze waarderingspecialist heeft de gehanteerde waarderungen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderungen op basis van zelfstandig verkregen in de markt waarneembare prijzen. De waardering van het resterende deel van deze beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door andere onafhankelijke accountants gecontroleerde, jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant.

Wanneer een jaarrekening voorzien van een goedkeurende controleverklaring niet tijdig beschikbaar was, hebben wij de betrouwbaarheid van de marktwaardering zoals door de fondsmanager afgegeven, vastgesteld door de inschatting van deze fondsmanagers uit voorgaande jaren te toetsen aan de hand van de later beschikbaar gekomen gecontroleerde jaarrekeningen. In aanvulling hierop hebben we diverse gesprekken gevoerd met betrokken midoffice-medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, waarbij wij significante gebeurtenissen na balansdatum, mogelijke risico's en andere relevante aspecten die van invloed zijn op de waardering van deze fondsen hebben besproken en getoetst aan brondocumentatie.

Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen, waaronder die inzake waarderingsonzekerheid, in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting die worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de Specifieke grondslagen de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Daarnaast blijkt uit de Algemene grondslagen, paragraaf Schattingswijzigingen, dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden. In de paragraaf Risicobeheer is de gevoeligheid van de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerende actuaris over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen (AG-2020). De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerende actuaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden in het dossier van de certificerende actuaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de technische voorzieningen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de technische voorzieningen is toereikend.

Transitie bewaarfunctie en beleggingsadministratie

Omschrijving

De Stichting heeft vanaf 1 oktober 2020 de beleggingsadministratie en de bewaar-functie uitbesteed aan Northern Trust Corporation. Op deze datum heeft er daarom een transitie plaats gevonden van de beleggingsadministratie alsmede een fysieke transitie van de beleggingen en de liquiditeiten van CACEIS Investor Services naar Northern Trust Corporation.

De transitie van de beleggingsadministratie is, vanuit het perspectief van het pensioenfonds, een bijzondere en incidentele gebeurtenis. Vanuit het perspectief van de jaarrekeningcontrole vereiste de transitie ook veel aandacht bij het vormgeven en uitvoeren van onze werkzaamheden. Om deze reden vormt de transitie van de beleggingsadministratie een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Voor het opstellen van de jaarrekening 2020 heeft de Stichting gekozen om één bronadministratie als uitgangspunt te hanteren (zijnde de administratie van Northern Trust Corporation). Hiervoor is door Northern

---

Trust Corporation vanaf 1 januari 2020 tot en met 30 september 2020 een “schaduwadministratie” gevoerd. De administratie van Northern Trust Corporation kon daarmee voor het volledige jaar als leidende administratie worden gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2020.

Wij hebben vastgesteld dat:

- de beginstand (balans) van de administratie per 1 januari 2020 van CACEIS Investor Services en Northern Trust Corporation op elkaar aansluiten en dat deze beginstand aansluit op de (in het kader van het jaarwerk 2019) gecontroleerde eindstand per 31 december 2019;
- de eindstand (balans en staat van baten en lasten) van de administratie per 30 september 2020 van CACEIS Investor Services en Northern Trust Corporation op elkaar aansluiten;
- de beleggingen in bewaring bij CACEIS Investor Services na 30 september 2020 fysiek zijn overgedragen aan Northern Trust Corporation.

Uit voorgenoemde werkzaamheden zijn geen materiële bijzonderheden gebleken.

Onze observatie

Wij hebben vastgesteld dat er geen, in het kader van de jaarrekeningcontrole, materiele bevindingen naar voren zijn gekomen uit de transitie van de beleggingsadministratie gedurende 2020. Daarmee zijn wij van mening dat de administratie van de nieuwe beleggingsadministrateur een adequate bron vormt voor het opstellen van de jaarrekening van de Stichting.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het Bestuur op 19 november 2020 benoemd als accountant van de Stichting voor de controle van het boekjaar 2020 en zijn sinds 2013 de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse

OVERIGE GEGEVENS

Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: http://www.nba.nl/NL_oob_01
Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Utrecht, 15 april 2021

KPMG Accountants N.V.

P. Smit RA

Verklaring van de actuaris

Opdracht

Door Pensioenfonds PGB te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Pensioenfonds PGB, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 140.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 7.000.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

OVERIGE GEGEVENS

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 (minimaal vereist eigen vermogen) en 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Pensioenfonds PGB is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangevane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum rekening zou worden gehouden met de door DNB doorgevoerde wijziging van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2021, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 15 april 2021

drs. B. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het verantwoordingsorgaan behartigt de belangen van deelnemers, gepensioneerden, slapers en werkgevers. In onze opnieuw vastgestelde missie leggen we de focus op evenwichtige belangenafweging bij besluitvorming door het bestuur. De blik naar buiten is benoemd als eerste prioriteit. Het verantwoordingsorgaan wil niet alleen informatie ophalen bij de achterban maar ook terugbrengen.

Het verantwoordingsorgaan was in zijn functioneren enigszins beperkt doordat vakorganisatie FNV er in 2020 niet in slaagde vier vacatures (drie namens werknemers, een namens de gepensioneerden) in te vullen. Inmiddels heeft het verantwoordingsorgaan, samen met Pensioenfonds PGB, een campagne ontwikkeld om de benoemende partijen te ondersteunen bij het werven van geïnteresseerde kandidaten.

Kostenbeheersing

Veel aandacht ging, net als vorig jaar, uit naar beheersing van de kosten. Mede door de toetreding van Bpf AVH en Reiswerk Pensioenen voorziet het bestuur een daling van de kosten met 13 euro tot 174 euro per deelnemer, beduidend minder dan de uitkomst van 2020.

Het verantwoordingsorgaan is blij met het behaalde rendement van 6,8 procent op de totale beleggingsportefeuille, dit ondanks de coronapandemie. Kortingen zijn niet nodig, maar een toeslag ('indexatie') blijft nog buiten beeld. Dat komt door de extreem lage rente en een buffereis van op dit moment 110 procent.

De commissie jaarverslag en begroting heeft namens het verantwoordingsorgaan gesprekken gevoerd met de verantwoordelijke bestuursleden over de jaarstukken 2020 en de begroting 2021. Medio april volgden nog gesprekken met de accountant en de actuaris.

Beleggingen

De commissie beleggingen van het verantwoordingsorgaan besprak met medewerkers van de uitvoeringsorganisatie een aantal onderwerpen die in relatie staan tot de beleggingen: de coronapandemie, dynamische aandelenrisicobeheersing (DAR), aanpassing UFR, monitoring beleggingscategorieën en managers, overgang naar een nieuw informatiesysteem, pensioenakkoord en de impact van de implementatie van de collectieve waardeoverdrachten.

Op basis van de ontvangen informatie concludeert het verantwoordingsorgaan dat het vastgestelde beleggingsbeleid en de uitvoering hiervan voldoende zijn vormgegeven en vastgelegd.

Wel zijn enkele observaties gedaan:

- ondanks het goede totaalrendement op de hele beleggingsportefeuille dragen enkele beleggingscategorieën ook op langere termijn minder bij aan het resultaat dan mag worden verwacht.
- de overgang naar het nieuwe informatiesysteem vermogensbeheer en risicomanagement verliep niet volgens planning waardoor de gewenste rapportages niet tijdig beschikbaar waren.

Voordracht

De voorzitter van de commissie van bezwaar is op voordracht van het verantwoordingsorgaan door het bestuur herbenoemd.

Hoewel het verantwoordingsorgaan geen formele rol heeft bij de benoeming van bestuursleden is, volgens afspraak, gesproken met de beoogde vicevoorzitter van het bestuur. Na dat gesprek heeft het verantwoordingsorgaan aangegeven geen bezwaar te hebben tegen deze benoeming.

Kennis delen

Het pensioenakkoord is in 2020 op de overlegtafel gekomen. Op 13 januari heeft het verantwoordingsorgaan een eerste workshop gehad over het akkoord. Later in het jaar zijn meer strategiesessies (vanwege corona digitaal) gehouden, ook om te discussiëren over de effecten van corona en het nieuwe pensioenstelsel en over de vraag wat deze ontwikkelingen betekenen voor de Pensioenfonds PGB-strategie. Het nieuwe pensioenstelsel blijft voor het verantwoordingsorgaan komende jaren een belangrijk aandachtspunt.

OVERIGE GEGEVENS

Aansluitingen

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2020 advies uitgebracht over dertien aansluitingen. Daarnaast is geadviseerd over twee collectieve waardeoverdrachten. Deze aansluitingen resulteren in 2021 in een groei met 110.000 deelnemers, aanmerkelijk meer dan in voorgaande jaren. Dit is vooral het gevolg van twee grote aansluitingen.

Hoewel het proces van aansluitingen gestandaardiseerd is en soepel verloopt, had het verantwoordingsorgaan aan de twee grote aansluitingen met collectieve waardeoverdracht van AVH en Reiswerk een flinke kluit. De vragen over de risico's, beheersbaarheid en de verwachte positieve effecten van deze aansluitingen zijn uitgebreid en naar het oordeel van het verantwoordingsorgaan voldoende beantwoord.

Het verantwoordingsorgaan is tevreden over de rapportage over de aansluitingen en de toelichting hierop.

IT-systemen

Om komende jaren kansen te benutten is het van groot belang dat Pensioenfonds PGB marktconform kan opereren. Een nieuw IT-systeem moet de mogelijkheden bieden om het producten- en dienstenaanbod van met name de beschikbare premieregelingen (DC-regelingen) concurrerend te maken met andere aanbieders.

Eveneens zal het systeem de mogelijkheden bieden om de klantbediening meer servicegericht te maken en de interne processen efficiënter te laten verlopen. Dit alles moet ook bijdragen aan een verlaging van de kosten per deelnemer.

De invoering van een nieuw platform voor de pensioenadministratie is in een ander daglicht komen te staan na de overname van de verkozen leverancier InAdmin RiskCo door Pensioenfonds PGB en Achmea Pensioen Services. Hierdoor is de continuïteit veiliggesteld en kan beter worden ingespeeld op de ontwikkelingen als gevolg van het pensioenakkoord.

Het verantwoordingsorgaan is goed geïnformeerd over het verloop en de ontwikkelingen van dit belangrijke project en onderschrijft de gemaakte keuzes.

Premiestelling

Het verantwoordingsorgaan heeft adviezen uitgebracht over het communicatieplan 2020 en de premiestelling voor 2021. Vanwege de forse premieverhoging van 4 procentpunt bij de standaardmiddelloonregeling is veel aandacht besteed aan de vraag of er sprake is van evenwichtige belangenafweging. Omdat in 2020 een verhoging achterwege was gebleven en de forse verhoging van 2021 in een vroeg stadium was aangekondigd, concludeerde het verantwoordingsorgaan dat dit het geval is. Het voornemen om per 2022 een verhoging van 2 procent door te voeren, is niet op weerstand gestuit bij het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan is tevreden over het communicatiebeleid. Het is breed opgezet en goed gesegmenteerd. Pensioenfonds PGB profileert zich duidelijker in de media.

Overig

Over enkele andere ontwikkelingen is het verantwoordingsorgaan in 2020 tijdig en adequaat geïnformeerd:

- de maatregelen die werden getroffen om de coronapandemie het hoofd te bieden;
- de implementatie van de nieuwe governancestructuur van Pensioenfonds PGB;
- de nieuwe functieprofielen van het bestuur.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan vindt dat het bestuur transparant is in zijn afwegingen en dat het tijdig wordt betrokken bij de besluitvorming. Ook constateert het verantwoordingsorgaan dat bij belangrijke besluiten sprake was van evenwichtige belangenafweging. Op basis hiervan geeft het verantwoordingsorgaan een positief oordeel over het in 2020 gevoerde beleid.

Amstelveen, 15 april 2021

Het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds PGB

Reactie van het bestuur

Het is goed te horen dat het bestuur naar het oordeel van het verantwoordingsorgaan evenwichtige besluiten heeft genomen en het verantwoordingsorgaan tijdig en transparant heeft betrokken bij het besluitvormingsproces.

We hebben samen hetzelfde doel: het beste resultaat bereiken voor al onze belanghebbenden. Daarover in goed overleg en op een open en opbouwende manier van gedachten wisselen, zorgt voor draagvlak, beter inzicht en betrokkenheid. We zijn dan ook blij met de vernieuwde missie van het verantwoordingsorgaan, die is gericht op meer verbinding met de achterban.

2020 was een jaar, waarin veel gebeurde: de coronapandemie, het nieuwe, uitgewerkte pensioenakkoord, twee nieuwe bedrijfstakken die zich bij Pensioenfonds PGB aansloten en de investering in InAdmin RiskCo. Deze kwesties werden via commissies of plenair met het bestuur besproken, met het oog op kennisdeling of advies.

Alles bij elkaar legde dit een behoorlijk beslag op de mensen in het verantwoordingsorgaan, dat te maken heeft met een aantal vacatures. De wens van het verantwoordingsorgaan om actief op zoek te gaan naar versterking en een betere weerspiegeling te worden van de brede achterban van Pensioenfonds PGB, kan rekenen op instemming van het bestuur. Zeker nu we de komende jaren bezig zijn met de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel.

We begrijpen en onderschrijven de kanttekeningen van het verantwoordingsorgaan bij de vertraagde oplevering van het nieuwe informatiesysteem voor beleggingsinformatie en risicobeheer. Dat een aantal rapportages hierdoor vertraging opliepen, is vervelend. We zijn net als het verantwoordingsorgaan blij met het rendement van 6,8 procent, maar constateren ook dat onze dekkingsgraad in 2020 gedaald is, omdat de waarde van de verplichtingen in 2020 nog sterker is gestegen. En we moeten helaas erkennen dat de beleggingscategorie factorbeleggen over een langere periode gezien niet heeft opgeleverd wat we ervan hebben verwacht. Dit is reden om in 2021 te bezien hoe we hiermee in de toekomst verder gaan.

Een belangrijk onderwerp op de agenda 2021 is de uitwerking van het pensioenakkoord. Vorig jaar gaf het verantwoordingsorgaan aan behoefte te hebben aan verdieping op onderwerpen die complex van aard zijn. Via kennissessies zullen we het verantwoordingsorgaan meenemen in onze gedachten hierover.

Tot slot spreken we onze hoop uit dat we in het jaarverslag 2021 een beter resultaat kunnen melden op het gebied van kosten voor pensioenuitvoering. Dit jaar bleef de verlaging beperkt tot 1 euro per deelnemer, volgend jaar zou dat, mede door de gerealiseerde en nog te realiseren groei van het deelnemersbestand meer moeten zijn. Tegelijkertijd blijven we te maken hebben met belangrijke investeringen.

Vorig jaar voerden leden van het verantwoordingsorgaan op verzoek van de AFM een gesprek met de toezichthouder over de transparantie van uitvoeringskosten. We stelden het zeer op prijs dat het bestuur hierbij betrokken werd.

Die openheid kenmerkt de onderlinge relatie. Ons voornemen voor 2021 is om in deze geest met elkaar het gesprek te blijven voeren.

Amstelveen, 15 april 2021

Het bestuur van Pensioenfonds PGB

Verantwoording van de raad van toezicht

Inleiding

In 2020 heeft de raad van toezicht (de raad) een jaarplan opgesteld met daarin een aantal speerpunten voor het volgen van de bestuurlijke agenda. Naast algemene zaken als de afronding van het functiehuis en de beheersbaarheid van de bestuurlijke agenda hadden de speerpunten betrekking op de strategie, de governance, Pioen, IVR, de beheerste procesgang van nieuwe aansluitingen en collectieve waardeoverdrachten en de invulling van het IMVO-convenant.

De raad heeft de belangrijkste speerpunten kunnen volgen en behandelen en spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop het bestuur in het verslagjaar met deze thema's is omgegaan.

Visie op toezicht

De raad werkt vanuit de visie dat goed pensioenfondsbestuur het centrale thema is van het intern toezicht. De nadruk ligt daarbij op een goed werkende governance, een samenhangende visie op beleid en uitvoering, een adequaat organisatie van het integraal risicomanagement en de waarborging van evenwichtige belangenafweging. Het intern toezicht voegt waarde toe aan de missie van Pensioenfonds PGB door zijn toezichttaak zodanig in te vullen dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Goed toezicht vereist goed inzicht. De raad verkrijgt dit inzicht vanuit het gemeenschappelijke beeld van de strategie en cultuur en door de dialoog met het bestuur. Het bestuur en de raad vinden het belangrijk dat deze dialoog plaats heeft met alle leden van het bestuur en goed wordt voorbereid. De onderwerpen en focus in de doorlopende dialoog bepalen raad en bestuur in onderling overleg, waarbij de raad vanuit zijn taakstelling ook eigen onderwerpen op de agenda kan zetten. Deze dialoog biedt de basis voor een moderne en vooruitkijkende toezichtrelatie waarin de raad in een vroeg stadium betrokken is bij strategische - en anderszins ingrijpende ontwikkelingen bij het pensioenfonds.

Het bestuur staat op zijn beurt open voor de invalshoeken en accenten die de raad naar voren brengt. De raad legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en verkrijgt graag eventuele invalshoeken en accenten mee vanuit het verantwoordingsorgaan.

De raad houdt zich bij de wijze waarop het intern toezicht wordt vormgegeven aan de geformuleerde governance principes en de normen in de Code Pensioenfondsen die betrekking hebben op het intern toezicht. De raad richt zich bij de uitoefening van zijn werkzaamheden te allen tijde op het belang van het pensioenfonds en al zijn belanghebbenden. De raad vervult zijn taak op een manier die bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van Pensioenfonds PGB en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het pensioenfonds.

Overleg

Gedurende het jaar is de raad zes keer bij elkaar gekomen en heeft vier keer met het voltallige bestuur vergaderd. De agenda voor de vergaderingen met het bestuur is steeds voorbereid in een overleg tussen de voorzitter van de raad en de voorzitters van het bestuur. Daarnaast is twee keer met het verantwoordingsorgaan vergaderd en één keer met zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan. Een van de leden van de raad heeft ook twee keer deelgenomen aan vergaderingen van de commissie balansbeheer van het pensioenfonds. Naast de reguliere overleggen hebben leden van de raad ook meerdere keren gesproken met leden van het bestuur in het kader van strategische onderwerpen. Ook heeft dit jaar voor het eerst overleg plaatsgevonden tussen sleutelfunctiehouders en de raad.

Goedkeuringsactiviteiten

Goedkeuring jaarverslag

Op 16 april 2020 heeft de raad in een vergadering met het bestuur het jaarverslag 2019 besproken en goedgekeurd.

OVERIGE GEGEVENS

Collectieve waardeoverdrachten

In 2020 heeft de raad drie collectieve waardeoverdrachten goedgekeurd. Eén daarvan betrof de waardeoverdracht van Bpf AVH naar Pensioenfonds PGB die vorig jaar in eerste instantie, wegens het teveel uiteenlopen van de dekkingsgraden, niet is doorgegaan en alsnog per 01-01-2021 is uitgevoerd.

Benoeming bestuursleden

De raad heeft in 2020 de door het bestuur voorgelegde bestuursprofielen vicevoorzitter algemeen bestuurslid, en sleutelhouder risicobeheer goedgekeurd. Daarnaast heeft de raad de voorgenomen benoeming van de bestuursleden De Jong en Kamps getoetst aan de hand van de functieprofielen en het bestuur laten weten geen bezwaar te hebben tegen de voorgenomen benoemingen. Met de nieuwe bestuursleden hebben gesprekken met de raad plaatsgevonden.

Adviezen

De raad heeft eind 2019 geadviseerd over het, in het kader van de introductie van het functiehuis, aangepaste algemeen gedeelte van de functieprofielen voor alle bestuursleden. Daarnaast heeft de raad specifiek voor het profiel van de sleutelhouder risicobeheer de specifieke competenties getoetst. De raad heeft daarbij benadrukt om profiel en competenties van leden van het bestuur in samenhang te beschouwen en externe ondersteuning te zoeken om dit proces te begeleiden.

Bevindingen

De agenda's en tijdslijnen van raad, bestuur en verantwoordingsorgaan zijn in het verslagjaar meer op elkaar afgestemd en er is meer en langer vergaderd, teneinde goed te kunnen reflecteren op de (strategische) ontwikkelingen van het pensioenfonds.

In de vergaderingen met het bestuur is gesproken over uiteenlopende onderwerpen als adresseren van de 'waarom' vraag van de strategie, de explicitering van de aansluitingsstrategie, de werking van de governance, de voortgang van het project Pioen en de voortgang van de migratie van IVR. De focus en de intensiteit is door het jaar heen verlegd door de continuïteit van de bedrijfsvoering tijdens de Coronapandemie, door de overname van InAdmin RiskCo en de gevolgen hiervan voor de strategie en door de contouren van het pensioenakkoord.

Overkoepelend heeft de raad een positief beeld overgehouden aan de gesprekken met het bestuur over de huidige ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Gezien deze bevindingen stelt de raad vast dat:

- mede door de komst van nieuwe bestuurders in het bestuur een nieuwe dynamiek is ontstaan die zich positief ontwikkelt;
- de bestuurlijke agenda beheersbaar lijkt en het bestuur voldoende in control is;
- het bestuur met de herijkte strategie een werkbaar kader heeft neergezet waarmee zij proactief de veranderende omgeving tegemoet kan treden.

Adequate risicobeheersing

De raad heeft gedurende het jaar met bestuursleden en werknemers van het bestuursbureau gesproken. De raad heeft toelichtingen gekregen over de laatste ontwikkelingen met betrekking tot risicomanagement en over de wijze waarop het bestuur dit verder in de organisatie heeft ingebed. Belangrijke onderwerpen met betrekking tot het risicomanagement waren onder andere het bestuurlijke besluitvormingstraject van InAdmin RiskCo en de daaropvolgende implementatie, de continuïteit van aansturing en bestuurlijke processen als gevolg van de Corona-epidemie, de werking van de sleutelfunctiehouders en -vervullers, en de spiegeling van de strategie aan veranderende omgeving risico's.

Vermogens- en balansbeheer

De raad heeft zich door het jaar heen laten informeren over de ontwikkelingen met betrekking tot de balanssturing. De raad heeft zich regelmatig laten informeren over de werking van de governance tijdens de stress op de financiële markten in de eerste helft van 2020.

OVERIGE GEGEVENS

Vooruitblik 2021

Het bestuur van Pensioenfonds PGB zal in 2021 de herijkte strategie implementeren. De raad zal volgen hoe de voortgang van die implementatie wordt gemonitord. De raad richt zich daarnaast ook op de vraag of de drivers van de strategie voldoende robuust en gedragen zijn en of de strategie voldoende wendbaar is als de omgeving sneller verandert dan verwacht. Verder zal de raad in 2021 de afronding monitoren van de strategische keuzes voor doelgroepensegmentering en de focus op kosten.

Het bestuur heeft stappen naar het nieuwe pensioencontract in kaart gebracht. De raad zal volgen of de door het bestuur vastgestelde routekaart werkt en of er eventueel bijsturing nodig is. Daarnaast volgt de raad of er helderheid en draagvlak is voor de diverse rollen van bestuur, raad, verantwoordingsorgaan en sociale partners. Ook zal de raad volgen of het pensioenfonds in staat is maatwerk en flexibiliteit te ontwikkelen zonder te verliezen op standaardisatie en schaalvoordelen.

In 2020 heeft het pensioenfonds de organisatie en de aansturing gewijzigd. De raad volgt bij het bestuur hoe daar de interactie tussen samenstelling, functiehuis, evaluatiecyclus en de strategie van het pensioenfonds verloopt. Ook zal de raad kijken naar de gezamenlijke aansturing van InAdmin RiskCo door Pensioenfonds PGB en Achmea Pensioenservices. Voorts ziet de raad toe op de rol en de werking van de sleutelfunctiehouders.

Ten slotte volgt de raad op welke wijze invulling wordt gegeven aan het ESG-beleid en verplichtingen als het IMVO-convenant. De raad heeft dit in 2020 op afstand gevolgd en zal dit in 2021 intensiveren.

Amstelveen, 15 april 2021

De raad van toezicht van Pensioenfonds PGB

Bijlagen bij het jaarverslag

Begrippenlijst

ABTN	Actuariële en bedrijfstechnische nota. In deze, door de wet verplichtgestelde, nota worden naast de actuariële aspecten ook de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle beschreven.
ALM	Asset liability management. Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.
Balanssturing	Uitwerking van alle beleidskeuzes waarmee de doelen van het pensioenfonds worden vertaald in de inrichting van de balans en de portefeuille.
Based pentest	Het opstellen van testgevallen op basis van modellen gebaseerd op de requirements en het gedrag van het systeem.
Benchmark	Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor het meten van prestatie van een beleggingsportefeuille of beleggingsfonds.
Beleidsdekkingsgraad	De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdende gemiddelde van de actuele UFR-dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt, dan wel uit een tekortsituatie komt; ▪ De evaluatie van het herstelplan; ▪ Het doorvoeren van eventuele kortingen; ▪ Het toeslagbeleid; ▪ Individuele waardeoverdrachten.
Beleggingsovertuigingen	(policy beliefs) Principes en overtuigingen van het bestuur die leidend zijn bij de invulling van het beleggingsbeleid.
Beschikbare premieregeling	Zie: defined contribution.
Collateral	Onderpand. Manier om het kredietrisico op tegenpartijen uit hoofde van Over-The-Counter derivatentransacties te beperken. Het risico is dat de tegenpartij op afloopdatum niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen. Het collateral reduceert dit risico doordat er gedurende de looptijd van de transactie onderpand in de vorm van kasgeld of andere waarden wordt voldaan ter dekking van de marktwaarde van de transacties.
Contante waarde	De waarde van een bedrag op dit moment dat in de toekomst beschikbaar komt.
Deelnemer	Werknemer die pensioenaanspraken opbouwt bij het pensioenfonds conform de voorwaarden in het van toepassing zijnde pensioenreglement.
Custodian	(Effectenbewaarder) De custodian is een externe financiële partij die verantwoordelijk is voor het bewaren van de financiële effecten.

BIJLAGEN BIJ HET JAARVERSLAG

Defined benefit (DB)	Een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkering van tevoren vastligt. Voor de berekening van de pensioenen wordt uitgegaan van het loon, een opbouwpercentage per jaar en de AOW-uitkering. Eindloonregelingen en middelloonregelingen zijn typische vormen van defined benefit-regelingen.
Defined contribution (DC)	(beschikbare premieregeling) Een pensioenregeling waarbij de premie vastligt. Deze premie is een vast bedrag of een vast percentage van het jaarsalaris of de pensioengrondslag. Het is ook mogelijk een premie op te nemen, die zich volgens een staffel ontwikkelt. De beschikbare premie wordt tot de pensioendatum belegd of gespaard. Het kapitaal moet op de pensioendatum worden gebruikt om pensioen aan te kopen. De pensioenuitkering ligt niet van tevoren vast.
Dekkingsgraad	De dekkingsgraad is een (globale) indicator voor de vermogenspositie van het pensioenfonds: hierbij wordt de actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de contante waarde van de pensioenverplichtingen (zie ook: beleidsdekkingsgraad, kritische dekkingsgraad, reële dekkingsgraad, Swap dekkingsgraad, toeslagdekkingsgraad en UFR-dekkingsgraad.)
Dekkingsgraadneutrale premie	De betaalde premie wordt zodanig vastgesteld dat de inkoop van pensioenen plaatsvindt met een opslag die gelijk is aan de dekkingsgraad van het pensioenfonds.
Derivaten	Afgeleide beleggingsproducten. Dit kan bijvoorbeeld een renteswap zijn of een recht om iets voor een bepaalde koers te kopen of te verkopen. De waarde van een derivaat hangt af van de onderliggende waarde zoals de waarde van een aandeel, grondstof of vreemde valuta of de rentestand.
Duratie	De duratie is een maatstaf voor het effect dat een renteverandering heeft op de koers van een obligatie of portefeuille van obligaties.
Eigen vermogen	Tegenover de pensioenverplichtingen staan op de balans van een pensioenfonds de bezittingen. Het verschil tussen de bezittingen op de balans en de verplichtingen op de balans is het (positieve of negatieve eigen vermogen).
Excassokosten	Om de pensioenen uit te kunnen keren worden kosten gemaakt. Deze kosten worden excassokosten genoemd. Daarvoor wordt een vergoeding gevraagd in de vorm van een percentage van de premie.
Franchise	De franchise is het gedeelte van het salaris waarover geen premie betaald wordt en waarover ook geen pensioenrechten opgebouwd worden. De franchise verschilt per regeling.
(n)FTK	Nieuw financieel toetsingskader. Methodiek voor toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen en verzekeraars door De Nederlandsche Bank.
Gedempte premie	Als alternatief voor de actuele rentetermijnstructuur mag bij de berekening van de kostendekkende premie worden uitgegaan van het verwachte portefeuillerendement of een voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur met een maximumperiode van 10 jaar. Dit wordt 'gedempte premie' genoemd.
Gemiddelde rekenrente	Het gemiddelde van de door DNB voor pensioenfondsen gepubliceerde rentetermijnstructuur.

BIJLAGEN BIJ HET JAARVERSLAG

Gepensioneerde	Een gepensioneerde is een oud-deelnemer wiens ouderdomspensioen is ingegaan.
Gewezen deelnemer	Ook wel slaper genoemd. Een werknemer voor wie de pensioenopbouw is beëindigd maar van wie het pensioen niet is overgedragen aan een andere pensioenuitvoerder.
Haalbaarheidstoets	De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.
Herstelplan	Indien een pensioenfonds op grond van de beleidsdekkingsgraad niet langer voldoet aan het vereist vermogen (VV) dient het binnen drie maanden een herstelplan in bij DNB. In het herstelplan werkt het pensioenfonds uit hoe het in maximaal 10 jaar weer voldoet aan het vereist eigen vermogen op basis van beleidsdekkingsgraad.
Inflatieobligaties	(inflation linked bonds) Obligaties waarvan de hoofdsom en de rentebetalingen worden geïndexeerd met de inflatie van een bepaald land.
IORP	IORP staat voor <i>Institutions for Occupational Retirement Provision</i> en geldt (alleen) voor pensioeninstellingen in de EU. De IORP-wetgeving past in de toenemende vereisten voor <i>good governance</i> (goed bestuur) binnen pensioenfondsen. IORP II (de tweede herziening van de wet) leidt tot extra informatieverplichtingen door pensioenfondsen aan deelnemers, vooral op het UPO. Van de extra informatieverplichtingen heeft met name de weergave van het bereikbaar pensioen met scenario's veel impact en gold vanaf het UPO 2020.
Kostendekkende premie	De feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt moet tenminste gelijk zijn aan de kostendekkende premie. De kostendekkende premie bestaat uit vier onderdelen: de actuariel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds, een opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en een opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagverlening (indien van toepassing).
Kritische dekkingsgraad	De kritische dekkingsgraad is de minimale actuele UFR-dekkingsgraad die het pensioenfonds nodig heeft om binnen de (resterende) herstelperiode het niveau van het vereist vermogen (VV) te bereiken zonder dat gekort hoeft te worden.
Marktrente	De rente die op een bepaald moment op de kapitaalmarkt en de geldmarkt geldt.
Matchingportefeuille	De portefeuille waarmee het renterisico van het pensioenfonds wordt verminderd. Hierbij worden de verplichtingen van het pensioenfonds 'gematched' met de vastrentende-waarden-portefeuille.
Middelloonregeling	Een uitkeringsregeling waarbij de pensioentoezegging afhankelijk is van het gemiddelde verdiende loon, de diensttijd, een opbouwpercentage per jaar en de franchise.
Minimaal vereist vermogen (MVV)	Het Minimaal Vereist Vermogen is de ondergrens van het Vereist Vermogen. Op grond van de Richtlijn Pensioenen mag een pensioenfonds niet te lang niet beschikken over het MVV. Dat is de reden dat in de Pensioenwet bepaald is dat een pensioenfonds dat gedurende vijf jaren niet over MVV heeft beschikt, binnen zes maanden maatregelen neemt waardoor het in een keer aan het MVV voldoet. Voor zover het daarbij gaat om korting van pensioenaanspraken en –rechten, mag die korting over het aantal jaren uitgesmeerd worden dat door het pensioenfonds gekozen is ten aanzien van de hersteltermijn.

BIJLAGEN BIJ HET JAARVERSLAG

Normportefeuille	De vooraf gedefinieerde samenstelling van de beleggingsportefeuille met bijbehorende benchmarks, waaraan de behaalde beleggingsresultaten achteraf worden getoetst.
Organisatie van openbaar belang (OOB)	Organisaties die door hun omvang of functie in het maatschappelijk verkeer de belangen van grotere groepen raken, zoals beursgenoteerde bedrijven, verzekeraars en kredietinstellingen. Grote pensioenfondsen vallen hier waarschijnlijk in de toekomst ook onder.
Outperformance	Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.
Over-the-counter (OTC)	Over-the-counter contracten zijn contracten die buiten de beurs verhandeld worden.
Pensioenbeheerketen	De wijze waarop mensen, processen en informatievoorziening (samen)werken en aangestuurd worden om het hele administratieproces rondom pensioenen uit te kunnen voeren.
Pensioenontvanger	Een pensioenontvanger is een oud-deelnemer of zijn/haar nabestaande(n) die een pensioen ontvangen. Het kan dan gaan om ouderdomspensioen, partnerpensioen of wezenpensioen.
Pensioengrondslag	Het bedrag (loon) dat als grondslag dient voor de berekening van de hoogte van de pensioenuitkering.
Pensioenresultaat	De verhouding tussen de som van de verwachte uitkering uitgaande van het fondsbeleid op basis van het wettelijk voorgeschreven economische scenario en de som van de verwachte uitkeringen zonder toepassing van vermindering van de pensioenaanspraken en met volledige prijscompensatie.
Performancetoets	De performancetoets meet het gemiddelde van vijf jaargangen Z-scores. De toets is vastgesteld door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Indien de performance toets, die is gebaseerd op vijf opeenvolgende z-scores, onder de norm uitkomt, staat het bedrijven vrij een alternatief te zoeken voor het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds in hun branche.
Prognose tafel AG2020	De meest recente tabel van Het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) waarmee de toekomstige overlevingskansen worden ingeschat ten behoeve van waardering van verplichtingen.
Premievrije deelnemer	Gewezen deelnemers met aanspraken, de zogenaamde slapers.
Private equity	Beleggingen in niet aan de beursgenoteerde ondernemingen.
Reële dekkingsgraad	Dekkingsgraad (actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen) waarbij in de berekening van de verplichtingen de (voorwaardelijke) toekomstige indexatie worden meegenomen.

Renteafdekking	De financiële positie van pensioenfondsen is gevoelig voor veranderingen in de (lange) rente. Door het verschil in looptijd tussen de beleggingen (korter) en de verplichtingen (langer) is de rentegevoeligheid van de beleggingen doorgaans lager dan die van de verplichtingen. Hierdoor verslechtert de financiële positie van een pensioenfonds bij een rentedaling. Dit risico kan worden beperkt middels renteafdekking. Renteafdekking is de mate waarin het renterisico dat over de verplichtingen gelopen wordt, gecompenseerd wordt door het aanhouden van beleggingen met eenzelfde renterisico.
Renteswap	Een renteswap of Interest Rate Swap (IRS) is een afspraak tussen twee partijen om gedurende een bepaalde periode (variërend van 1 tot 30 jaar) rentebetalingen over een bepaalde hoofdsom uit te wisselen.
Rentetermijnstructuur	De rentetermijnstructuur is een curve die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen/te betalen marktrente anderzijds.
Reservetekort	Tekort dat aangeeft dat er niet genoeg geld is om naast de voorziening voor de pensioenen en voor de algemene risico's, ook nog de vereiste reserves te hebben voor onder meer de beleggingsrisico's.
Returnportefeuille	De portefeuille die is bedoeld om extra rendement te halen.
Solvabiliteit	De mate waarin het pensioenfonds aan zijn verplichtingen (zijnde de toekomstige pensioenuitkeringen) kan voldoen.
Swapdekkingsgraad	De actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen waarbij in de berekening van de verplichtingen is gebaseerd op de swapcurve. Deze dekkingsgraad is bepalend voor de dekkingsgraadneutrale koopsom bij collectieve waardeoverdrachten. Tevens wordt in de balanssturing op deze dekkingsgraad gestuurd.
Technische voorzieningen	De technische voorzieningen zijn vastgesteld als de contante waarde van de pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenaanspraken.
Toeslagdekkingsgraad	De toeslagdekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij wordt voldaan aan de eis dat naar verwachting de volledige toeslag van 2 procent in de toekomst gerealiseerd kan worden. Dit wordt onder het financiële toetsingskader dat vanaf 2015 geldt toekomstbestendig indexeren genoemd. Als in een jaar de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de toeslagdekkingsgraad, mag het pensioenfonds dat jaar de volledige toeslag van 2 procent verlenen.
Tracking error	Risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement in percentages kan afwijken van het benchmarkrendement, gegeven een betrouwbaarheidsinterval.
Uitwijktest	Test om aan te tonen dat de IT-dienstverlening voor een dienst waarvoor IT-uitwijk is afgesproken, volgens vooraf gestelde condities weer geleverd kan worden vanuit een uitwijksituatie. Hierbij worden zowel de uitwijkinfrastructuur zelf, als de benodigde plannen, procedures en overeenkomsten getest.

BIJLAGEN BIJ HET JAARVERSLAG

Ultimate Forward Rate (UFR)	Ultimate Forward Rate is de verwachte langetermijnrente. Met de introductie van de UFR werd de waardering op basis van de marktrente voor lange looptijden in feite vervangen door een lange termijn verwachte rente. De belangrijkste reden om dit te doen was een gebrek aan liquiditeit in de markt voor langlopende staatsobligaties en renteswaps.
Uniforme pensioen aangifte (UPA)	Een standaard voor het volautomatisch uitwisselen van salarisgegevens tussen werkgevers /administratiekantoren en pensioenfondsen.
Uniform pensioen overzicht (UPO)	Een overzicht dat wordt verstrekt aan deelnemers waarin informatie wordt getoond over hun pensioenregeling.
UFR-dekkingsgraad	De actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen waarbij in de berekening van de verplichtingen is gebaseerd op de door DNB voor pensioenfondsen gepubliceerde RTS op enig moment (inclusief een UFR). Deze dekkingsgraad is bepalend voor de dekkingsgraadneutrale inkoop van nieuwe pensioenaanspraken (door middel van de reguliere premiebetaling of de inkoop tarieven). Tevens is deze dekkingsgraad bepalend voor de actualisatie van een herstelplan en een eventueel besluit tot korten.
Valuta-afdekking	De mate waarin het wisselkoersrisico dat het pensioenfonds loopt met betrekking tot beleggingen in vreemde valuta wordt afgedekt via beleggingen met een tegengesteld valutarisico. Indien er geen beleggingen met een tegengesteld valutarisico worden aangehouden is de valuta-afdekking 0 procent. Indien het tegengestelde valutarisico even groot is als het valutarisico op de belegging in vreemde valuta, is de valuta-afdekking 100 procent.
Vastrentende waarden	Vastrentende waarden zijn effecten waarbij gedurende de looptijd een vast bedrag aan rente uitgekeerd wordt en waarbij aan het eind van de looptijd de hoofdsom terugbetaald wordt.
Vereist vermogen (VV)	Het vereist vermogen is de omvang van het vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. De hoogte van het vereist vermogen is gericht op de wettelijke zekerheidsmaat van 97,5 procent, dat wil zeggen de kans dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder vermogen beschikt dan de technische voorzieningen, kleiner is dan 2,5 procent. De hoogte van het vereist vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds volgend uit zijn strategisch beleggingsbeleid.
Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)	Zie technische voorzieningen.
Waardeoverdracht	Overdracht van de waarde van de pensioenaanspraken van de deelnemer als hij of zij van werkgever én pensioenuitvoerder verandert.
Z-score	Getal dat de afwijking aangeeft van het door het pensioenfonds behaalde rendement op de vooraf opgegeven normportefeuille.

pensioenfonds

Jaarverslag 2020
Pensioenfonds PGB
.....

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen
Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen

 pensioenfondspgb.nl

 020 541 84 18